Y 9208 C.

29 ARALIK 1991/ YIL: 5 / SAYI: 44 / 8000 TL.

2000 İKİBİN'E DOĞRU

BAŞROLDE ALBAY YEDİYILDIZ

KULP - LİCE'DE BARIŞÇI ÇÖZÜME KURŞUN

BAKIRKÖY OLAYI KONTRGERİLLA'YA YARADI

CEMŞİD BENDER

KÜRT UYGARLIĞINDA ALEVİLİK

Kürt halkı silah zoruyla kendi dini olan Zerdüştlükten alıkonunca, cami karşısında dergâh ve tekkeleri yarattı. Zenginlik düşüncesine karşıda "Bir"sellik-Tasavvuf-yolundan giderek; "Bir lokma, bir hırka" düşüncesiyle dervişlik kurumunu ortaya koydu.

Başta tasavvuf olmak üzere mezhep ve tarikatların ortaya çıkması ganimetçilik ve kölelik kurumlarına karşı bir tepki sonucu mümkün olmuştur.

Kürtler eski geleneklerinin verilerinden yola çıkarak kölelik, yağma ve talan kurumu olan Hilafet'e karşı dergâh ve tekkelerde örgütlenerek Araplara karşı koymuşlardır.

Kürt Aleviliği cami kurumundaki hoca, müezzin, kayyum gibi din adamlarının karşısında, tekke ve dergâhlarda Erenler, Pirler, Dedeler, Babalar, Zakirler, Ozanlar gibi coşkun ve cezbe erlerini yarattı. Camilerde okunan (Kıraat) yerine dergâh ve tekkelerde deyişlere, nefeslere, düvazi imamlara, mersiyelere, naatlara, zülfikârnamelere, miraçnamelere yer verildi.

Bilindiği gibi bunların hiçbiri Müslüman'lıkta yoktu.

40.000 TL. (KDV Dahil)

KİTAPÇILARDA

İsteme Adresi: KAYNAK YAYINLARI
Nuruosmaniye Cad. 19/4 Cağaloğlu-İstanbul Tel: 513 83 52-53

HAFTALIK HABER YORUM DERGİSİ

2000 DOĞRU DÜŞÜN

29 ARALIK 1991
YIL: 5 / SAYI: 44 / 8000 TL

Güney Yayıncılık Tic. ve San. A.Ş. Adına
Sahibi: Mehmet Sabuncu
Genel Yayın Yönetmeni: Ferit İlsever
Yazışleri Yönetmeni: Serhan Bolluk
Sorumlu Müdür: Hale Soysü
Ankara Temsilcisi: Hikmet Çiçek
Haber Müdürü: Adnan Akfırat
İşçi-Sendika: Ruhsar Şenoğlu
Toplum ve Kültür Sanat: Şule Perinçek
Arşiv-Araştırma: Orhan Üst
Teknik Sekreter: Rıza Edin
BÜROLAR
İstanbul: Ahmet Akkaya, Ayla Önder, Fethi Özalp, Oğuz Sakallı, Dilek Uğuz, Fikret Ulusoydan
Ankara: Soner Yalçın (Şef), Nail Bulut, K. Deniz Öğüt
Diyarbakır: Halit Güngen, Ahmet Sürmbül
YURTDIŞI
Almanya: Frankfurt Bürosu: Ali Mercan, Tel: 069/7391292 Fax:7306823
Hamburg: Işık Soner, 810927
Fransa: Ali Rıza Taşdelen 50340683
Fax: 50340849
Hollanda: Ali Develioğlu (Rotterdam) 0104140487
İsveç: Erol Sever (0753) 72729
Yunanistan: Antonis Zikas (Atina) 3251143 (Adres: P.O.B. 3738/10210)
Danimarka: Şevki Nart (Kopenhag) 869402
İngiltere: Murat Metin (Londra) 2544815
İstanbul İlan: Alev Üst (1) 5139677
Ankara İlan: Döndü Karakul (4) 2298380
Teknik Hizmetler: SİSTEM OFSET
Tel: 5206627 Fax: 5113432
Basıldığı Yer: Serler Matbaacılık A.Ş. İSTANBUL
Dağıtım: Birleşik Basın Dağıtım A.Ş.
ADRES ve TELEFONLAR
Yönetim Yeri: Nuruosmaniye Cad. 19/2 Cağaloğlu /İSTANBUL
Tel: (1) 5138352-5138353 Fax: 5139676
Ankara: Necatibey Cad 94/15 Kızılay/ANKARA
Tel: (4) 2294280 Fax: 2298380
Diyarbakır: Ekinciler Cad. Kışla Sk. Çalışkanlar 2 Ap. Daire:9 Ofis/DİYARBAKIR
Tel:(831) 45715 Fax: 45715
Frankfurt: Mainzer Landstr. 147, 6000 FRANKFURT 1
Tel: (069) 7391292 Fax: 7306823

2000'e Doğru Basın Meslek İlkelerine uymayı taahhüt eder.

ABONE KOŞULLARI

YURT İÇİ:
6 Aylık 160.000 TL 1 Yıllık 300.000 TL
Abone bedellerinin Mehmet Sabuncu, Türkiye İş Bankası Cağaloğlu Şubesi 346 497 no.lu hesabına yatırılması rica olunur.

YURT DIŞI:

Avrupa ve Ortadoğu	6 Aylık:	110 DM
	1 Yıllık:	200 DM
Amerika ve Avustralya	6 Aylık:	80 $
	1 Yıllık:	150 $
Amerika uçak ile	6 Aylık:	110 $
	1 Yıllık:	200 $
Avustralya uçak ile	6 Aylık:	130 $
	1 Yıllık:	220 $

Yurtdışı abone bedellerinin Dilber Tütüncübaşı, Postgirokonto 554730-609 Postgiroamt: Frankfurt am Main Bankleitzahl: 500 100 60 hesabına transferlerini rica ederiz.
Almanya 5 DM, İsviçre 5 F, İngiltere 2 £, İsveç 25 Kr, Danimarka 28 Kr, Norveç 28 Kr, Hollanda 6 Fl, Avusturya 40 Ş, Belçika 100 F, Fransa 20 F.

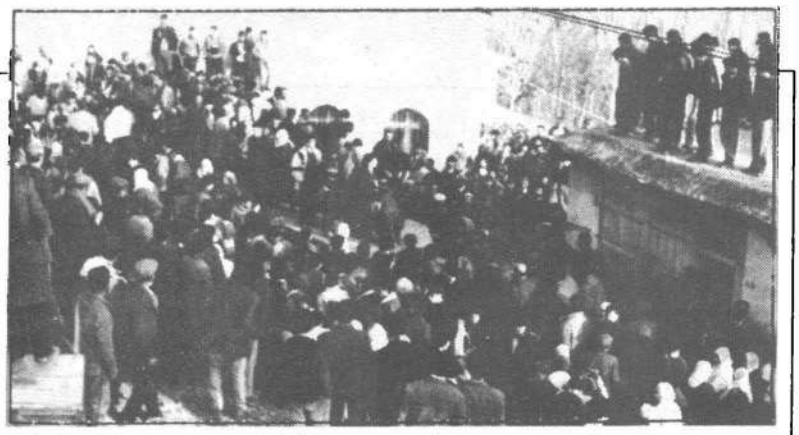

KAPAK

● **"Askerler sivil otoriteyi tanımıyor, söz dinletemiyorum."** Lice, Hazro, Silvan ve Kulp'ta halkın üzerine ateş açılmasının iki günlük bilançosu: 19 ölü, yüzlerce yaralı. Diyarbakır Valisi askerin geri çekilmesini istedi. Albay İsmet Yediyıldız: "Konvoy geçmeyecek, silah kullanın." Bakırköy olayı Kontrgerilla'ya yaradı. **8**

POLİTİKA

● **Paralı ordu kuruluyor.** Kontrgerilla, yer üstüne çıkıyor. "Mahalli güçler ve özellikle mahalli liderler, uzmanlaşma adı altında orduya alınacaklar." **12**
● Bürokrat atamaları. Yeni liste nasıl hazırlanıyor? Hilton toplantısına kimler katıldı. ABD vizesi almayan bürokratlar boşuna beklemesin. **16**
● Cumhuriyet'e Kuveyt emirleri talip. Basında yeni yıl transferleri. **18**

EKONOMİ

● **Küçük sanayici eriyor.** Odalar ve Borsalar Birliği'yle Marmara Bölgesi'ni dolaştık. "Kan kaybediyoruz, bunun sonu iflastır." **20**
● Radar **23**
● Azerbaycan'da alfabe savaşı. Okumayı çok seven bir halk. Basit bir roman 60 bin satıyor. **26**

İŞÇİ-SENDİKA

● **İşçi kadınlar İstanbul'da komisyon kurdu.** "Kadınlar, sendika yönetimlerine." Komisyon üyeleri bir basın toplantısıyla kampanya başlatacak ve imza metnini bütün fabrikalara götürecekler. **28**
● Kıdem tazminatı, işsizlik sigortası adı altında kaldırılıyor. "Kıdem tazminatına el uzatırlarsa genel grev yaparız." **32**
● Memur, grev hakkı istiyor. "Devlet güdümünde sendika istemiyoruz." **34**
● Vardiya **35**
● Rüzgârgülü **36**

DÜNYA

● **"Büyük Almanya"nın ayak izleri.** Almanya'nın 'hinterland'ı, Ukrayna'ya kadar uzanıyor. Slovenya'yı Avusturya'ya katma planı. **38**
● Yunanistan KP Merkez Komite üyesi: "Birleşme, Avrupa'yı bölecek." **42**
● Kamboçya. Başkentte Kızıl Kmerler'in gösterisi. **43**
● Amerikan *Terörizm* dergisi: "ABD'ye teslim olmayan teröristtir!" **44**

KAVİMLER-KAPISI

● **Süryaniler, Keldaniler, Nasturiler, Yakubiler.** Anadolu mozaiğinin en eski renkleri. Aramice, yaşayan en eski dil. Büyük kentlere ve yurt dışına zorunlu göç. **46**
● Kavimler Kapısı'na gelen mektuplar. **49**

KÜLTÜR-SANAT

● **Kadının, yeryüzünden de kovuluşu.** Aiskhylos'tan *Oresteia*. Devrimci ozan Aiskhylos'un oyunu, anaerkil dönemden ataerkil döneme geçişin izleriyle bezeli. **50**
● Nöbet resimleri, karakalem evler. Ahmet Öçal ve Mehmet Can Göksu. **53**
● Kitap **54**
● Sinema. *Thelma ve Louise*. Mor şiddet. **56**
● Her Telden **58**
● Spor. "Galatasaray başladı, Beşiktaş tamamladı." **60**
● TV **62**
● Bulmaca **66**

YAZAR VE ÇİZERLER

● Semih Balcıoğlu: Karikatür **6**
● Ferit İlsever: Acil önlem, Kontrgerilla'nın tasfiyesi. **7**

"Olanlar yalnız Kürtlerin ve solcuların sorunu değil"

Sayın *2000'e Doğru* yazarları

Bir Türk milliyetçisi olarak bu kadar taraflı yazılar yazmanızın sebebini anlamış değilim. Dostum olan Kürtlere soruyorum, ne istiyorsunuz, bir Kürt devleti mi diye, onlar bana tam bir cevap veremiyor. Derginiz verebilir mi? Ne istediğinizi bilelim, ona göre hak verelim.

Polisten, cezaevlerinden, yönetimden ben de şikayetçiyim. Benim de gözlerim bantlandı. Ben de çok işkenceler gördüm. İşkencehane arıyorsunuz. İzmir Emniyeti'ne çıkın. Dördüncü katta, tam cinayet masasının kapısının karşısında, "Girilmez" yazan demir bir kapı göreceksiniz. İçeride buzdolabı var, yerler kalebodur, duvarlar tamamen halıyla kaplı. O odanın tam solundaki ilk odayı açtırın, bir bakın ne işkence aletleri, ne işkenceler göreceksiniz. Hele bir de havalandırma cihazı çalışıyorsa (işkence sesleri dışarıya çıkmasın diye) hiç düşünmeyin. İçeride işkence vardır.

Bu yetmedi mi? Gidin Ankara Emniyeti'nin yanındaki sözde trafik amirliğinin kömür deposu tarafındaki kısmına, gece saat 12.00 ile 05.00 arasında yapılan işkencelerin sesini dinleyin. İkinci ve üçüncü katlardaki vahşeti görün.

Anlatmak istediğim, polis yalnızca Kürtlere değil, bunu herkese yapıyor. Yapsın demiyorum, ben de karşıyım. Ben de istemem. Polisi gördüğüm zaman yolumu değiştirdiğim olmuştur. İşte buna hep beraber karşı olalım, bunu değiştirelim ama şu cennet vatana bir zarar gelmesin. Kanlar dökülmesin. Hep yıkıcı, kışkırtıcı olmayın. Güzel şeyleri de yazın.

Bu olanlar yalnızca Kürtlerin, solcuların sorunu değil. Hepimizin sorunu. Bu sorunlara yeni sorunlar eklemeyelim.

İşsiz yalnız Doğu'da değil, Batı'da da var. Ankara'nın hangi ilçesinde fabrika var? Hangi ilçesinin yolları düzgün? Ankara'da daha elektriği olmayan köyler var. Lütfen yıkıcı olmayalım. Hep beraber, birlik içinde bir çare arayalım.

ALİ KERİM KILIÇ / ANTALYA

2 OCAK 1959, KÜBA DEVRİMİ:
1953'ün 26 Temmuz'unda Moncado Kışlası Baskını'nı gerçekleştiren, ünlü "Tarih beni beraat ettirecektir" savunmasını yapan Fidel Castro ve 82 yoldaşı, 2 Aralık 1956'da Granma yatı ile Küba'ya çıktılar. İlk çatışmalardan sonra 12 kişi kalan Fidel ve arkadaşları, ellerindeki 9 tüfek ile Sierra Maestra dağlarında gerilla hareketini başlattılar. Diktatör Batista'nın ülkeden kaçmasıyla başarıya ulaşan devrimi, Amerikan emperyalizmi daha ilk günlerinden itibaren boğmaya çalıştı. 32 yıldır sosyalizm ve bağımsızlıkta direnen Fidel ve Küba halkı, bugün de "Ya Sosyalizm Ya Ölüm" şiarıyla ABD saldırganlığına karşı direniyor.

Çevre ulusal sorundur

Çevre sorunu ulusal sorundur ve öz olarak politik olaydır. Kapitalizmin kendi iç dinamiğiyle gelişip sanayi devrimini yapamayan, özellikle bizim gibi geri bıraktırılmış ülkelerde insan yaşamını ilgilendiren konular dışa bağımlı ve çarpık olarak gelişir. Temel sorunlar sürekli olarak gözardı edilir, toplum tali sorunlara yönlendirilir. Bu fırsattan da yerli ve yabancı sermaye çevreleri yararlanır.

Uluslararası tekelci sermaye ve onun yerli ortakları yeşil Bursa'yı yaşanmaz kılıyor ise, Kocaeli ve Sakarya'yı hava kirliliğinden yaşanmaz kılıyor ise, bu çevre talanına ulusal bazda bakıp, dur demek zorundayız.

Dışa bağımlı plansız, programsız, sözümona sanayileşme ve çarpık yapılaşma, dünyada benzeri bulunmayan Pamukkale'yi kara kale haline dönüştürüyor ise bu soruna toplum olarak ulusal, dünya halkları olarak da evrensel boyutta bakmak durumundayız.

HASAN AKÇİN/ ÇAL AŞAĞISEYİT KÖYÜ, DENİZLİ ÇEVRECİLER DERNEĞİ ÜYESİ

İran Büyükelçiliği'nin açıklaması

Derginizin 15 Aralık 1991 tarihli sayısında, "İranlı mülteciler" başlığı altında bir yazı yayınlanmıştır. Bu yazıda, yurtdışındaki İranlılar'ın sayısı abartılarak, "4 milyon" olarak belirtilmiştir. Ayrıca, İranlı mültecilerin iltica etmelerine, "Devlet terörü ve baskılardan kaçışları" neden gösterilmiştir. Yayınladığınız konuların gerçekle hiçbir ilgisi yoktur. Bu nedenle, konunun açıklığa kavuşması için aşağıdaki açıklamaların yayımlanmasını arz ederiz.

1-Yazınızda belirttiğiniz İranlılar'ın yurtdışına gitmeleri çeşitli nedenlere dayanmaktadır. Bu İranlılar'ın bir grubu genelde eski saltanat rejiminin yanlıları ve münafıklardan oluşmaktalar, bunlar İran'da birçok siyasi terör ve cinayet işleyerek başka ülkelere kaçıp bu ülkeleri devrime karşı faaliyetlerinde üs olarak kullanmaktalar. Bu grup İranlılar, dünya emperyalizminin ve onun kuklalarının geniş himayesinden yararlanmaktadırlar.

Bu İranlılar'ın bir başka bölümü de geçmişteki rejimin propagandası ve Amerika'nın politikaları etkisinde kalarak Batı kültürü ve sosyal değerlerinin bir bölümüne kendilerini alıştırdıkları için İran İslam İnkılâbı'nı benimseyemediler. Bu grubun çoğunluğu da parababaları ve Batı yanlısı bürokratlardan ibarettir.

2-İran İslam Cumhuriyeti, yurtdışındaki tüm İranlılar'a kapılarının açık olduğunu peyderpey bildirmektedir. Cinayet işlememiş oldukları durumlarda, bu kişiler İran'a döndüklerinde hiçbir kanuni işleme maruz kalmayacaklar. Bu durum, yurtdışında bulunan İran İslam Cumhuriyeti karşıtı olan muhalif siyasi gruplara mensup şahısları da içine almaktadır.

Son günlerde, siyasi gruplardan ilişkilerini keserek, İran'a geri dönenlerin sayısında önemli artış müşahade edilmektedir. Örneğin, bu konu ile ilgili olarak, Irak'taki 59 gerillanın münafık kamplarından kaçarak, Kızıl Haç aracılığıyla İran'a döndüklerini söyleyebiliriz.

3-Yurtdışında olan İranlılar ve özellikle onların çocukları, maalesef yabancı kültürden gelen ruhsal baskılar ve ekonomik sıkıntılardan rahatsızlık duymaktalar. Bu durumdan dolayı, amaçsız, boş ve maneviyattan yoksun yaşantıdan bıkarak vatanlarına dönmekte olduklarını görmekteyiz. Son aylarda bunların sayısı artış göstermektedir. Geri kalan diğer İranlılar'ın, İran İslam Cumhuriyeti vatanına dönerek, sağlam ve yüce yaşamlarını devam ettirmelerini umuyoruz.

İRAN İSLAM CUMHURİYETİ
BÜYÜKELÇİLİĞİ
BASIN ATAŞELİĞİ

Özgürlük ve kardeşlik duygularımızla tüm okurlarımızın yeni yılını kutlarız

2000'e Doğru

İKİBİNDEN

Buruk yılbaşı

1992'ye buruk giriyoruz. Geçtiğimiz hafta Diyarbakır'ın ilçelerinde Kontrgerilla terörüne kurban gidenler, Bakırköy'deki protesto gösterisinin faciaya dönüşmesi sonucu ölenler... Meclis'teki bazı milletvekillerinin ve basının bir bölümünün şoven Türk-Kürt düşmanlığını körükleyen tepkileri...

Bütün bu görüntüye rağmen Türkiye'nin toplumsal dinamikleri işlemeye devam ediyor. Ve 21. Yüzyıl'ın eşiğinde gerçek demokratik çözümlerin önü de hızla açılıyor.

Okurlarımızın yeni yılını kutlarız.

* * *

Bir süredir "Dünya" sayfalarımızda yeni bir arkadaşımızın imzasını görüyorsunuz. Özcan Buze. Sağlam bir perspektif ve geniş bir birikimin yönlendirdiği yazılarla dergimizi zenginleştirdi. Buze, 1957 doğumlu. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Batı Dilleri Bölümü'nde başladığı yüksek öğrenimini Norveç'te tamamladı.

12 Eylül öncesinde kısa bir süre *İlerici Yurtsever Gençlik* dergisinde daha sonra da 12 Eylül'e kadar Konuk yayınlarında çalıştı. 12 Eylül'den sonra *Hayat* dergisinde lıştı. 1985'te ayrıldığı sırada derginin istihbarat şefiydi. 1986 yılından beri dokuz dilde yayın yapan Radio Immigranten'in Türkçe yayınlarını yönetiyor. Bir yıl kadar İngilizce haber yayınlarını da yönetmiş. Norveç'te çıkan *Friheten, Klassekampen, Vart Arbeld, Samora* gibi gazete ve dergilerde çeşitli yazıları yayımlandı. "Kültür, İdeoloji, Hegemoni" başlıklı Norveçce bir çalışması bulunuyor. Buze, 1976 yılında İGD üyesi oldu. TBKP girişimi başlayınca bu çevreden ayrıldı. Son bir buçuk yıldır Sosyalist Partı'ye yakınlık duyuyor.

* * *

Geçen haftaki kapak yazımızda İbrahim Güçlü'nün adı PRK Genel Sekreteri olarak geçmişti. Oysa Güçlü PRK'nin değil, Ala Rızgari grubunun lideri. Düzeltir özür dileriz.

SERHAN BOLLUK

YANKILAR

Semih Balcioğlu

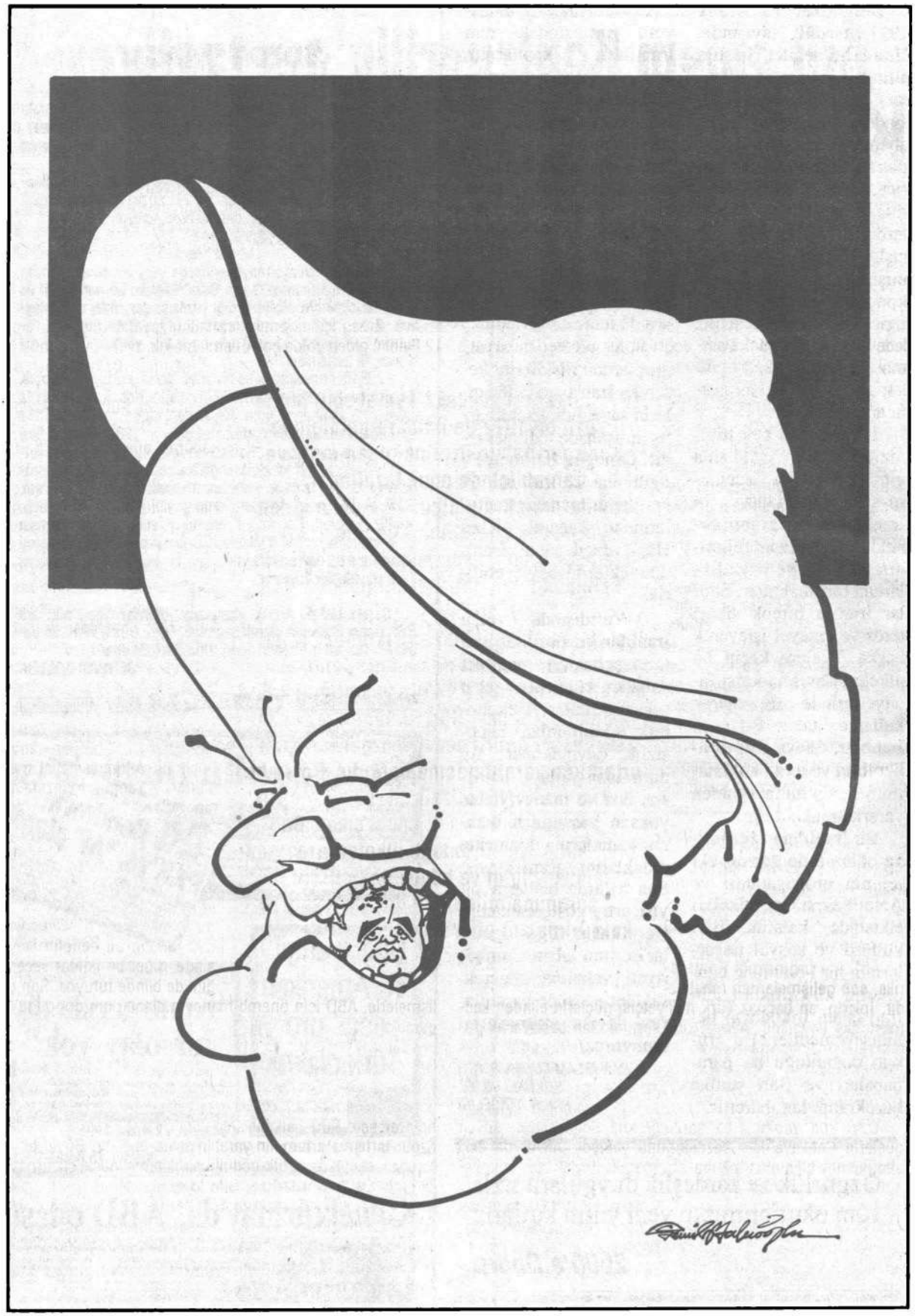

Acil önlem Kontrgerilla'nın tasfiyesi

Kürt sorunu bütün gerçekliğiyle ve soruna çözüm arayanların doğrularıyla, yanlışlarıyla gündemin baş sırasında. Her olgu, sorunun çözümünde elimizi çabuk tutmamız gerektiğini gösteriyor. Soruna demokratik ve kardeşçe bir çözüm bulunacaksa, bunu arzu eden güçler için fazla zaman yoktur. Gün, cesur ve köklü çözümlerin hızla gündeme getirileceği gündür.

Lice-Kulp olaylarına objektif bakan bir göz, İçişleri Bakanı'nın "Olay çıkmasın" ve Diyarbakır Valisi'nin "Geri çekilin" talimatlarına rağmen, bir albayın ateş emriyle ortalığın nasıl kan gölüne çevrildiğini görür. Lice Kaymakamı, *2000'e Doğru*'ya verdiği demeçte, "Askere söz geçiremiyoruz" diyor. Bölgede iki otorite vardır. Daha doğrusu tek otorite! Hükümet, sözü dinlenmeyen bir "otorite"dir.

Bu otorite bölünmesi, Kürt sorununda askeri çözümlerin iflas edip, yerini siyasal çözüm arayışlarına bırakmasıyla ortaya çıktı. Devletin asimilasyona ve şiddete dayanan politikası çöktü. Her iki halk içinde demokratik çözüm eğilimi güçlendi. Öte yandan Türkiye'nin hakim güçleri düzeyinde de, eski politikaların sürdürülemeyeceği görüşü ağırlık kazandı. Bunun sonucunda yeni hükümet, "Kürt realitesini tanıdığını" ilan etti. Böylece Kürt sorununda eski statükonun yanında, yeni bir statüko oluşmaya başladı.

Lice ve Kulp'ta sıkılan kurşunlar, halktaki kardeşlik eğilimine ve bu yeni statükoya sıkılmıştır. Albay Yediyıldız, "Kürt müsünüz, kimliğinizi mi istiyorsunuz" sözleriyle ateş emri verirken, hükümetin "kimlik" politikasına öfkesini de dile getiriyor. Bu tutum, merkezinde Kontrgerilla bulunan, devlet ve ordu içindeki şoven güçlerin tavrını yansıtıyor.

ABD'nin örgütlediği Kontrgerilla, son gelişmelerden rahatsızdır. İplerin, en bağnaz Türk milliyetçisi güçlerin elinden kaçmasından kaygılıdır. Ayrıca Kürt sorunundan başlayacak demokratlaşmayla, kabarık suç dosyasının açılmasından korkmaktadır. Şimdi bütün dikkatini, reformların, dolayısıyla hükümetin lüzumsuzluğunu kanıtlamaya yoğunlaştırmış ve bu amaçla Türk-Kürt çatışmasının pususuna yatmıştır.

Özal son zamanlarda sarıldığı kriz politikasıyla, şoven güçlerin Çankaya'daki sözcülüğünü yapıyor. ANAP da eski statükonun savunuculuğuna soyunarak, devlet terörüyle yeniden güçlenmeye çalışıyor.

"Hükümetin yumuşak karnı", Kontrgerilla'dır. Demirel, seçimden önce, "Devletin düğmesini koparttırmayacağını" söylüyordu. Devletin düğmesi Kontrgerilla'dır. Bu düğme koparılıp atılmadan, ne Kürt sorununda, ne de demokrasi ve bağımsızlık sorunlarında hiçbir ilerleme kaydedilemez.

Şimdi Kontrgerilla, halka ve hükümete meydan okuyor. Ya hükümet, halkın da desteğini arkasına alarak, bu fesat örgütünün üzerine yürüyecek, ya da o, ipleri bütünüyle ele geçirecektir. Hükümetin duruma hakim olması için fazla zamanı yoktur. "Denge" politikasıyla geçen zaman, bu odağı güçlendirir. Barışçı çözüm arayışlarının tıkanması, şiddeti en iyi uygulayacak güçleri ön plana geçirir. Böyle bir durumda, bu hükümete gerek kalmaz. Askeri darbeye giden yol, bugün bu süreçten geçiyor.

1977 tekrar mı edecek? Temel soru budur. Ecevit de 1977'de iktidara geldiğinde Kontrgerilla'nın üzerine gidememiş ve zaman içinde onun tarafından zayıflatılmıştı. Bu olgu, 12 Eylül'e giden yolda çok önemli bir kilometre taşı olmuştu.

1977 tekrar mı edecek? Temel soru budur. Ecevit de 1977'de iktidara geldiğinde Kontrgerilla'nın üzerine gidememiş ve zaman içinde onun tarafından zayıflatılmıştı. Bu olgu, 12 Eylül'e giden yolda çok önemli bir kilometre taşı olmuştu. Gün, cesur ve köklü çözümlerin hızla gündeme getirileceği gündür. Acil önlem, Kontrgerilla'nın tasfiyesidir. Kürt sorunu daha da içinden çıkılmaz bir hal almadan, atılacak ilk adım, politikayı şeffaflaştırmak ve PKK'nin yasallığını kabul etmektir. Her şey, Kürt halkının iradesinin serbestçe belirleneceği, özgür tartışma ortamının yaratılmasına bağlıdır. Böyle bir ortamdan, eşitlik-özgürlük-gönüllü birlik temelindeki çözüm güçlü çıkar. Bu politikalar ise, Ortadoğu ülkeleri arasında anlayış birliğini ve büyük devletlerin Kürt sorununa müdahale olanaklarının kaldırılmasını esas alan bir dış politikayı gerektiriyor.

İstanbul Bakırköy'de düzenlenen gösterinin faciaya dönüşmesi, Kulp-Lice olaylarını örttü. Dikkatleri, haksız bir konuma düşmüş olan Kontrgerilla üzerinden uzaklaştırdı, onun ekmeğine yağ sürdü. Haklı eylem biçimleri gözetmeyen Bakırköy protestosu, devlet terörüne karşı olan tavırları değil, siyasi çözüme karşı olan tavırları güçlendirdi.

En önemlisi de, sorunu Türk-Kürt çatışması yönünde derinleştirmek isteyenlerin ekmeğine yağ sürdü. Nitekim, bu eğilimin sözcüsü Türkeş, "Güneydoğu'da savaş" çağrıları yapmakta ve sıkıyönetim istemektedir. Türkeşler, ancak böyle bir ortamda hayat bulabilirler. Yangın manzaralarının onlara bu fırsatı verdiği, gün gibi ortada.

ABD, koalisyon hükümetini kendi güdümüne sokmaya özel önem veriyor. Bu amaçla, Kontrgerilla üzerindeki denetimiyle hükümete baskı yapıyor. Öte yandan bu denetim sayesinde, diğer bir iktidar seçeneğini de elinde tutuyor. Son gelişmelerle, ABD için önemli manevra alanlarının doğduğu bir gerçektir.

Kürt sorunu daha da içinden çıkılmaz bir hal almadan, atılacak ilk adım, politikayı şeffaflaştırmak ve PKK'nin yasallığını kabul etmektir. Bir genel af çıkarılmalıdır. Böyle bir gelişme, barışçı ve demokratik çözüm için sağlıklı bir ortam yaratacaktır. Her şey, Kürt halkının iradesinin serbestçe belirleneceği. özgür tartışma ortamının yaratılmasına bağlıdır. Böyle bir ortamdan, eşitlik-özgürlük-gönüllü birlik temelindeki çözüm güçlü çıkar. Bu politikalar ise, Ortadoğu ülkeleri arasında anlayış birliğini ve büyük devletlerin Kürt sorununa müdahale olanaklarının kaldırılmasını esas alan bir dış politikayı gerektiriyor.

Türkiye'nin özgürleşmesi, askeri darbenin yolunun kesilmesi ve Kürt reformlarının uygulanması için de acil önlem, Kontrgerilla'nın tasfiyesidir.

LİCE KAYMAKAMI BEYAZIT TUNÇ

"Askerler sivil otoriteyi tanımıyor söz dinletemiyorum"

Lice, Hazro, Silvan ve Kulp'ta halkın üzerine ateş açılmasının iki günlük bilançosu 19 ölü yüzlerce yaralı. İçişleri Bakanı'nın güvenlik kuvvetlerine uyarısı: "Olay çıkmasın". Diyarbakır Valisi askerin geri çekilmesini istedi. Sivil otoritenin aşamadığı Albay İsmet Yediyıldız: "Konvoy geçmeyecek, silah kullanın." Üsteğmen: "3 ceset var, birazdan 30 olacak." Lice'de oturma eyleminde bulunan 8 bin kişilik topluluğun üzerine Özel Tim ve panzerler ateş açtı: 3 ölü 30'dan fazla yaralı. Lice Kaymakamı Beyazıt Tunç'un *2000'e Doğru*'ya demeci: "Askerler sivil otoriteyi tanımıyor. Kimseye söz dinletemiyorum." Albay İsmet Yediyıldız'a Kulp'ta 14 ölüyü doğrulattık... Bakırköy olayı Kontrgerilla'ya yaradı.

"Kürt müsünüz, kimliğinizi mi istiyorsunuz, ne bok olursanız olun. Size Musul-Kerkük'ü verdik yeter. Bir karış toprak vermeyeceğiz. Askere emir verdim, geçen vurulacak." Bu sözler Diyarbakır İl Jandarma Alay Komutanı Albay İsmet Yediyıldız'ın, cenaze konvoyundakilere söyledikleri.

İÇİŞLERİ BAKANI'NIN EMRİNE UYMAYAN ALBAY

19 Aralık günü Kulp Solhan arasında öldürülen PKK gerillalarının cenazelerini almak isteyen Kulp, Lice, Silvan ve Solhan'dan yurttaşlar 500 araçlık bir konvoyla 22 Aralık'ta yola çıktılar. Üç cenazeyi alıp geri geldiler ve gömdüler. Kalan cenaler için 23 Aralık'ta tekrar yola çıkan yurttaşlar dönüşte asker ve Özel Tim'in barikatıyla karşılaştılar. Bir gün boyunca bekletildiler. 24 Aralık Salı günü DYP Diyarbakır Milletvekili Mehmet Salim Ensarioğlu, Başbakan Süleyman Demirel'e çıkarak cenaze konvoyunun geçmesine izin vermesini istedi. Aynı gün Diyarbakır SHP milletvekili Hatip Dicle ve 8 milletvekili İçişleri Bakanı'na çıkarak olayların önlenmesini talep ettiler. Hatip Dicle'nin belirttiğine göre İçişleri Bakanı İsmet Sezgin, Jandarma Alay Komutanı Albay Yediyıldız'ı telefonla aradı. Ancak Albay, telefonu kapattı. Dicle, Albay'a kimsenin söz geçiremediğini, askerin sivil otoriteyi tanımadığını belirtiyor.

GERİLLA CENAZELERİ ARABALARA YÜKLENİYOR.

ALKIŞLI PROTESTO

Bölge halkı, cenazeleri aldıktan sonra Kulp'a ilk gelişinde de zorlukla karşılaşmıştı. İlçeye 2 kilometre uzaklıktaki köprüde panzerlerden oluşan askeri barikat vardı. Konvoyun geçmesine izin verilmiyordu. Bu arada olay yerine bir grup gerilla geldi. Durum gerginleşti. Askerler ile gerillalar arasında 100 metrelik bir mesafe vardı. Halk, barikatı olaysız geçeceklerini söyleyince gerillalar geri gitti. Ardından cenaze konvoyunda bulunan çocuklar ve gençler barikatın kaldırılması için alkışlı protestoda bulundular. Diyabakır HEP İl Başkanı Avukat Hüseyin Turhallı, Kulp HEP İlçe Başkanı Adil Çetik ve *2000'e Doğru* muhabiri, barikatın başında bulunan Binbaşı Suat'ın yanına gittiler. Binbaşı, önce konvoyun geçmesine izin veremeyeceklerini belirtti. Israrlar üzerine Kulp taburunda bulunan Diyarbakır İl Jandarma Alay Komutanı Albay İsmet Yediyıldız'la bir telsiz konuşması yaptı. Yediyıldız'ın telsiz aracılığıyla verdiği cevap; "Konvoy geçmeyecek. Silah kullanın" oldu. Ancak heyet, konvoyun yanına döndükten 10 dakika sonra geçişe izin verildi. Böylece bu ilk sefer olaysız

TÜRK BASININDA MİLLİYETÇİ KIŞKIRTMA: Bakırköy olayından sonra basın, Kürt ve Türk halkı arasında düşmanlığı körükleyecek manşetler attı

verildi. Böylece bu ilk sefer olaysız atlatılmış oldu.

"ÜÇ CENAZE VAR AZ SONRA OTUZ OLACAK"

23 Aralık Pazartesi günü, kalan 3 cenazeyi almak için 100 araçtan oluşan konvoy saat 08.30'da tekrar Solhan'a doğru yola çıktı. 3 saat süren zorluklarla dolu bir yürüyüşten sonra cenazeler arabaların bulunduğu yere getirildi. Cenazeler araçlara yüklendi. Saat 15.30 sıralarında Kulp'a dönmek için hareket edildi. İlçeye yaklaşıldığında yine aynı köprünün başında panzerlerle barikat kurulmuştu. Diyarbakır HEP İl Başkanı Hüseyin Turhallı, barikatın yanında bulunan Üsteğmen'in yanına giderek konvoyun geçmesine izin verilmesini istedi. Üsteğmen: "Silah kullanmak için emir aldım, bir tek kişi köprüyü geçerse öldürürüm. Askerleri yerinde tutamıyorum. Bakın 3 cenaze var, az sonra 30 olacak. Burada adam öldüreceğim. Askerlerim kalabalığı dağıtmak için sabırsızlanıyor" cevabını verdi.

Turhallı, konvoyun geçişine izin verilmesi için bir araçla Albay'ın yanına gitti. Albay İsmet Yediyıldız, "Kürt müsünüz, kimliğinizi mi istiyorsunuz? Ne bok olursanız olun" sözlerini burada söyledi. Albay'la görüşmeden bir sonuç alamayan Turhallı, konvoyun yanına döndü. Buradaki halk, geçişlerine izin verilmesi için köprünün diğer tarafında halay çekmeye başladı. Saat 17.00 sıralarında Albay İsmet Yediyıldız barikatın yanına geldi. Konvoydakilerin de duyacağı bir şekilde üsteğmene dönerek "Köprüden bir tek kişiyi bile geçirtmeyeceksiniz. Geçen olursa öldürün. Tohumlarına para mı verdim" dedi.

"BEN EMRİ VALİ'DEN DEĞİL ÜSTLERİMDEN ALIRIM"

Aynı gün cenaze konvoyunun geçişinin serbest bırakılması için Lice'de 5 bin kişi hükümet konağının çevresinde oturma eylemi yaptı. Kulp ilçesinde de çevre köylerden gelen yaklaşık 7 bin kişi ilçe halkıyla birlikte Kulp Taburu'nun önünde toplandı. Toplanan halk cenaze konvoyunun geçişine izin verilmesi için gösteri yaptı. Öğleden sonra kalabalığın yanına gelen Diyarbakır Valisi Muzaffer Ecemiş, ceketini çıkarıp panzerin üzerine çıkarak halka şunları söyledi: "Merak etmeyin cenazelerinizi alacaksınız. Ben buraya sizin için geldim. Şimdi Albay'la konuşacağım ve cenaze konvoyunun geçişine izin verecekler." Konuşması bittikten sonra Vali Ecemiş, Albay'la görüşmek için tabura gitti. Yarım saat kadar taburda kalan Vali, daha sonra hiç bir açıklama yapmadan sessizce Kulp'tan ayrıldı. HEP bülteninde olay şöyle anlatılıyor: "Albay Yediyıldız, İçişleri Bakanı'nın görevlendirdiği Diyarbakır

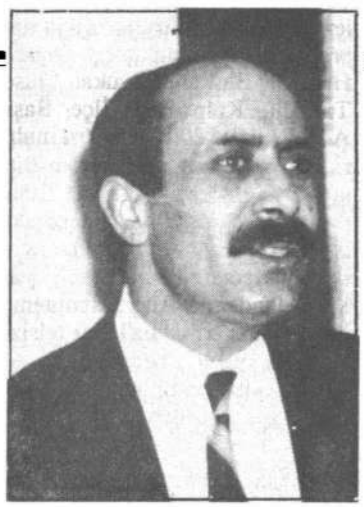

Meclis'te Türk-Kürt kardeşliğine saldırı!

MAHMUT ALINAK. SHP Milletvekili Mahmut Alınak, 26 Aralık'ta TBMM'de "İç Güvenlik ve Terör Görüşmesi"nde yaptığı konuşma üzerine saldırıya uğradı. Meclis açılışında Hatip Dicle'nin üzerine yürüyen DYP Isparta Milletvekili Ertekin Durutürk ile bir grup milletvekili Alınak'ı zorla kürsüden indirdiler. Alınak, "Askeri çözüm, çözüm değil, çözümsüzlüktür. Bakın, Kars'ın Digor ilçesinin Bolaylı ve Arpalı köylerinde akraba olan iki gencimiz, çatışmalarda can verdiler. Biri asker, biri de PKK'liydi" dedi. Alınak, konuşmasını bitirebilseydi, şöyle devam edeceğini belirtti: "Düşmanlıkları mı vardı? Hayır. Herbirisi diğeri için canını verecek kadar birbirlerini seviyorlardı. Yine Şırnaklı bir Kürt gencinin, Trakyalı ya da Karadenizli bir Türk gencinin alıp veremediği ne olabilir? Bunlar kardeş insanlar, kardeş olmaları gereken insanlar." SHP Grup Başkanvekili Alınak, daha sonra gazetecilere yaptığı açıklamada şunları söyledi: "Ben Türk ve Kürt halkının kardeşliğini savundum. Bana saldıranlar bu kardeşliği istemiyorlar. Bir Trakyalı ile bir Şırnaklı'nın birbirini öldürmesini anlamak mümkün değil. Bu nasıl çözümlenir, bu konudaki düşüncelerimi anlatmaya çalışıyorum. Kürsüye hücum ettiler."

Valisi Muzaffer Ecemiş'e şu yanıtı verdi: 'Sayın Vali, bu sizin işiniz değil. Bu olay ne sizi ne de Bakan'ı ilgilendirir. Bunların dilinden ancak biz anlarız. Ben emri sizden değil üstlerimden alırım."

Kayserili olan Albay İsmet Yediyıldız, 1 yılı aşkın bir süredir Diyarbakır'da görev yapıyor. Diyarbakır katliamı sırasında Mardinkapı'da görevli jandarmanın ilk ateşinden hemen sonra, Diyarbakır Emniyet Müdürü Ramazan Er'in telsizde "Bu iş olmadı. Zamanında yapmadınız albayım" dediği duyulmuştu.

GERİLLALARIN CENAZELERİNİ ALMAYA GİDEN KULP, HAZRO VE SİLVAN HALKININ OLUŞTURDUĞU CENAZE KONVOYU.

KAYMAKAM: "YÜZBAŞI NEVZAT ARIK HAKKINDA SORUŞTURMA AÇILACAK"

24 Aralık günü Kulp olaylarını protesto etmek için çevre köylerden Lice'ye gelen halk ilçe merkezinde toplanarak oturma eylemi yaptı. Bu sırada Özel Tim oturanlardan birini çekip almak istedi. Oturma eylemi yapanlar buna izin vermeyince daha geride mevzilenen Özel Tim 8 bin kişilik kalabalığın üzerine ateş açtı. Aynı anda panzerler de hedef gözetmeden halkın üzerine ateş etmeye başladı. Panzerlerle ateş açılması emrini Yüzbaşı Nevzat Arık verdi. Bu saldırı sırasında Örfi Aksakal, Fahri Bektaş, Veysi Aktaş ve Tevfik Ekinci olay yerinde öldüler.

Olayla ilgili olarak Lice Kaymakamı Beyazıt Tunç ile görüştük. Tunç *2000'e Doğru*'ya şu açıklamayı yaptı: "Olaylar benim kontrolümden çıkmış. Kimseye söz dinletemiyorum. Askerler sivil otoriteyi tanımıyor. Ateş emri veren Yüzbaşı Nevzat Arık hakkında soruşturma açılacaktır. Olayların bu hale gelmesine ben de en az sizin kadar üzülüyorum" dedi.

Lice'de halkın üzerine ateş açıldığı sırada Kulp'a gitmek için Seyrek Karakolu'nun önünde bekleyen 100 araçlık konvoya da Özel Tim saldırıda bulundu. Burada Tevfik Tekin hayatını kaybetti

Askerlerin halka ateş etmesi sırasında olay yerinde bulunan Ali Can, olayı şöyle anlatıyor: "Konvoyun geçişi engellenince biz de köprünün diğer tarafında bekliyorduk. Bu sırada askerlerden birinin elindeki silah kaza sonucu patladı ve bu kurşunla bir asker öldü. Bunun üzerine diğer askerler üzerimize ateş etmeye başladılar. Kalabalığın üzerine gaz bombası atılarak kalaslarla üzerimize saldırdılar. Açılan ateş sonucu çok sayıda insan öldü. Yaralananları da kalas ve dipçiklerle dövüyorlardı. Konvoydaki araçlara da saldırarak rastgele taradılar. Bizleri saatlerce orada beklettikten sonra gruplar halinde Kulp'a gönderdiler. Ölü ve yaralıları tabura götürdüler."

BEKLETİLEREK KAN KAYBINDAN ÖLENLER

Ölenler tabura askeri araçlarla taşındı. Önce 9 ceset ardından da 5 ceset daha tabura getirildi. Yaralılar, askerler tarafından kameraya alındıktan sonra Kulp'a gönderildiler. Yaralılardan Burhan Işık, Kadir Çınar, Yılmaz Eren, Kadri Altun, Ziya Dunar, Ruşen Sözer, A. Kadir Çınar, Burhan Işık, Kadri Altun, Ziya Dinar, M. Şah Tekin ve Şeyhmus Altındağ'ın durumları ağır olduğundan zırhlı araçlarla Kulp Devlet Hastanesi'ne, oradan da Diyarbakır Tıp Fakültesi Hastanesi'ne kaldırıldılar.

Saldırı sırasında ölenlerden isimleri belirlenen 8 kişi şunlar: Hanefi Öztürk, Nedim Altun (18), Ömer Öztürk (27), Şahin Tekin, Tevfik Tekin, Neytullah Tekin (36), Hayrettin Demirtay (31) ve Felemez Bulut (20). Bu kişilerin cenazeleri ailelerine teslim edilip aynı gün toprağa verildi.

TBMM İnsan Hakları Komisyonu Başkanı ve SHP Mardin Millet-

KÖŞE YAZARLARI VE KULP-LİCE-BAKIRKÖY OLAYLARI

Oktay Ekşi: "Türkiye bugün bir komplo ile karşı karşıyadır. Bazılarının -bilerek ya da bilmeyerek- kaşıyıp kaşıyıp yaratmaya çalıştığı 'Kürt Sorunu'nun altında yatan gerçek bizce budur...

... Doğru söyleyin sizin aklınıza hiç, 'Bu çocukların şehit düşmesine yol açan olayların, bir kahveye zehir konulup konulmadığı iddiası kadar ciddiye alındığını bilmek acaba hakkımız değil mi?' sorusu gelmiyor mu?"

(*Hürriyet*, 26 Aralık 1991)

Güngör Mengi: "Başbakan Güneydoğu olayında 'yeni politikamız' dediği anlayışı şöyle açıkladı: 'Kavgayı önlemeye çalışıyorum. PKK'nın nüfuz etmeye çalıştığı insanları kazanmaya uğraşıyoruz.'

Bu politika temelde doğrudur. Kürt gerçeğini reddeden politikalar bugüne kadar sonuç vermedi. Yüzyıllar boyunca Kürtlerin asimile olacağı sanıldı ama olmadı. Dünyanın ulaştığı bugünkü insan hakları ikliminde artık hiç olmaz. Bu yapıldığı zaman ülke bütünlüğüne saldırmanın mazereti kalmayacaktır."

(*Sabah*, 26 Aralık 1991).

Nazlı Ilıcak: "Demokrasilerde kurunun yanında yaşı yakamazsınız... 21. asrın eşiğinde bir Dersim olayını yeniden yaşamayı içinize sindirecekseniz, dünyaya kabul ettirebilecekseniz, kitlelerin üzerine ateşe devam ediniz. Aksi takdirde, size yumruğunu sıkanın, siz elini sıkmak zorundasınız. Zira devlette kısasa kısas olmaz." Ilıcak aynı yazısında Zübeyir Aydar'ın ağzından şunlara yer veriyor: "Askeri birliklerin komutanı olan albaya ölülerin halka teslim edilmesi söyleniyor. O sırada Bölge Valisi Çetinkaya da İçişleri Bakanı'nın yanında. Her ikisi Kulp'taki görevlilere halka fena muamele yapılmaması gereğini hatırlatıyorlar. Ama albay söz dinlemiyor. Sonunda kitlelerin üzerine ateş açılıyor."

(*Tercüman*, 26 Aralık 1991)

vekili Ahmet Türk, "Görünen o ki, Alay komutanı aşılamadı" diyor. Olayların "Müsebbibi" olarak Diyarbakır İl Jandarma Alay Komutanı'nın göründüğünü belirtiyor.

TBMM İnsan Hakları Komisyonu üyesi dört milletvekili Lice ve Kulp olaylarını incelemek için bölgeye gidecekler. Komisyon adına bir rapor hazırlayacak olan heyet; SHP Siirt Milletvekili Zübeyir Aydar, RP İstanbul Milletvekili Hasan Mezarcı, DYP İzmir Milletvekili Mehmet Özkan ve bir de ANAP milletvekilinden oluşacak.

"EMRİ, KONTRGERİLLA'DAN ALMIŞTIR"

Zübeyir Aydar, Lice ve Kulp olayları için "Devleti kimin yönettiği, kimlerin emir verdiği bu tür olaylarda ortaya çıkıyor" dedi. İçişleri Bakanı Sezgin ile görüşen SHP'li milletvekilleri, Bakan'ın "sıkıntılı ve çaresizlik içinde" göründüğünü, "Bizler denetleyemiyoruz" dediğini belirtiyorlar. "Bakan'ın resmi bilgilerle yanlış yönlendirildiğini gördük. İlk açıklamasında 'Ateş edilmesi normaldir, tahrik vardı' dediğini hatırlattık, eleştirdik" diyor bir SHP milletvekili. Bakan'ın ilk yanıtı "Ben devletim, elbette resmi bilgileri kullanacağım, PKK'den bilgi alacak değilim ya" oluyor. Milletvekilleriyle tartışmadan sonra Bakan, "Sizden de yardım istiyoruz, siz de bilgi verin" dedi. Zübeyir Aydar, "Mesele Kulp'taki Albay değil, Ankara'daki general meselesidir" diyor.

SHP Diyarbakır Milletvekili Salih Sümer; "Alay komutanı, Diyarbakır Valisi'nin emrini dinlemedi. 'Vurun' diye kesin talimat vermiş" Sümer, "Peki bu komutan kimden emir alıyor?" sorumuza ise, "Herhalde Kontrgerilla'dan almıştır" yanıtını veriyor. Sümer, Lice'deki yüzbaşının da kaymakamın emrini dinlemediğini belirtiyor.

Salih Sümer, "Yeni hükümetin yıpranması için devlet terörü özellikle tırmandırılmak isteniyor. Alay Komutanı Valiyi Kulp'tan geri göndermiş. İkinci gün ben aradım geri gitti. Düşünün valiyi gönderiyor. 'Kafasını kaldıranın kafasını koparacağım' mantığında adam" dedi.

Hükümet Sözcüsü Devlet Bakanı Akın Gönen, Kulp ve Lice olaylarında adı geçen il Jandarma Alay Komutanı ile Lice'deki Yüzbaşı hakkında ne gibi bir işlem düşünüldüğü yolundaki sorumuza şu yanıtı verdi: "Bunlar İçişleri Bakanlığı'na bağlı personeldir. İçişleri Bakanlığı'nı ilgilendirir. Bu soruyu İçişleri Bakanımıza yöneltmeniz gerekir. Gereken neyse yapılır."

KULP'TA 14 ÖLÜYÜ DOĞRULATTIK

Kulp'ta meydana gelen olaylarda 14 kişinin öldürüldüğünü bizzat Albay İsmet Yediyıldız'a doğrulattık. Yediyıldız, 14 kişinin öldüğünü durumu ağır olan 5 yaralıyı da Diyarbakır'a gönderdiğini, ellerinde şu an 54 yaralı olduğunu ve bunların sorgusunun yapıldığını belirtti.

Olayları protesto etmek amacıyla pazar gününden bu yana Kulp ve Lice'de bütün kepenkler kapalı bulunuyor. İki ilçede de köy ilkokulları dahil bütün okullar boykotta bulunuyorlar. Salı günü de Diyarbakır, Hazro, Hani, Bismil, Silopi, Derik, Midyat, İdil, Batman, Kurtalan, Dargeçit ve Kızıltepe il ve ilçeleri eyleme katıldı. ■

LİDERLER NE DEDİ?

DYP Genel Başkanı, Başbakan Süleyman Demirel: "Hükümetimizin bölge halkı üzerinde yarattığı güven sarsılmak isteniyor. Hükümetin daha da sertleşmesi, ülkenin kargaşaya düşmesi, bizim belirlediğimiz prensiplerden taviz vermemiz isteniyor. Yapmayacağız... Biz bildiğimiz demokratik yoldan dönmeyeceğiz. Ben devletim, teröre terörle karşılık vermem. Demokratik anlayışımdan ve hukuk devletinden vazgeçmem."

SHP Genel Başkanı, Başbakan Yardımcısı Erdal İnönü: Mahmut Alınak'a yapılan saldırıya karşı Alınak'ı savunan İnönü, "Güneydoğu sorunu, iç güvenlik, huzur sorununu elbet çözeceğiz. Biz çözmezsek başka kimse çözemez. Biz iktidar olarak çözeceğiz. parti olarak çözeceğiz" dedi.

ANAP Genel Başkanı Mesut Yılmaz: "Milli mutabakat gerektiren konularda biz yardıma hazırız. Bu konuda hükümetin önündeki engel biz değiliz. Kendisine güvenoyu vermiş HEP kökenli milletvekilleridir. Korsan bayraklarla, korsan gösteri yapan milletvekilleridir."

DSP Genel Başkanı Bülent Ecevit: "Hükümet bu konuda ödün verdikçe, şiddet eylemcileri cüretkarlıklarını büsbütün artırmaktadır. Başbakan Sayın Süleyman Demirel'in son olayları 'Öteden beri olurdu' mazeretiyle hafife alması ve sorumluluğu hükümetin üzerinden atmaya kalkışması kabul edilemez."

RP Genel Başkanı Necmettin Erbakan: "Bir de kontrgerilla konusu var. Özel Harp dairesi adı altında bunların çalıştığını herkes söylüyor. Biz müstemleke miyiz? Paralarını Amerika'dan alıyorlar. İtalya'da da Gladio adıyla terörü bu tür örgütlerin yarattığı ortaya çıktı."

DHP Genel Başkanı Alpaslan Türkeş: "İlan edilmemiş bir savaşla karşı karşıyayız. Milletimiz buna hazırlanmalı, gafletten kurtulmalıdır. Savaşın ilan edilmesi lazım. Artık gevşeklikten ve gafletten kurtulunması lazım. Gerekirse yeniden sıkıyönetim ilan edilir."

SP Genel Başkanı Doğu Perinçek: "Kontrgerilla 'Kürt realitesinin tanınması' eğiliminden ve siyasal çözüm arayışından rahatsız oldu. Kürt sorunu kangrenleşiyor. Bu durumda soruna ancak cesur ve köklü bir müdahale gerekiyor. PKK'nin yasallığının kabulü Kürt sorununa siyasal çözüm bulmak ve demokratlaşmak açısından en önemli adımdır. Türkiye, Irak, İran, Suriye ve Kürt örgütlerinin katıldığı bir konferans, Kürt sorununa Ortadoğu düzleminde barışçı çözüm aramalı, büyük devletlerin Kürt sorununa müdahale olanakları ortadan kaldırılmalıdır."

KULP OLAYLARINI PROTESTO EDEN LİCELİ GÖSTERİCİLER.

KONTRGERİLLA YER ÜSTÜNE ÇIKIYOR

Paralı ordu geliyor

Özel Harp Dairesi bünyesinde görev yapan biri albay, diğeri yarbay iki subay, profesyonel ordu girişiminin özünü açıklıyorlar: "Uzmanlık konusunda basında çıkan yorumlar yanlış. Uzmanlaşmanın altında yatan bir tek olay var. Kontrgerilla'nın yasallaşması. Mahalli güçler ve özellikle mahalli liderler uzmanlaşma adı altında orduya alınacaklar." Milli Güvenlik Kurulu'na danışmanlık yapan uzman: "Paralı ordunun başına genç emekli bir korgeneral atanacak. Paralı subay için de ordudan atılmış subayları davet edecekler."

Bu hafta bütün gazetelerde "paralı askerlik" ilanları yer alacak. "Bize katılın... Uzman erbaş olun." Paralı askerlik reklamı "Çağdaş bir yaşam. Onurlu bir meslek. Güvenli bir gelecek. İyi bir gelir. Düzenli bir iş ortamı. Toplumda seçkin bir konuma sahip olmak" diye yapılıyor. İşsizlere sesleniliyor, işsizliğe vurgu yapılıyor. Genelkurmay'ın açıklamalarına dayanan basın ve TRT bu girişimi profesyonel orduya geçişin ilk adımı olarak duyurdu. Oysa gerçek şu: Güneydoğu için paralı ordu kuruluyor.

Milli Güvenlik Kurulu'na danışmanlık yapan bir uzman, "Ordunun modernizasyonu filan değil, Güneydoğu için paralı ordu kuruluyor" diyor. "Yalnızca Güneydoğu'da görev yapacak, TSK dış göreve yöneltilecek." Ordu ve istihbarat dünyasını yakından tanıyan kaynak, süreci şöyle anlatıyor: "Çatışmalardan sonra hiç bir subay Güneydoğu'da görev yapmak istemiyordu. Araya torpiller koyup, tayinlerini engelliyorlar. Bana hiç değilse yüz kişi başvurdu. Paralı ordu bunun üzerine gündeme geldi. Başlangıcı Özal döneminde. Ordunun kaç kişi olacağına ve kuruluşuna ilişkin bir tasarı var. Milli Güvenlik Kurulu'ndan okey alındı."

DEMİREL'İN GÜNEYDOĞU PLANINDA PARALI ORDU

Paralı ordu konusunda hükümetin hazırlığı, adı açıklanmayan bir bakanın ağzından 24 Aralık tarihli *Sabah*'ta "Demirel'in Güneydoğu planı" başlığı altında yayımlandı: "Askerler asli fonksiyonu dış tehdite yöneliyor." Plana göre "Güneydoğu bölgesinde Profesyonel ordu, para-militer güçler" görevlendirilecek. "Terörle mücadelede destek kuvvet olarak anılan ve özel eğitimden geçirilmiş anti-terör birlikleri ve jandarmanın etkin bir şekilde devreye girmesiyle terör olaylarının bu gücün kontrolüne aktarılması" planlanıyor.

Genelkurmay Başkanı Doğan Güreş'in Milli Güvenlik Kurulu'na sunulmak üzere hazırlattığı raporunda da bu görüşlere paralel bir yaklaşımın bulunduğu yazıldı.

"PARALI, PARASIZI BOZAR"

Milli Güvenlik Kurulu danışmanının sözleri bakanın açıklamalarını tamamlıyor: "Komutanların ruh hali 'Aman bana bulaşmasın, kazasız belasız bu dönemi savayım' şeklinde. Güneydoğu'daki çatışma orduda büyük disiplinsizliğe yol açıyor. Ordu üst düzeyi bundan çok rahatsız. Onun için bu işten kurtulmak istiyor. Ordu da dışlayacak bu paralı orduyu. Hükümete paslaya-

ORHAN KOLOĞLU *(Tarihçi-Yazar)*

"Yeniçeri'nin bozulma dönemi gibi"

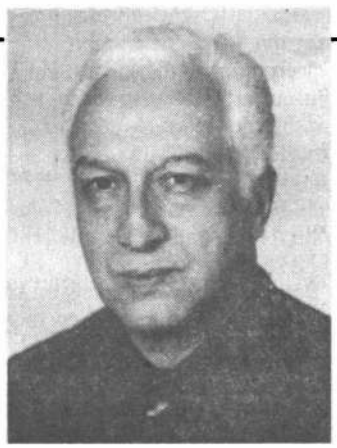

Yeniçeriler konusunda araştırmaları bulunan, eski Basın Yayın Genel Müdürü, tarihçi Orhan Koloğlu, *2000'e Doğru*'nun paralı askerlik ve "Yeniçeri ordusu" arasındaki ilişki konusundaki sorularını yanıtladı.

-Uzman erbaş adı altında orduya 50 bin civarında paralı asker alınacağı açıklandı. Bu uygulama ile yeniçerilik arasında bir bağlantı kurulabilir mi?

-Yeni uygulama da bir tür devşirme. Yeniçeriliğin ilk döneminde 8-10 yaşında çocuklar alınıp, çevresinden tamamen koparılır ve iyi bir eğitimle yetiştirilirlerdi. O zaman toplam sayıları 6-7 bin kişi. 18. Yüzyılda sayıları 130 bine çıktı. Bunlar bir yerden yolunu bulur kendilerini ocağa yazdırırlardı. Önemli bir kısmı görev yapmaz, aybaşından aybaşına maaşını alırdı. Yeniçerilerin evlenmesi, akşamları evine gitmesi bunlarla birlikte başladı. Öncesinde yeniçerinin bekar olması istenirdi. Çünkü ölüme gidecek adamın arkasında bir şey olmamalı. Ataklığı ve dinamizmi bu yolla ayakta tutmaya çalışırlardı. Bozulma döneminde de yeniçeriler yine bir kasttır. Ancak ilk dönemin özelliklerini yitirmiştir.

İlk dönem yeniçeriliğinde müthiş bir disiplin vardı. Her şehirde çok az sayıda yeniçeri güvenliği sağlar, devlet çarkının

cak. Olumsuzlukları hükümet üstlenmiş olacak. Hangi kuvvete bağlanacağı kesinleşmemiş durumda. Hükümetle birlikte kararlaştıracaklar. Kara Kuvvetleri'ne de bağlanabilir. Jandarmaya da. Belki İçişleri Bakanlığı'na bağlamak isterler. Ama önemli bir güç olacak bu. Olumsuzlukları hükümetin üstüne atıp, kontrolü ellerinde tutacak bir formül bulabilirler. Ayrı bir birim olması işin mantığının gereği. Paralı askerle parasızı birlikte tutamazsınız. Paralılar parasız orduyu bozar."

Gazi Üniversitesi öğretim üyesi, eski MİT Daire Başkan Yardımcısı Mahir Kaynak "Para-militer güçlerin ordunun kontrolünde Güneydoğu'da görev yapması, ordunun oradan ayrılması anlamına gelmez" diyor. Kaynak'a göre, "Ordu iç güvenlikte nihai söz sahibi olmaya devam edecek. İç güvenliğin kendisinin dışında sağlanması orduyu rahatlatır ama siyasi etkinliğini de azaltır. Bunun için istemiyor. Son sözün kendileri tarafından söylenmesini istiyorlar" diyor.

İÇ DÜŞMANA KARŞI AVCI BİRLİKLERİ

25 Aralık tarihli *Resmi Gazete*'de, "Memleket İçi Düşmana Karşı Silahlı Savunma Ödevi Yönetmeliği"nde yapılan değişiklik yayımlandı. 1945 yılında çıkarılan ve "günün ihtiyaçlarına" yanıt vermeyen yönetmelik, TSK'nın yeniden yapılanma planı çerçevesinde değiştirildi. Yönetmelik, "İç düşmana karşı Avcı Birliklerini" yeniden organize ediyor.

Avcı birlikleri ya da TSK'daki adıyla "Yeşil Birlikler" askerlikte "geri bölge" veya "muharebe ardı saha" denilen bölgedeki kritik yerleri koruyan birliklerden oluşuyor. Sivil savunma kapsamında ele alınan tek silahlı güç Avcı Birlikleri. Emekli Kurmay Albay "Dış düşman yokken harekete geçtiklerinde adları Kontrgerilla olur" diyor!

26 Aralık tarihli, yönetmelik değişikliğini "Kontrgerilla'nın Hükümet denetimine alınması", "devlet içinde devlet iddialarının ortadan kaldırılması" girişimi olarak niteledi. Emekli Kurmay Albay, FM-25 ve FM-46 talimatları içinde yer alan Avcı Birlikleri'nin durumunu şöyle niteliyor: "Aslında eskiden de sorumluluk mülki amirdeydi. Ama adam bu silahları ne yapacak? Bakımını, korunmasını nasıl sağlayacak? Deposu yok. Bu gerekçelerle yetkisini jandarmaya devretmiştir. Silahların bakımını jandarma üstlenmiştir. Bakımını onlar yapar. Şimdi de yasal olarak öyle olacak."

Demirel'in Güneydoğu planında yer alan "para-militer" sözcüğü yarı askeri güçleri kapsıyor. Avcı birlikleri ve korucular para-militer güçler. İçişleri Bakanı İsmet Sezgin'in "Köy koruculuğu kaldırılmayacak, iyileştirilecek" açıklaması bu açıdan anlam kazanıyor.

SÖZLEŞMELİ SUBAY!

Milli Güvenlik Kurulu danışmanı, "Paralı ordunun başına bir korgeneral getirilecek. Genç emekli olmuş bir korgeneral de olabilir bu. Paralı subay da olacak. Ordudan atılmış subayları göreve çağıracaklar." diyor.

25 Aralık tarihli gazeteler, Demirel'in başkanlığında toplanan Askeri Şura'nın "sözleşmeli subay" uygulamasına geçme karar aldığını yazdılar. Sözleşmeli subaylara yüzbaşılıktan yukarıdaki rütbelere de yükselme olanağı tanınacak. Sözleşmeli subay uygulamasına geçiş de "uzmanlaşma, modernizasyon" çerçevesinde gerekçelendiriliyor.

Özel Harp Dairesi bünyesinde görev yapan biri albay, diğeri yarbay iki subay profesyonel ordu girişiminin özünü açıklıyorlar: "Uzmanlık konusunda basında çıkan yorumlar yanlış. Uzmanlaşmanın altında yatan bir tek olay var. Kontrgerilla'nın yasallaşması. Mahalli güçler ve özellikle mahalli liderler uzmanlaşma adı altında orduya alınacaklar. Teknik eleman filan işin hikayesi."

Her iki subay da ABD'de uzun dönemler kurs görmüşler. Kontrgerilla'nın paralı ordu içine alınma-

---

işleyişini düzene koyarlardı. Ama bütün ihtiyaçları devlet tarafından sağlandığı için de avanta almazlardı. 200-250 yıl 2. Mahmut kaldırıncaya kadar devlet çarkını bunlar işletti. Ama bu aynı zamanda yeniçerinin olağanüstü bir kuvvet merkezi haline gelmesini sağladı. Osmanlıyı hep ulema sınıfı batırdı diye bilinir. Oysa yeniliğe en fazla direnen yeniçerilerdir.

-Halktan kopukluk açısından bir benzerlik var...

-Evet. Yeniçeri halktan kopuktur. Halkla hiç bir zaman içiçe olması istenmez. Tek bağlantıları vezirledir, Babıali'yledir. Zaman içinde ulema ve kalemiye ile anlaşırlar. Bozulduğu dönemde. Ve padişah kukla olur. Yeniçerilerin daha önce yürüttüğü devlet çarkı hep kendine çalışmaya başlar. Cülus haracı almak için padişah devirir, malını yağmalamak için sadrazamın kellesini koparırlar. Ulema da hep bunlar için fetva verir. 2. Mahmut'un büyüklüğü buradan gelir. Ulemayı filan dinlememiştir hiç. 40 bin yeniçerinin kafasını kesmiş. Çünkü gücün onlarda olduğunu biliyor.

-Fetihçi politikaya yönelmenin bir sonucu mu devşirme ordu?

-İlk dönemde yeniçeri fetih ordusu değil. Fetih ordusunu sipahiler oluşturuyor. Yeniçerinin önemi sistemi koruyan bir çekirdek olması. Ordunun nüvesi yeniçeri. Örneğin Budin kalesi alınıyor, oraya 50 yeniçeri bırakılıp dönüyorlar. Bu 50 yeniçeri sistemi kuruyor ve yönetiyor. Bir süre sonra sistemi üstlenir. Gücü olağanüstü artınca çarkı kendisi için işletir.

KURMAY ALBAY NECDET İPEK *(Genelkurmay Basın ve Halkla İlişkiler Daire Müdürü)*

Jandarma'ya 16 bin, Deniz ve Hava'ya 200 kişi!

Genelkurmay Basın ve Halkla İlişkiler Daire Müdürü Kurmay Albay Necdet İpek 2000'e Doğru Ankara Temsilcisi Hikmet Çiçek'in "Profesyonel ordu"ya ilişkin sorularını yanıtladı. Albay İpek Kara Kuvvetleri'ne 16-17 bin, Jandarma'ya 16 bin kişilik kadro açıldığını, teknik elemana asıl ihtiyacı olan Hava ve Deniz Kuvvetleri içinse 200-300 kişilik kadro saptandığını belirtiyor.

-Profesyonel ordu için kadrolar nasıl belirleniyor?

-Kuvvetlerin bu yasa gereği alacakları personel kadroları Genelkurmay'da onaylandı. Örnek olsun diye söylüyorum, mesela Kara Kuvvetleri'nin hedeflediği kadro 65 bin kişiyse, bu 65 bin kişinin bir partide alınması mümkün değil. Para meselesi, profesyonel askerde. Onun için 1992 yılında birinci periyodda 15 bin kişi alacaklar. Hava ve Deniz Kuvvetleri'nin az. Önümüzdeki haftalarda, bütün kuvvetler bu kadrolara uygun olarak ilan yapacaklar.

-Bu kadrolar açıklandı mı?

-Açıklanmadı. Ama ben size yuvarlak bir rakam verebilirim. Mesela Kara Kuvvetleri 16-17 bin kişi. Diğerleri 200-300 kişi, yani deniz ve hava.

-Jandarma ne kadar?

-Jandarmanın kadrosu İçişleri Bakanlığı'na bağlı. Konferansta ilgili kişinin verdiği bilgiye göre, şu anda onların 5 bin 900 uzman çavuşu var. Zannediyorum kadroları 16 bin civarında. Şu anda bu ilanlardan sonra. Tabii kaynak iki yerde. Şu anda asker olanların içinden müracatlar olacak, artı terhis olmuş ama iki yılı doldurmamış olanlar. Bu resmi müraacatlar, muayyen bir periyod sonrasında, iki ay sonra kuvvetler Genelkurmay'a rapor verecekler. Şu kadar silah altında olanlardan ve şu kadar terhis olanlardan müracaat oldu, bunların tahsili şudur, işi nedir diye. Ancak o zaman size bir rakam verebiliriz.

-Şu ana kadarki ilgi nasıl?

-İlgi çok. Basında adım çıktığı için yalnızca bana 40-50 tane mektup geldi, nasıl olunacağına dair. Onlara basına verdiğimiz broşürü gönderiyorum.

-İlgide, bölgelere göre bir yoğunluk var mı?

-Tamamen ülke sathında diyebilirim. Adana, Trabzon, Batı Anadolu, bana gelenlere göre konuşuyorum. Kuvvetlerin vereceği raporlardan sonra böyle bir istatistik çıkarmak da mümkün olacak.

-İlanda sözü edilen "teknik ve kritik yerler" nereleri oluyor?

-Örnek vereyim, bir Leopard tankı 5 milyon Alman Markı, 10 milyar Türk Lirasının üzerinde. Nasıl uçağı pilot kullanıyorsa bu tankın şoförlüğünü, modern tanksavar silahların nişancılığını ağır topların komutanlığını yapacak kişilere ihtiyaç var. Tam, öğreniyor çocuklar, gözün arkada kalmayacak diyorsun terhis oluyorlar. İşte böyle devamlılık isteyen ve yetiştirilmesi de ekonomik açıdan pahalıya mal olan görevlerde istihdam edilecekler.

Cinayet makinası.

sında önemli bir nedenin ekonomik sıkıntı olduğunu belirtiyorlar. "ÖHD artık eskisi gibi gizli kaynaklardan bu mahalli liderlere para akıtamıyor. ABD'nin eskiden olduğu gibi para göndermemesi de buna etken. Kontrgerilla'ya güvence getiriliyor. Artık eskisi gibi vatan millet bayrak yok. Bu nedenle uzmanını midesinden kendine bağlayacak. Özal da böyle yapmadı mı?"

Genelkurmay'daki albayla yarbay, Kontrgerilla'nın bir müddet daha açığa çıkarılmayacağını, korunacağını belirtiyorlar: "Kürt meselesinin hallolması lazım. Güneydoğu'da zaten Kontrgerilla açıkça kullanılıyor. Kontrgerila ordunun bünyesinde görev yapıyor. Halk 'niye orada Kontrgerilla kullanılıyor' diye bir şey söylemiyor. Çünkü sıcak savaş var. Ama ülkenin diğer yanında öyle bir şey yok. Konya'daki mahalli birimi de orduya alacak. Uzmanlaşma bunun kılıfı. Nasıl Seferberlik Tetkik Kurulları, Özel Harp Dairesi şekline büründürüldü. Bu da öyle. Televizyonda albay çıkıp, uzmanlaşma, kadro vs diyor. Profesyonel ordu, uzmanlaşma saptırma. Bunların özü Kontrgerilla'nın yasallaştırılmasıdır."

PARALI ORDUYA GİRİŞ KARTVİZİTİ MİTTEN

Paralı orduya başvuranlar nasıl bir süzgeçten geçirilecek? "Gönüllülerin titiz bir güvenlik soruşturulmasından geçirileceği" belirtiliyor.

Mesela TOW nişancısının bir mermisi 16 milyon lira. Bunu bir sefer yetiştirirsin, çocuk artık bu işin profesyoneli olur. Gözün arkada olmaz. Müteakip dönemlerde tasarruf sağlanır. Bu şekildeki görevler...

-"Kritik görev yerleri" de aynı anlama mı geliyor?

-Tabii efendim, mesela topta ateş idare merkezlerindeki hesapçılar. Bir topun 10 kişilik mürettebatının ikisi kritiktir.

İşte bunları kuvvetler tesbit etti. Birinci aşamada kadrolarının üçte birini, dörtte birini alacaklar. Önümüzdeki senelerde de devam edecek ve hedeflenen kadrolarına ulaşılacak.

-Profesyoneller nasıl seçilecek?

-Bu kuvvetlerin detayını bilmiyorum. Kuvvet, bu birinci limitte örnek olsun diye söylüyorum, 15 bin kişi alacak, diyecek ki, bunun bin kişisi tank şoförü diyecek. Tabii, bu konudaki müracaatlardan askerliğini tank şoförü olarak yapmış kişiler seçilecek. Şu kadar ateş idare çavuşu, hesapçısı ya da TOW nişancısı dediğinde, askerlikte bu görevi yapmış kişiler içinden seçilecek. Başlangıçta bu ihtisasa önem verilecek.

-Ben güvenlik soruşturması açısından sormuştum. Bu kişileri kim seçecek?

-Herhalde, normal askeri okullara öğrenci alımında uygulanan prosedür aynen uygulanır, başkası olmaz zaten.

-TSK'nın modernizasyon kapsamının ana başlıkları nelerdir?

-Teşkilatlanmayla ilgili çalışmalar var. Tümenler, alaylar lağvedilip, yerine tugaylar, taburlar kurulacak. Yeni bir seferberlik sistemi getiriliyor. Ayrıca 2000'li yılların gereği küçük fakat hareket kabiliyeti, ateş gücü yüksek modern silahlı kuvvetlerin elde edilmesi birinci hedef.

-Basında, asker sayısında indirim konusunda, askerlik süresi konusunda çelişik haberler çıkıyor?

-Demin söylediğim tümen ve alayların lağvedilip, tugay va taburların olması işlemi tamamlandıktan sonra, yani yeni kuruluş, yeni teşkilatlanma olduktan sonra tabii mevcutlarda bir azalma olacak. Örnek olsun diye söylüyorum. 10 kişilik bir ekip, bir tim düşünün. Bunun teşkil edilecek kadroya göre iki veya üç kişisi profesyonel oldu. Çekirdek kadro. Devamlılık arzeden görevlerde. İşte bu teşkilatlanma tamamlandıktan sonra askerliğin tedricen azalması düşünülecek.

Bazı gazetelerin sansasyonel haberleri çıkıyor. "4 bin 500 teskere yolda" falan gibi. Bunlar palavra şeyler. Bu konuda şu son zamandan itibaren başlayacak, şu şekilde olacak diye bir rakam vermek bu aşamada mümkün değil. Ama, indirim, modernizasyon programının bir alt maddesi, yani onunla ilgili olabilecek bir durum.

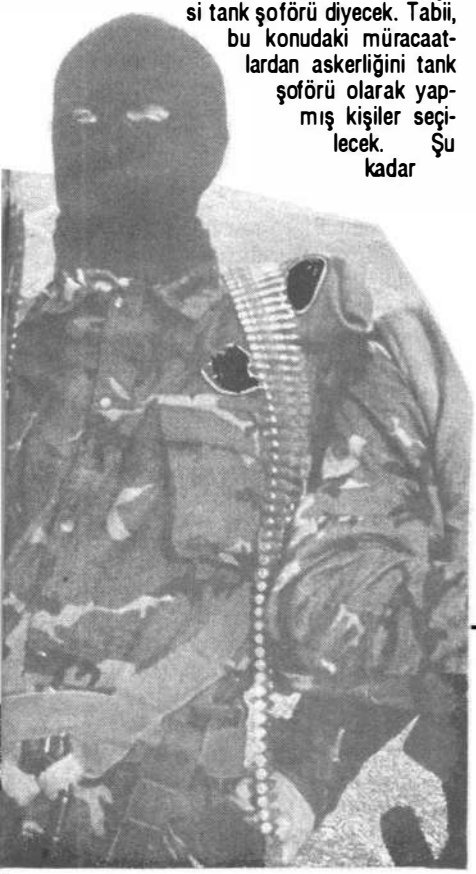

Askerlik görevini yaparken başvuranlar bile yeniden soruşturulacak. MİT, Jandarma, Emniyet Genel Müdürlüğü ve İstihbarat Daire Başkanları soruşturma için şimdiden uyarıldı. Paralı ordunun asker ve subayları bu kuruluşlardan gelen bilgiler doğrultusunda seçilecek. Genelkurmay Basın Halkla İlişkiler Daire Müdürü Kurmay Albay Necdet İpek, "Herhalde normal askeri okullara öğrenci alımında uygulanan prosedür aynen uygulanır" diyor.

Milli Güvenlik Kurulu'na danışmanlık yapan uzmanın değerlendirmesi Albay İpek'ten farklı: "Paralı asker alırken yer yüzünde uygulanan belli kurallar var. Bunun dışına çıkamazsın. Seçme şansın yoktur. Boyuna posuna bakarak alamazsın. Önemli olan yetenekleridir. Hayatında tavuk kesmemiş adamı alırsan o görevi yapamaz. Bir işe yaramaz. Ülkücü ve şeriatçıları alacaklar. Aklı başında biri, para için adam öldürme makinası olmaz. Tasarlanan göreve yatkın olacak. ABD'de seçerken sabıkalıyı alıyorlar. Subay kendi işini bir meslek olarak görür. İçinde biraz insanlık vardır. Yasalar ve gelenekler onun cani olmasını engeller. Ama dünyanın her yerinde paralı ordu adam öldürme makinasıdır."

10 yıllık bir astsubayın söyledikleri ise şunlar: "Mecburi hizmet süresinin kısaltılmasını bekliyorum. Bizim arkadaşların çoğu ayrılmak için bunu bekliyor. Paralı askerlik meselesini henüz net olarak bilmiyoruz. Ama kimlerin başvuracağını biliyoruz. Macera heveslileriyle, işsizler!"

Jandarma Genel Komutanlığı'nın 1988'de uygulamaya başladığı "Uzman Jandarma Kanunu" fiyaskoyla sonuçlandı. Jandarma'nın profesyonel kadrosu 20 bin civarında. 1988'den sonra başvuranların sayısı ise 5.900'ü geçmedi. Emekli jandarma albay "Çoğu firar etti" diyor. "Reklamlarda vaadedilenler gerçekleşmedi. Adam, Şırnak'ta göreve başlayınca ne lojman kaldı, ne orduevi, tersine tehlike var. Profesyonel jandarmayı ilk savunan Korgeneral rahmetli İsmail Selen olmuştu. Başarısız olacağını ona da söylemiştim."

AKINCILAR YA DA YENİÇERİLER

DYP İzmir Milletvekili ve Milli Savunma Komisyonu üyesi, paralı askerleri "Osmanlı ordusunun akıncıları. Savaş adamları" olarak niteliyor ve benimsiyor. Yeniçeriler konusunda kapsamlı araştırmaları bulunan tarihçi Orhan Koloğlu ise paralı orduyu Yeniçerilere benzetiyor. Yeniçeriliğin bozulma dönemindeki haline.

Milli Güvenlik Kurulu danışmanı uzman, "Paralı ordu Türkiye'nin yarını için tehlikeli" diyor. "Alacak cinayet makinası olarak yetiştirecek. Sözleşmenin her iki yılda bir yenilenmesi kanunsuz emre boyun eğmeyi sağlar. Bunlar daha görevdeyken çeteler oluşacak. Silah yakalayacak, yine o bölgenin adamına satacak. Uyuşturucuya bulaşacak. Bu işe yatkın adamlar. Bir süre sonra ordunun içinde çeteler oluşacak. Bu çeteler yukarıya kadar çıkacak. İşte Noriega."

PARAYA DOYDUKTAN SONRA

Paralı ordunun çavuşu 10. derecenin 1. kademesinden göreve başlayacak. Olağanüstü Hal Bölge-

si'nde net maaşı 3 milyon 50 bin lira olacak. 25 yıllık bir öğretmen "Desene paraya doyuracaklar" diyor. Kendisinin 1. derecenin 3. kademesinde olduğunu ve maaşının 2 milyonu biraz aştığını belirtiyor. "Bir de memura sorun" diyor.

8. derecenin 1. kademesine yükselmiş olan 10 yıllık bir astsubay ise "maaşım 2 milyona yakın" diyor. "Sözleşmeli onbaşı bir emekli kurmay yarbaydan fazla maaş alacak" itirazını dile getiren emekli subay başka bir eşitsizliğe dikkat çekiyor.

Ya sonrası? Kadro dışı kalan paralı asker ve subaylar ne yapacak? Uluslararası ilişkiler uzmanı yanıtlıyor: "Dünyada bilinen en meşhur örnek Frank Terpill'dir. CIA'dan ayrıldıktan sonra Kaddafi'ye hizmet sundu. Türkiye'de yakın tarihte aynı örneği ülkücüler için yaşadı. Eğitilip, vurucu güç olarak yetiştirildiler. İşsiz kalınca çek-senet mafyasına dönüştüler. Kadro dışı kalmış adama git, dünyanın her yerinde pis iş yapmayı kabul eder. Belçika'nın paralı asker eskilerinin kahvesinde parada anlaşursan Bush'u vuracak adam bulabilirsin."

"GÜNEYDOĞU, FRANSA'NIN CEZAYİR'İ DEĞİL Kİ"

Ordunun üst kademeleriyle ilişkileri çok iyi olan Uluslararası ilişkiler uzmanı "Bütün sınırlarda paralı asker kullansa bu kadar tepki gösterilmez. Ancak yalnız Güneydoğu'da görevlendirilmesi Türkiye'yi Cezayir'i işgal eden Fransa'nın durumuna düşürecek. Fransa'nın, İngiltere'nin, Hollanda'nın, Belçika'nın paralı orduları hep başka ülkeleri kontrol altında tutmak içindi. Ama Güneydoğu, Fransa'nın Cezayir'i değil ki. Biafra'da CIA'nın paralı ordusu var. Bunlar ABD adına dünyanın her yerinde darbe düzenlerler. Bir süre sonra bu güç de kuranların denetiminden çıkacak."

Osmanlı, Yeniçeriden kurtulmak için İstanbul'da 40 bin kişiyi kılıçtan geçirdi. Türkiye'nin günümüzün "Vaka-i Hayriye"sini gerçekleştirmesi için önünde 100 yılı yok. ■

ADNAN AKFIRAT
HİKMET ÇİÇEK
SONER YALÇIN

BÜROKRAT ATAMALARI

Yeni liste nasıl hazırlanıyor?

Hilton toplantısına kimler katıldı? Ne konuşuldu? Toplantıya katılan bürokratların yaş ortalaması 35. DYP'li bürokratların hazırladığı isim listesi rafa kaldırıldı. Yeni bir liste hazırlanıyor. Kimler hazırlıyor? ABD vizesi almayan bürokratlar boşuna beklemesin!

Hilton Marco Polo salonu. Tarih 24 Ekim 1991. Amerika'dan gelen Bruce Leon Walley, bazı bürokratlara "ABD Finans Kurumlarının Bugünkü Sorunları" konulu bir seminer veriyor. Walley sıradan bir isim değil. ABD Savunma Bakanlığı'nın danışmanı. Uzmanlık alanı maliyetler ve alternatif bütçe önerileri.

Toplantıyı organize eden kurum, ABD'nin ünlü kuruluşu Eisenhower Fellowship. Katılan geleceği parlak bürokratlardan bazılarını *2000'e Doğru* tesbit etti. Nedim Usta (Merkez Bankası Bankacılık Genel Müdürü), Osman Erk (Töbank Genel Müdürü), Tuncay Artan (Hazine ve Dış Ticaret Müsteşar Yardımcısı), Okan Üçer (TOBB Genel Sekreter Yardımcısı), Okan Karagözoğlu (İhracatı Geliştirme Merkezi Genel Sekreter Yardımcısı), Cüneyt Sel (Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı Ekonomik Araştırma ve Değerlendirme Genel Müdür Yardımcısı), Dr. Erhan Yaşar (Bankalar Birliği Genel Sekreter Vekili), Erdal Kabatepe (Türk-Amerikan İşadamları Derneği Başkanı). Ayrıca toplantıya davet edildiği halde gelemeyen kişi Namık Kemal Kılıç.

ÜSTÜN SANVER. TKOİ başkanlığına atanmasında Tansu Çiller ve Selçuk Yaşar etkili oldu. Sabancılarla da arası iyi.

HER TAŞIN ALTINDA: EISENHOWER FELLOWSHIP

Nedir bu Eisenhower Exchange Fellowship? Kuruluşun Türkiye Temsilcisi Erdal Kabatepe anlatıyor: "Kişileri yakınlaştıran, görüş alışverişinde bulunduran bir organizasyon. Tamamen özel. Devletten para almayan organizasyon. 1953 yılında Eisenhower'a ithafen doğum günü hediyesi olarak arkadaşlarınca kurulmuş. Yaklaşık 100 ülkeden 900'ü aşkın fellowlar seçilmiş bugüne kadar. Her sene 20-25 ülkeden seçim komitesi vasıtasıyla, meslekleri nde belli bir noktaya gelmiş, ilerisi için istikbal vaat eden, liderlik vasfına sahip kişileri seçip, mesleğine uygun bir program hazırlıyorlar."

Toplantıya iki Amerikalı katılıyor. İkincisi hiç konuşmuyor. Yalnızca izliyor. Toplantıya katılacaklar nasıl seçildi?

"Bana Osman Erk telefon etti. 'Böyle bir toplantı var, katılır mısın?' dedi. Ben de 'olur' dedim. Neye göre seçildim bilemiyorum." Cüneyt Sel, toplantının gizli olup olmadığını bilmediğini söylüyor. TOBB Genel Sekreteri Okan Üçer'i de Osman Erk telefonla çağırmış. Üçer de neden çağrıldığını bilmiyor.

Osman Erk TÖBANK Genel Müdürü. Özal'ın prenslerinden. Yapı Kredi Bankası Yönetim Kurulu üyeliği ve Başak Sigorta Genel Müdürlüğü görevlerinde bulundu.

TOPLANTININ GİZLİ AMACI

Toplantıda neler konuşuldu? *2000'e Doğru*, toplantıya katılanlardan Cüneyt Sel'e sordu: "Federal Deposit Insurance Corporation (FDIC) kuruluşundan bir Amerikalı gelmişti. Mevduat sigortası kurumu yani. Bu konuda bizde de bir takım çalışmalar yapılıyor. Bu nedenle karşılıklı fikir alış verişinde bulunduk. Onların sistemi nedir, bizde ne var, neler eksik, bunları konuştuk. ABD'de mevduat sigorta yöntemleri nasıl oluyor, nasıl yapıyorlar bunu anlattı. Biz de kendisine Türkiye'deki bankerlerin nasıl battığını, mali sektörde alınan tedbirleri vs. anlattık."

Toplantıya katılanların hemen hepsi Amerika'da bulunmuş. Hepsi çeşitli üniversitelerde ve kurumlarda çalışmışlar.

"Yemek ve konuşulanların fazla bir önemi yoktur. ABD sadece askerlere burs vermez. Bürokratlara da el atar. Çengel attığı bürokrat ABD'nin dümen suyuna giderse yükselir. Çok iyi mevkilere gelir." Bürokratlık görevini en üst mevkilerde yapmış ANAP eski milletvekili asıl bürokrat atamalarının bu tür yemeklerde belirlendiğini söylüyor.

"Tüm dalavereler bu tür yemeklerde döner. ABD'nin mutfağı bu tür kuruluşlar ve onların düzenlediği toplantılardır." Bu görüşü belirten uzman ise uzun yıllar ABD'de bulunmuş bir bürokrat. Sözlerini şöyle noktalıyor: "Atamalarda bir tek mekanizma çalışır. Ya büyük sermaye gruplarının adamı olacaksın, ya da sırtını Amerika'ya dayayacaksın. Zaten ikincisini yaparsan, büyük sermaye grupları da hemen seni kapar."

CIA BÜROKRASİSİ

Richard Podol bir CIA uzmanı. ABD'nin yardımlarını ve Türkiye bürokrasisine nasıl yön verdiğini Pentagon'a sunduğu bir raporla açıklıyor: "Yirmi yıldan fazla bir zamandır Türkiye'de faaliyette bulunan Amerikan yardım programı, bir zamandan beri meyvelerini vermeye başlamıştır. Önemli mevkilerde Amerikan eğitimi görmüş bir Türk'ün bulunmadığı bir bakanlık ya da bir iktisadi kamu kuruluşu hemen hemen kalmamıştır. Genel müdürlük ve müsteşarlık mevkilerinden daha büyük görevlere kısa zamanda geçmeleri beklenir. ABD bütün gayretlerini bu gruba yönelt-

TÜRK-AMERİKAN İŞADAMLARI DERNEĞİ BAŞKANI ERDAL KABATEPE, EISENHOWER FELLOWSHIP TOPLANTISINDA ADNAN KAHVECİ'YLE. Çeşme Altınyunus Tatil Köyü, 7 Ekim 1991.

melidir." Bu raporun geniş bir özeti 17-19 Ağustos 1975 tarihinde *Cumhuriyet* Gazetesi'nde çıktı.

Raporda devamla şunlar vurgulanıyor: "Geniş ölçüde Türk idarecilerini indoktrine etmek gerekir. Burada özellikle orta kademe yöneticiler üzerinde durmak yerindedir. Amaç bunlara yeni davranışlar kazandırmaktır. Bu grubun yakın gelecekte yüksek sorumluluk mevkilerine gelecekleri düşünülürse, bütün gayretlerin bu kimseler üzerinde toplanması mantık açısından doğrudur."

Hilton Oteli'ndeki yemeğe katılanların yaş ortalaması 35.

DYP, BÜROKRATLARINA HIYANET EDECEK Mİ?

Bundan birkaç yıl önce DYP kendisine yakın bazı bürokratlara, "Kurumlarınızda iyi yetişmiş, bilgili arkadaşlarınızı bize gönderin" diyor. Bürokratlar bir liste çıkarıp veriyorlar. "Bu isimler DYP hükümetinin bürokratları olacak" deniyor. Bu bürokrat grubu bir çok konuda raporlar hazırlayıp DYP'ye sunuyor. Şimdi bu grupta çalışan bürokratlar görev bekliyor.

Daha önce verilen bürokrat isimleri Ekrem Ceyhun'un cebinde. Ne kadarına görev verilecek, bilinmiyor. Fakat DYP'li bürokratlar bugünlerde çok endişeli. Kulaklarına gelen, verilen isimlerin fazla "kaale" alınmayacağı. Yeni bir liste hazırlanıyormuş. Ekip ise, Cavit Çağlar, Necmettin Cevheri, Ekrem Ceyhun ve Ömer Barutçu. Bürokratların atanması konusunda da Cindoruk'un tasfiye edildiği belirtiliyor.

Tansu Çiller boş durmuyor. Bürokrat kökenli eski milletvekili Çiller'in Dünya Bankası ve ABD'de görev yapan bir çok kişiyi göreve getireceğini söylüyor.

KOÇ VE SABANCI

Tevfik Ertüzün'ün geleceği söylenen TKOİ'nin başkanlığına Üstün Sanver'in getirilmesi şaşkınlık yaratmıştı. Sanver'in bu göreve getirilmesinde çeşitli grupların etkisi olduğu belirtiliyor. Bunlardan biri Tansu Çiller. Diğeri ise Selçuk Yaşar. Sanver 1985 yılında Ege Bank'ın başındaydı. Sonra Akbank'a geçti. Sabancılarla da arası iyi.

Sabancılar atak olur da Koç durur mu? Koç Holding Finansman Başkan Yardımcısı, Koç-Amerikan Bank Yönetim Kurulu üyesi Tevfik Altınok, Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarı yapıldı. Altınok, 15 bin dolarlık maaşı bırakıp geldi. Basında özellikle Tansu Çiller'in Altınok'la çalışmak istediği yazıldı. Üst düzeyde bir bürokrat bunu yalanlıyor. "Altınok'un bu göreve getirilmesini bizzat Koç istedi. Hatta Demirel'e bu konuda mektup yazdı."

Özellikle 15 Ocak'a kadar bir çok bürokratın kararnamesi çıkacak. Bunlardan biri de yine Tansu Çiller'in bürokratı olarak bilinen Zekeriya Yıldırım. Merkezi New York'ta bulunan Solomon Brothers'ın uzantısı olarak kurulan danışmanlık şirketi Lazar Frerers'in Türkiye'deki adamı olarak bilinen Yıldırım'ın iyi bir yere getirilmesi bekleniyor. ■

SONER YALÇIN

BASINDA YENİ YIL TRANSFERLERİ

Cumhuriyet'e Kuveyt emirleri talip

Teklif edilen para: 10 milyon dolar. Emirler, ayrılan ekiple de çalışmak istiyor. Tiraj 45 bine düştü. Ocak ayındaki yönetim kurulu toplantısında *Cumhuriyet* satılacak. Güneri Cıvaoğlu, Tele-Şov televizyonuna danışman oluyor. Teoman Erel *Bugün*'den *Milliyet*'e geçiyor. Kemal Uzan *Ses* mecmuasını çıkarıyor.

Cumhuriyet'e talip olanlar arasına Kuveyt emirleri de katıldı. Çeşitli gazete sahiplerinden, bankalardan ve işadamlarından sonra şimdi de Kuveyt emirleri *Cumhuriyet*'i almak istiyor. *2000'e Doğru*'ya ulaşan bilgilere göre, İngiltere'de iş yapan 4 Kuveyt emiri, tirajın düşmesi nedeniyle bir haylı sıkıntı içinde olan *Cumhuriyet*'i satın almak için 10 milyon dolar teklif ettiler. "Pazarlığa açık" olduklarını belirten emirlerin, *Cumhuriyet*'ten ayrılan ekiple de birlikte çalışmak istedikleri söyleniyor.

KARARI UŞAKLIGİL VERECEK

Ocak ayında toplanma kararı alan *Cumhuriyet* gazetesi Yönetim Kurulu, gazetenin içinde bulunduğu durumu görüşecek. 45 bine düşen tiraj nedeniyle ortaya çıkan büyük açığı, arsa satarak kapatma yolunu seçen şimdiki yönetimin bu toplantıda son kararı vermesi bekleniyor.

Yüzde 50'den fazla hisseyi kontrol eden Emine Uşaklıgil, yönetimde karar sahibi. Gazetenin yeni sahibinin kim olacağına Uşaklıgil karar verecek. Tek başına sahibi olduğu ve kontrol ettiği hisseleri devretmesi bile yönetimin değişmesi için yeterli olacak. Ocak ayı toplantısı büyük bir olasılıkla, şimdiki *Cumhuriyet* yönetiminin yapacağı son toplantı olacak. Gazete, bu toplantıda taliplerden birine satılmış olacak.

Emine Uşaklıgil'in böyle bir satışın hazırlığı içinde olduğu da dergimize ulaşan bilgiler arasında. Uşaklıgil, İngiltere'ye gitmek istiyor. Bu yolculuğun, "işleri bozulan" David Tonge ile birlikte yapılması olasılığı da yüksek.

EMİNE UŞAKLIGİL. İngiltere yolu göründü.

AYRILANLARDAN *GÜNEŞ*'E TEKLİF

Ayrılan ekip *Güneş* gazetesine de teklif götürdü. Şu sıralar satışı 10 bine düşen *Güneş*'in bina ve makinelerinin kendilerine kiralanmasını önerdiler. Vaadleri "tirajı 100 bine çıkarmak ve *Cumhuriyet*'i silmek"ti. *Güneş* yöneticileri "teklifi reddetmediler ama üstüne de atlamadılar." Eski *Cumhuriyet*'çiler teklifi, *Güneş*'in şu anda sahibi görünen Erdal Yılmaz'a yaptılar. *Güneş* gazetesi, Asil Nadir'in darboğaza girmesi üzerine kağıt üzerinde sahip değiştirmişti. Ancak dolaylı da olsa Asil Nadir'in devreye girmesi eski *Cumhuriyet*'çileri böldü. İlhan Selçuk'un "Asil Nadir'in gölgesi bile olsa kabul etmem" diyerek bu girişime karşı çıktığı aktarılıyor. Bunun üzerine Yalçın Bayer, ekipten koparak *Hürriyet*'e gitti. Bayer, *Hürriyet*'in haber müdürü oldu.

CUMHURIYET'İN OKUR PROFİLİ!

"*Cumhuriyet*'in yayın çizgisi" tartışması sürerken, geçtiğimiz günlerde yayımlanan "Dağılan SSCB'de Türki cumhuriyetler / Bozkırlarda kımız şöleni" başlıklı yazı dizisi nedeniyle, Alparslan Türkeş *Cumhuriyet* yöneticilerine bir "kutlama mesajı" gönderdi.

GÜNERİ CIVAOĞLU. *Sabah*'tan yılbaşında ayrılıyor. Erol Aksoy'un televizyon kanalında yönetici olacak.

Uzun yıllardır *Cumhuriyet* okuyan, ilkokul mezunu genç bir işçi Hakan Gökkaya. Son "değişiklikler"e karşın gazetesinden vazgeçmemişti...

Gökkaya, geçtiğimiz 22 Aralık Pazar günü de öğleye doğru Ortaköy'deki çay bahçelerinden birine oturdu ve gazetesini okumaya başladı. Kısa bir süre sonra bir genç geldi masasına. Kamu araştırma kuruluşlarından birinde anketör olarak çalıştığını ve *Cumhuriyet* gazetesiyle ilgili anket yaptıklarını söyledi. Gazetenin "okur profili" çıkarılacaktı. Hakan Gökkaya'dan da sorulara yanıt vermesini rica ediyordu. Öneriyi kabul etti

Ad, soyad, yaş, meslek soruldu. "Öğrenim Durumunuz" hanesine gelindiğinde "İlkokul mezunuyum" yanıtını alan anket görevlisi, özür dileyerek ankete devam edemeyeceklerini, ilkokul mezunu *Cumhuriyet* okurlarını "okur profili" içinde hesaba katmayacaklarını belirtti. Gökkaya, "Neden?" sorusuna da bir karşılık alamadı.

TELEVİZYONA GEÇENLER

Özel TV yasasının önümüzdeki aylarda çıkacak olması Babıali'de yeni gelişmelerin kaynağı oldu. Güneri Cıvaoğlu önümüzdeki günlerde Erol Aksoy'la birlikte bazı gazetelerin ortak olduğu Tele-Şov'un danışmanı olacak. "Elektronik iletişim" alanına da yönelen Civaoğlu, *Sabah*'ta yazmaya devam edecek. Tele-Şov Paris'te deneme yayınlarına başlamak için son aşamaya gelmiş durumda. Altyapının hemen hemen tamamlandığı, kadro oluşturulma aşamasına gelindiği belirtiliyor. TRT eski Genel Müdür Yardımcısı Nuri Çolakoğlu da Erol Aksoy'un TV istasyonu için çalışıyor.

Sabah'tan Engin Ardıç da Magic Box'ın yeni kanalı Tele-On'a geçti. *Bugün*'den *Milliyet*'e geçen Teoman Erel gazete yönetiminin ricasıyla yılbaşına kadar yazılarını sürdürmeyi kabul etti.

Öte yandan, İmar Bankası sahibi Uzan ailesi, *Ses* mecmuasını önümüzdeki günlerdedağıtıma vermeye hazırlanıyor. ■

FİKRET ULUSOYDAN

SEPETÇİLER KASRINDA
RAFAEL
(Gitar)
Cuma-Cumartesi

Adres: Uluslararası Basın Merkezi Sarayburnu
511 45 03 - 512 20 13

YENİ ÇIKTI
TÜRKİYE'DE ALEVİLİK VE BEKTAŞİLİK
İLHAN SELÇUK - GENCAY ŞAYLAN ŞENAY KALKAN
GENEL DAĞITIM: Ulucan Dağıtım: HAKKI ULU
Cemal Nadir Sok. Eser Han, Kat: 1, TEL: 526 89 94
CAĞALOĞLU - İSTANBUL

Hasat Yayınları: P.K.1384 SİRKECİ / İSTANBUL

İNCİL'İ
HİÇ OKUDUNUZ MU?
İSA MESİH'in Tarihsel Yaşamı ve Öğretişleri Hakkında bilgi edinmek isterseniz bize yazınız.
P.K 112 ÜSKÜDAR
KİTAPLARIMIZ BEDAVA!

ODALAR VE BORSALAR BİRLİĞİYLE MARMARA BÖLGESİNİ DOLAŞTIK

Küçük sanayici eriyor

"Biz aslında savaşın kazanılmasına emek veren neferleriz" diyor bir üretici. "Kan kaybediyoruz, bunun sonu iflastır." Büyükler, "karışmasın sakın, hizmet etsin" derken, küçükler koruma, teşvik istiyor.

"Alınacak tedbirler tedavi amacıyladır. Acı ilaç şeklinde olacaktır. Küçük ve orta ölçekli sanayiciler tahammül ediniz."

"Memnuniyetle ifade edeyim ki hükümet programı pek çok açıdan bizim istek ve beklentilerimize cevap verebilecek mahiyettedir. TOBB olarak yaptığımız uyarı ve önerilerin büyük bir bölümü programa yansımıştır."

"Uygulamaya yönelik kararlar bazı kesimlerin fedakarlık yapmasını gerektirecektir. Programın başarısı kamuoyunun desteğine, hükümete olan güvenin ve iyimserlik ortamının sağlanmasına ve sürdürülmesine bağlıdır."

Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği Yönetim Kurulu Başkanı Rona Yırcalı Bursa, Balıkesir, Çanakkale ve 12 ilçeye yapılan gezi boyunca bu konuları önemle vurguladı. Yırcalı'ya göre yelpazenin farklı yerlerindeki partilerden oluşan bir koalisyon hükümetinin çalışma düzeni açısından mahzurları olabilir; ancak Yırcalı buna bir saptama daha ekliyor: Kamuoyundaki iyimserlik havasını ve beklentileri SHP'nin koalisyon ortaklığı yaratıyor.

Gezinin çok açıkça ifade edilmeyen bir amacı daha vardı. Mayıs ayında Odalar Birliği'nde seçimler var. Her ne kadar "Yalım Erez yiğit adamdır adaylığını koymaz artık" diyenler varsa da TOBB'da öteden beri bilinen bir gelenek sürer. Başkan ve yönetim kurulunun listesi Demirel'den gelir. Rona Yırcalı'nın başlangıçta ısrarla Anayol'dan yana tercihini koymasının pek lehine bir puan olmadığı söyleniyor.

Yırcalı, Balıkesir Sanayi Odası başkanlığından geliyor. Ailenin bor, kömür ve demir maden ocakları 12 yıl önce Ecevit hükümeti döneminde devletleştirilmişti. Gezi sırasında otobüste gazetecilerle sohbet ederken "bu özerkleştirme lafı da nereden çıktı" diye kaygılıydı. Hükümetin özelleştirme konusunda tavrının ANAP kadar kesin ve net olmadığı kanısında. "Özerkleştirme" sözcüğüne de ancak sürecin kısa ve ara aşama olarak görüldüğünde tahammülü var.

RONA YIRCALI BURHANİYE TİCARET ODASI'NDA. Burhaniyeliler "körfezi temiz tutmak bizim için zeytinyağı kadar önemli. Yoksa turizmimiz ölecek" diyorlar. Sularında hâlâ balık tutulan, yüzde 54'lü ormanla kaplı Çanakkale'de, Ticaret ve Sanayi Odası Meclis başkanı Vahit Apaydın "belki de sanayimizin gelişmemesi bizim için bir şans" diyor.

KÜÇÜK ÜRETİCİNİN DERDİ BAŞKA

Buna karşılık Edremit'te bir zeytinyağı üreticisi 83'ten bu yana zeytinciliğin geri gittiğinden, zeytincinin felaketin eşiğine gelmesinden yakınıyor, ANAP'ın kaldırdığı devlet desteğini yeniden istiyordu. Ayvalık'ta bir üreticinin ise "özelleştirme"den anladığı; tarım satış kooperatiflerinin üst yönetiminde ve politikalarının belirlenmesinde söz sahibi olmak. Başbakanın, bakanın önünde boyun eğen, tayinle gelen bir genel müdür istemiyor. Bir diğer üretici, devletin zeytinyağlı yemeklere standart getirmesini önerdi. Ayçiçekyağıyla pişmiş enginara zeytinyağlı denmesine karşıydı. Bir diğeri Rona Yırcalı'nın yanında oturan milletvekiline sesleniyordu: "Sizinle seçimlerden önce 740 kilometre yol yaptık." Sonra beklentiler sıralanıyor.

Bir kilo zeytinyağı çıkarmak için, 1500 tane zeytin toplamak gerekiyormuş, hem de asfaltan değil tek tek dikenin arasından. Zaten soğuk da vurmuş, zeytinin yüzde 50-60'ı inmiş. Prina fabrikaları dışarıdan gelenlerle rekabet edemediği için kapanmaya başlamış.

Karacabey Ziraat Odası başkanı da aynı kaygıları taşıyordu: "80'li yıllardan sonraki liberal sistem belki çok iyi, ancak en büyük sıkıntıyı, tarım çekiyor. Tarım ürünleri ithal ediliyor, bizimkiler çöpe gidiyor. Kredilerin maliyetini biz yansıtamıyoruz, kârdan veriyoruz. Yüksek faizlerle kan kaybediyor çiftçiler. Bunun sonu iflastır."

Gönen'de çeltik üreticileri ithalatın üretimi olumsuz etkilediğini ve bölgelerinin yoksullaştığından yakınıyorlar. 1974'de kurulan ihracata yönelik, 2300 ortaklı, 3000 dolayında çiftçiyle anlaşmalı ekim yaptıran, 1989'da Türkiye'nin ilk 500 sanayi kuruluşu arasında bulunan Gönen Gıda Sanayi A. Ş. fabrikası bir yıldır üretimini durdurmuş.

Zeytin ağaçlarının bakımı aksamaya başlamış. Mustafakemalpaşa'da dekardan 14 ton domates alınırken üç buçuk tona düşmüş, hayvan başına en fazla 15 litre süt alınır olmuş. Ayvalık gibi zengin bir ilçede 200'den fazla kişi ve kuruluş odadan kaydını sildirmiş. Kimi iflas ediyor, kimi de daha ucuz kredi kullanma olanağı veren esnaf odalarına kaçıyor.

Türkiye'de küçük ve orta ölçekli işletmeler toplam işletmelerin yüzde 98'ini oluşturuyor. Bursa'da bir ve dokuz kişi arasında işçi çalıştıran imalat sanayi işyeri sayısı 1985 yılı itibariyle 10.052. Buna karşılık 10-24 kişi çalıştıran işyeri sayısı 1988 yılında 210. Bursa Sanayi Odası üyesi Türker Çilingir, "Beni kimse vaktiyle uyarmadı" diyor, "Makina imalatçısı olacağına şuradan arsa al sat, köşeyi dön, diye. Hükümetler geliyor, gidiyor, film hep aynı. At sırtından indiğimizden beri paramız yok. Teşvike ihtiyacımız var. Marangoz makinaları 40-50 yıl önce ilk üretildiğinde davul zurnalarla kutlanmıştı. Hâlâ aynısı üretiliyor. Yatırım malı üretenlere vergi indirimi uygulanmalı. Makina bilgisayarını büro malzemesi kategorisinden ithal etmek zorunda kalıyoruz.

Küçük ve orta büyüklükteki sanayici, tarım üreticisi ve esnaf teşvik kapsamına alınmalı. Yüzde 95'in dışında kalanlar öyle büyüdüler ki, devletin boyunu geçtiler, sıktılar mı artık kaburgalarını kırıyorlar. Bilirsiniz Temel'in mezar taşında şöyle yazıyordu: 'Hastayım, hastayım dedim de inanmadınız. Simdi n'oldi?"

Bursa Sanayi ve Ticaret Odası Başkanı Ali Osman Sönmez de tekstilde özellikle gümrük vergisi ve fonların tekrar yükseltilmesini, kota ve benzeri önlemlerin getirilmesini, ithalatta haksız rekabetin önlenmesi için getirilen antidamping yasasının işlerlik kazanmasını istedi.

KİRLETENE ÖZEL HİZMET ÖDÜLÜ

Burhaniyeliler "körfezi temiz tutmak bizim için zeytinyağı kadar önemli" diyorlar. "Yoksa turizmimiz ölecek." Sularında hâlâ balık tutulan, yüzde 54'ü ormanla kaplı Çanakkale'de, Ticaret ve Sanayi Odası Meclis Başkanı Vahit Apaydın, "Belki de sanayimizin gelişmemesi bizim için bir şans" diyor. Çanakkale, küçük sanayi sitesi olmayan, iki ilimizden biri. Diğeri Şırnak.

Ticaret borsası dört ay önce kurulmuş. Üreticiye yönelik konserve fabrikaları da tüm Türkiye'deki gelişmelere uygun olarak kapanmış. 700 kilometre deniz sahili olan Çanakkale, ihracatını İzmir üzerinden yapabiliyor. "Kongre turizmine yönelelim" eğilimleri gelişmiş, ancak ne hava ne de deniz limanları var.

Edincik belediye başkanıyla, Bandırma Ticaret Odası'nın ödül töreni sırasında konuşuyoruz. "Temenni ettiğimiz bir şey ama hem sanayiciyi, hem de üreticiyi korumak nasıl olur bilemiyorum" diyor. O sırada Etibank Bandırma Boraks ve Asit fabrikasına , Bagfaş Gübre fabrikasına özel hizmet onur plaketleri veriliyor. Bu iki fabrikanın yarattığı çevre kirliliği nedeniyle ipek böcekçiliği ölmüş, meyvacılık bitmiş, zeytin azalmış, insanlarda felçlere varan sakatlıklar olmuştu. TÜBİTAK, ölçüm çalışmaları yapmış, üç profesör eskitilmiş, 15 aydır bir rapor hazırlanamamış. Törende en çok vergi ödeyenlere de ödül veriliyordu. Otobüste ekonomi muhabirlerinin ortak kanısı bir milyonun altında vergi tahakkuk eden kurumlara başarı ödülü vermenin daha uygun olacağıydı.

ESNAFLIKTAN İŞADAMLIĞINA

Marmara Bölgesi sanayileşmenin en hızlı yaşandığı yöreler. Bu insan yapılanmasında ve yaşantılarda da değişikliklere yansıyor. İkinci, üçüncü nesil eşraf çocukları, yurtdışında öğretim görüp memleketlerine dönüyorlar. Yenişehir gibi bir ilçede Genç İşadamları Derneği'yle karşılaşıyorsunuz, Balıkesir'de habersiz, 40 kişi tenis kulübüne gidiyorsunuz, önünüze yemek çıkarıyorlar. Gemlik artık serbest bölge istiyor, İnegöl ikinci organize sanayi bölgesi. İşadamı ve esnaf arasındaki makasın daha kapalı olduğu bölgelerde gelir dağılımındaki bozukluktan kaygı duyulurken, diğerlerinde toplu iş sözleşmelerinden yakınma var.

Mustafakemalpaşa Sanayi Odası, Uludağ Üniversitesi'nden bilim adamlarına "Bir faks çekmişler, Allah razı olsun hemen gelmişler." Karar verildikten sonra fizibilite raporları hazırlanıyor, ama olsun, Odalar Birliği'nden günü gününe değişen parametreleri öğrenmek istiyorlar, Sovyet pazarına girmek için ihracat işlemlerini araştırıyorlar, "bölgede ikinci süper güç olabiliriz" iddiaları var. Cavit Çağlar seçim gezisi sırasında özel helikopteriyle dolaşmak isteyince uyarmışlar, tepkilere yol açar , yoksulluk var filan diye. Ama Çağlar dinlememiş. Sonra herkes sıraya girmiş, bize de helikopterle gel-

EDREMİT SANAYİ VE TİCARET ODASI'NDA. Edremit'te bir zeytinyağı üreticisi 83'ten bu yana zeytincilliğin geri gittiğinden, zeytincinin felaket'in eşiğine gelmesinden yakınıyor, ANAP'ın kaldırdığı devlet desteğini yeniden istiyordu.

SARAYÖRME FABRİKASI'NDAN 3 İŞÇİ TUTUKLU

Bursa'da tekstil işçileri direnişte

Bursa'nın Kestel ilçesi yakınlarında kurulu Sarayörme Konfeksiyon A.Ş. Fabrikası'nda çalışan 637 işçi, 30 Kasım'da "İşyeri kapatıldı" gerekçesiyle işten atıldı. İşçilerin ihbar ve kıdem tazminatları olarak toplam 6 milyar alacakları var. Fabrika sahibi Halil Çetinkaya, "Kapatma işleminin yasalara uygun olduğunu ve işçilere alacaklarını 13 Aralık'tan itibaren vereceğini" açıkladı. Ancak işçiler daha tazminatlarını alamadılar.

İşçiler tüm haklarının ödenmesi için 2 Aralık'ta fabrika önünden Ankara asfaltı üzerinde Gürsu kavşağına kadar 3 kilometre yürüdüler. 11 Aralık'ta Sarayörme işçileri "İşçi kıyımına son", "İşçiyiz, haklıyız, kazanacağız" pankartlarıyla Vali Erol Çakır ile görüşmek üzere vilayet konağı önünde toplandılar. Aralarında sözcü seçerek Vali ile görüşmek istediler. Sözcü işçiler Vali konağının içine girer girmez "Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu"na muhalefetten gözaltına alındılar. Dışardaki işçiler de polis tarafından coplanarak dağıtıldı. İşçiler gözaltındaki arkadaşlarını kurtarmak için bildiri dağıtarak, fabrika önünde süresiz açlık grevine başlayacaklarını açıkladılar. Gözaltındaki 5 işçi 13 Aralık'ta serbest bırakıldı.

SÖZLEŞME ZAMANI YAKLAŞTI...

Vali'nin de kendilerine yardım etmeyeceğini anlayan işçiler, 14 Aralık'da fabrika önüne çadır kurarak süresiz açlık grevine başladılar. İşyerinde örgütlü olan Teksif Sendikası Pilot Sanayii Şube Başkanı Cahit Dursun, eylemi "yasadışı" ilan etti. Dursun "Haklarını kanunsuz yollardan arayan işçilerin sorumluluğunu taşıyamayacaklarını!" açıkladı. Sendikanın kendilerini desteklememesi üzerine İşçiler, yılmadan mücadele edeceklerini ve sorunlarına kayıtsız kalan Teksif sendikasını protesto ettiklerini açıkladılar.

Sarayörme'de 5 yıllık bir işçinin eline geçen ücret 750 bin lira. Fabrikada yeni dönem toplu sözleşme, yıl başında başlayacaktı. Sendika Çalışma Bakanlığı'ndan yetki almış ancak fabrika yönetimi zaman kazanmak için bu yetkiye itiraz etmişti. İşveren Halil Çetinkaya, daha önce de Süperteks adlı fabrikasını aynı yöntemle kapatmış, işçileri atmıştı. İşveren, Sarayörme'den attığı işçilere, asgari ücretten ve sendikasız olarak Süperteks'te işbaşı yaptırmayı teklif etti.

Süresiz açlık grevine başlayan Sarayörme işçilerini, Sosyalist Parti Bursa İl örgütü, HEP, İHD ve Öğrenci Dernekleri destekliyor. Ayrıca diğer fabrikalardan da işçiler Sarayörme işçilerini yalnız bırakmıyorlar.

TÜRK-İŞ'TEN DE DESTEK YOK

İşçiler, sendikacılardan açlık grevine destek sağlamak ve ihbar-kıdem tazminatlarının hemen alınması için girişimde bulunmaları talebiyle 20 Aralık'ta Teksif Bursa Şubesi'ni bastılar. Türk-İş 8. Bölge Temsilcisi Mehmet Kanca ile görüştüler. Kanca İşçilere yaptığı açıklamada "Teksif Pilot Şube'den bir talep gelmedikçe, işçilere pratikte tatmin edici bir destek vermelerinin güç olduğunu" söyledi.

Süresiz açlık grevinin 11. gününde Sarayörme işçilerinden yaklaşık 60 kişilik bir grup, İşyeri personel müdürlüğünü işgal etti. İşverenin ihbar-kıdem tazminatlarını Ocak ve Şubat aylarında iki taksit halinde ödeyeceğini açıklaması üzerine işçiler fabrikayı boşaltmayacaklarını bildirdiler. Fabrikanın bahçesine çıkarak, halaylarla eylemlerini sürdürdüler. Bunun üzerine işveren jandarmayı çağırarak, İşçileri fabrikadan zorla dışarı çıkarttı. 51 işçi gözaltına alındı. Jandarmayla işçiler arasında çıkan tartışmada Fadime Özcan isimli bir işçi yaralanarak hastaneye kaldırıldı.

Gözaltına alınan işçilerden Zeki Çelik, Soner Kesken ve Yusuf Soylu tutuklanırken 48 işçi tutuksuz yargılanmak üzere serbest bırakıldı.

İşçilerin tutuklanması Bursa'da tepkiyle karşılandı. İşçiler, jandarmanın yıktığı çadırları yeniden kurdular; açlık grevine devam ediyorlar.

LÜTFÜ ÜNVER

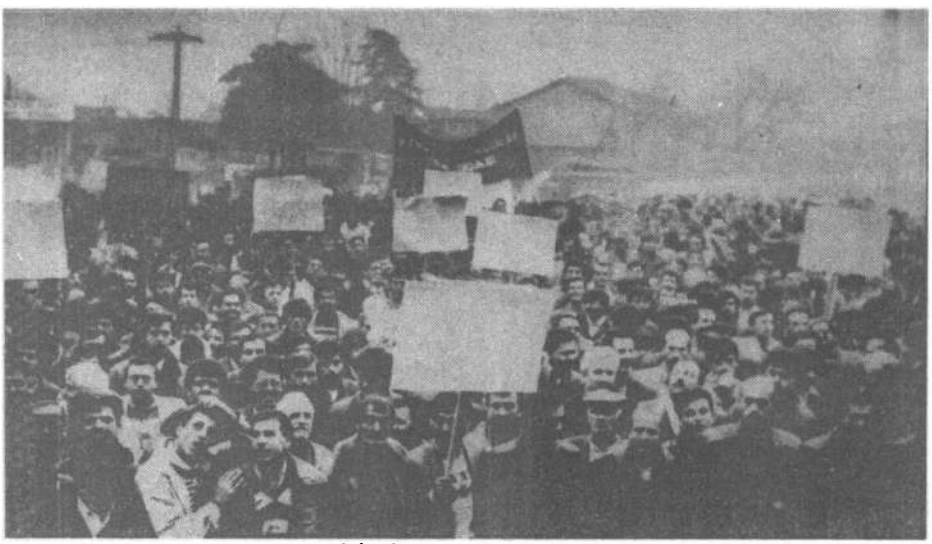

BURSA DOKUMACILARININ MİTİNGİ (24 Aralık 1991). Tezgahların yarısı kapandı. Küçük üretici çok zor durumda.

sin diye tuttumuş.

DEVLET, HÜKÜMET, SANAYİCİ HOŞ, GERİSİ BOŞ

Vali ve kaymakamlar "hükümetimiz" diye söze başlıyor, sanayiciye en iyi bir biçimde hizmet verilebileceği konusunda fikir geliştiriyor, Devlet Bakanı Mehmet Batallı konuşmasında "Biz işadamlarının sıkıntılarını çözmek için varız" diyor; Cavit Çağlar "Hepimiz işadamıyız, ben lafta da olsa biraz ara verdim" diye başladığı sözlerini "Elektriğe zam ayın 25'inde yapılıyor, birinden itibaren sayılıyor, işadamı maliyete yansıtamıyor, bunu engelleyeceğiz" diye sürdürüyor.

Rona Yırcalı, "hükümetin işadamlarının fikrini tabii ki almak zorunda olduğunu, en çok kendilerinin etkileneceklerini, taşın altında parmağı olanın kendileri olduğunu" söylüyor; ayrıca "Önümüzde toplu sözleşmeler var. Yüksek ücret talepleri ekonomiyi zorlar ve yorar. Sendikacılara büyük görev düşüyor, taleplerin aşırı olmaması gerekiyor" vurgusunu yapıyor. "Zamlar, enflasyon, hayat standartlarının hızla düşmesi, küçük ve orta sanayicinin, üreticinin erimesi, bütün bu gelişmelerin doğuracağı sonuçlardan korkmuyor musunuz" sorusuna ise, "Yüksek ücret mi, yoksa işsizlik mi iyi" yanıtını veriyor.

Gezi biterken Bursa'dan dokumacıların feryatları basına yansımaya başlamıştı bile. ■

ŞULE PERİNÇEK

Kürt Konferansı hazırlıkları sürüyor

"Kürt Hak ve Özgürlükler Girişimi Komitesi"nin ikinci toplantısı, 22 Aralık Pazar günü Ankara'da yapıldı. *2000'e Doğru*'nun geçen haftaki kapak haberinde İstanbul'da Ocak ayında yapılması planlanan Kürt Konferansı'na ilişkin karar da alınacağı yazılan toplantıya 50'ye yakın Kürt aydını katıldı. Mehmet Ali Aslan, Şerafettin Elçi, Medet Serhat, Tarık Ziya Ekinci, Ahmet Zeki Okçuoğlu, Mehmet Ali Eren, İbrahim Küreken, Cemal Özçelik, Mehmet Bayrak, SHP Diyarbakır İl Başkanı Dağıstan Toprak, SHP Siirt Belediye Başkanı Ekrem Bilek, Cemal Sönmez, Yılmaz Çamlıbel toplantıya katılan isimlerden bazıları.

Tüzel kişilik kazanmadan girişim hakkında açıklama yapılmayacağı karar verilirken, girişimin de vakıf, dernek ya da bir Kürt Kültür Merkezi biçiminde oluşması düşünülüyor.

Toplantıdan bir fikir birliği çıkmadı. Önerilerin bir sonraki toplantıda değerlendirilmesi kararlaştırıldı. Kendilerini "Aydın Hareketi" olarak niteleyen girişimciler, ilk hedefin İstanbul'da toplanacak olan Kürt Konferansı olduğunu belirtiyorlar. Girişimciler bu konuda şu açıklamayı yapıyor: "Devlete karşı, demokratik haklarda baskıcı olmayı hedefliyoruz. Kimsenin alternatifi değiliz. Avrupa'daki 10-15 kişilik Kürt gruplarının geçerliliği kalmadı. Biz, Türkiye'de devletle hesaplaşarak demokratik açılımlar yapılabileceğini düşünüyoruz. Konferans girişimin bir etkinliği ama tek amacı değil."

Ankara'da yapılan toplantıda, "Günümüz sosyalizm ve ulusal kurtuluş hareketleri çağı değildir. Demokrasi ve insan hakları çağıdır. Mücadele bu perspektifle yürütülmelidir" diyenler olduğu kadar bu fikre karşı çıkanlar da vardı. Girişimi örgütleyenler, "Konferanstan büyük bir beklentimiz yok. Ama bir ortaya çıkartır, bir gösteridir. Bu kabuğu kırmak istiyoruz. Bu tür toplantıları Avrupa'da değil, Türkiye'de yapmak istiyoruz" diyorlar. Konferansın tarihini, İstanbul'daki katılımcıların oluşturduğu bir komite belirleyecek. Yurt dışındaki Kürt aydınlarından da geniş katılım bekleniyor.

Kürt Enstitüsü kuruluyor

Mezopotamya Kültür Merkezi koordinatörlüğünde bilim adamları ve aydın çevreleriyle 21 Aralık'ta yapılan yemekli toplantıda, bir Kürt Enstitüsü kurulması kararlaştırıldı.

Kürt kültür, sanat ve bilim alanında yetkin şahsiyetlerin katıldığı toplantıda Kürt dili, edebiyatı, tarihi ile ilgili sohbetlerin yanı sıra, Kürt Enstitüsü'nün kurulması noktasında pratik adımların atılması için Enstitü Kurucu Kurulu oluşturulmasına karar verildi. Kurul şu kişilerden oluşuyor: Dr. İsmail Beşikçi (Başkan, Sosyolog), Dr. Cemşid Bender (tarihçi-araştırmacı), Abdurrahman Dürre (Kürt dili ve edebiyatı uzmanı-şair), Musa Anter (Araştırmacı-yazar), İbrahim Gürbüz (Sekreter, Kimya mühendisi), Feqi Hüseyin Sağnıç (Dil bilimci), Süleyman İmamoğlu (Kürt dtili ve edebiyatı uzmanı, şair), Yaşar Kaya (Yazar), Talat İnanç (Dil bilimci, işadamı).

Halkevleri'nin borcu nedeniyle Ahmet Yıldız'a haciz

Halkevleri Genel Başkanı Ahmet Yıldız'ın evine, Halkevleri'nin vergi ve ceza borçları neden gösterilerek Vergi Dairesi'nce hacize gelindi. Halkevleri'ne çıkarılan borç, vergi ve cezanın toplamı yaklaşık 100 milyon lira. Üstelik bu borçlar, Halkevleri'nin kapalı olduğu dönemlere ilişkin olarak tahakkuk ettirilmiş.

Halkevleri Genel Başkanı Ahmet Yıldız *2000'e Doğru*'ya şu açıklamayı yaptı: "Ecevit Hükümeti döneminde yararlanmak üzere Halkevleri'ne verilen arsanın kirasını bize haber vermeden 400 liradan 5 milyona yükseltiyorlar. Buradan bize 70 milyon lira borç çıkartılıyor. Basımevimizi sembolik bir fiyata satıyorlar. 30 milyondan fazla gelir vergisi tahakkuk ettiriyorlar. Tüm vergiler de cezalar da kapalı olduğumuz döneme ait olarak tahakkuk ettiriliyor. Üstelik 12 Eylül mallarımızın hepsini aldı, nereye götürdüğü de belli değil. Çoğunu MHP Genel Merkezine götürüp koydu. Genel Merkez binamızı yıktı. Vergilerimizin üzerine de 10 katı aşan cezalar bindirdi. Şimdi sanıyorum ki bazı yerlerden 'Bu vergileri bastırıp alın, vereme-

sinler de kapansın' sinyali verildi. Ankara Hızırbey Vergi Dairesi de Göztepe Vergi Dairesi'ne 'Halkevleri ödeyemiyorsa, Genel Başkanı ödesin, diye haciz emri veriyor. Böyle bir uygulamayı ben başka yerde duymadım." Yıldız, sorunun çözümü için hükümetle görüşeceklerini belirtiyor.

"Sakallı" Nazımiye'de iş başında

12 Aralık'ta Tunceli'nin Nazimiye ilçesinde bir lokantada aşçı olarak çalışan İbrahim Yıldırım, "Sakallı" kod adlı kontrgerillacı tarafından dövülerek hastanelik edildi.

İbrahim Yıldırım *2000'e Doğru*'ya olayı şöyle anlatıyor: "Telefondaki ses kendini tanıtmadan, emniyet müdürlüğünden aradığını, abimi bulup hemen kendisine getirmemi söyledi. Ben de, 'Abimin nerde olduğunu bilmediğimi, işyerimi kapatıp onu arayamayacağımı' söyledim. Küfretmeye başladı. Ben de 'Bana ettiğiniz küfürleri aynen size iade ediyorum' dedim. Telefonu kapattım. Aradan 2-3 dakika geçtikten sonra lokantaya elinde sopayla geldi. Beni dövmeye başladı. Lokantadakilere de 'Gelip kurtarsanıza, kurtaracak bir babayiğit yok mu' diyordu. O sırada ben emniyet müdürlüğünü aradım. Konuşamadan telefonu kapattı. Daha sonra emniyet müdürü aradı. İki polis gelip bizi emniyet müdürlüğüne götürdü. Polislerin arasında da tekme tokat dövdü. Emniyet müdürünün kapısından girip ortadan kayboldu." Emniyet Müdürü, "bizim böyle bir adamımız yok" diyerek "Sakallı" kod adlı kontrgerillayı tanımadıklarını söylüyor. İbrahim Yıldırım, vücudunda darp izleri olduğunu belirtiyor ve "Can güvenliğim yok" diyerek yetkilileri uyarıyor.

Nazimiye'deki *Yeni Ülke*, *2000'e Doğru* ve *Teori* dergilerinin kontrgerilla tarafından satılması da engelleniyor. Gazete bayilerinden bu yayınları alanların isimleri ve adresleri isteniyor.

MESUT ÖZCAN

Balıkesirli doktora karşı gerici kampanya

Balıkesir Devlet Hastanesi'nde görevli Ortopedi ve Travmatoloji uzmanı Doktor Zafer Doğan hakkında bir süredir gerici bir kampanya yürütülüyor. Doğan, 3 Temmuz 1991'de muayeneye gelen 5 yaşındaki bir çocuğun peçe takan annesinin söylediklerini anlayamamış ve peçeyi çıkararak konuşmasını istemişti. Bunun üzerine hastane başhekimliğine şikayet edilmişti. Dr. Zafer Doğan hakkında il disiplin kurulu tarafından "Poliklinik muayenesinde, halkın gelenek ve ahlak kurallarına saygı göstermemek suretiyle, Yataklı Tedavi Kurumları Yönetmeliği'nin 7. maddesini ihlal"den soruşturma başlatıldı.

Doktor Zafer Doğan hakkında açılan soruşturmaya Balıkesir'de büyük tepki oldu. Balıkesir Barosu, TMMOB Makine Mühendisleri Odası İl Temsilciliği, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası, avukatlar, esnaflar, Yeşiller Partisi ve Sosyalist Parti, Doğan hakkında başlatılan soruşturmanın haksız olduğu konusunda birleşiyorlar. Konuyla ilgili olarak 65 avukatın, başlattığı imza metninde şöyle deniyor: "Hasta ile doktor ilişkisi bilimsel bir ilişkidir. Nasıl ki muayene ve tedavi sırasında doktorun hastanın edep yerlerini açmasını istemesi gelenek ve ahlak kurallarına saygısızlık değilse aynı şekilde derdini anlatamayan küçük bir hastanın velisinden de

DR. ZAFER DOĞAN.

söylenenlerin anlaşılmaması üzerine yüzünü açmasının istenmesi de gelenek ve ahlak kurallarına saygısızlık olamaz."

Refah Partisi, Milliyetçi Çalışma Partisi ve yerel *Balıkesir Politika* gazetesi ise, Doktor Zafer Doğan'ın "tesettürlü olduğu için hastayı muayene etmediği" gerekçesiyle bir karşı kampanya başlattılar.

Doğan, vicdanının rahat olduğunu söylüyor: "Poliklinik muayenelerinde gizlilik prensibine kesinlikle riayet edilmiştir. Hasta ve hasta sahibi odada iken ben ve hemşireden başka kimse yoktu. Geleneklere bağlı olarak kapı kapalı ve muayeneye hazırdık. Burada esas sorun hasta sahibinin, hastanın derdini doğru dürüst anlatmamasıydı."

Hürriyet'e bomba ve Emeç cinayeti

Geçen haftaki *2000'e Doğru*'da, Hürriyetçilerin Simavi 'nin töreninde patlayan bombayı araştırırken Aksoy-Dursun-Emeç suikast zincirine kadar uzandıklarını yazmıştık. Bu araştırmayı yapanların üzerinde durdukları noktalardan biri de şu: Çetin Emeç'in şöförü Sinan Ercan öldürüleceğini önceden biliyordu. Ercan, ailesine "Çaresi yok" diyordu. Öldürüleceği gün de, evden ailesi ile vedalaşarak ayrılmış.

Bir diğer önemli nokta da, cinayet günü Emeç'in evinin civarında dolaşan beyaz bir Reno. Evin etrafında dolaşan bu Reno'yu, çevre sakinleri polise ihbar da etmişler. Saldırganlar cinayetten bir gece önce gasp ettikleri 34 FFE 21 plakalı gri Doğan ile kaçmışlardı. Bostancı Polis Karakolu'nun yakınında bu arabayı terk ettikten sonra saldırganların tekrar bu beyaz Reno'ya bindikleri belirtiliyor. Beyaz Reno'nun plakası da biliniyor. 34 RC 805 plakalı bu Reno'nun Siyasi Şubeye bağlı olarak devriye görevi yaptığı, dönemin İstanbul Emniyet Müdürü Hamdi Ardalı tarafından açıklanmıştı. Ardalı, *Hürriyet* gazetesine "Bu araç bize ait, onu yazmayın" demişti.

Küba Halkıyla Dayanışma Girişimi

20 Aralık 1991'de, 80'den fazla aydın İstanbul'da bir araya gelerek "Küba Halkıyla Dayanışma Girişimi"ni başlattılar. Kendilerini "Küba Dostları" olarak adlandıran grubun uygulama kurulunda, Bilgesu Erenus, Emin Karaca, Yalçın Küçük, Muzaffer Olca, Mehmet Emin Sı ve Eşber Yağmurdereli yer alıyor. Bir çağrı yayınlayan grup, ilk olarak "Aralarında Fidel ve Che'nin de bulunduğu Gerillaların Havana'ya giriş yıldönümü olan 8 Ocak 1992'de bir kitle toplantısı düzenleyecek"lerini belirtiyorlar.

Küba Dostlarının Çağrısı'nda şunlar yer alıyor: "İnsan özgürlüklerinden alabildiğine söz edilen bir dönemde Washington, 'Küba Halkını bir adaya hapsetmek ve liderinizi verin, yardım alın türünden insanlık dışı bir gardiyan stratejisi içindedir... Sessiz ve seyirci kalmayı Küba halkına karşı işlenen suça katılmayla eş anlamda algılıyoruz. Sessiz ve seyirci kalmayı red ediyor, Küba halkına biçilen ABD patentli yazgının değiştirilmesine yönelik tüm girişimlerin yanıbaşında olduğumuzu ve haberleşmek isteğimizi duyuruyoruz."

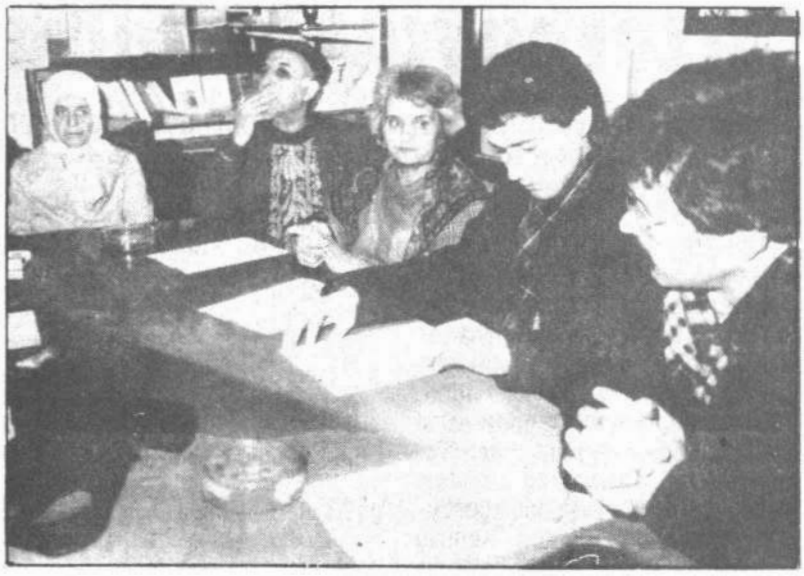

Yücel Özen'in İşkencede ölümüyle ilgili olarak, ailesinin katılımıyla İHD'de basın toplantısı yapıldı.

"Yücel Özen de işkencede öldü"

İnsan Hakları Derneği İşkenceyi İzleme Komitesi adına bir açıklama yapan Avukat Ercan Kanar, "Mehmet Ağar döneminde son bir ayda bize ulaşan işkence dosyası 25'in üstünde. Gözaltılar ve gözaltında kayıplar da Mehmet Ağar döneminde arttı" dedi.

Son olarak Yücel Özen gözaltında öldü. Özen, 9 Kasım'da gözaltına alınmış ve 11 Kasım'da Taksim İlkyardım Hastanesi'nde ölmüştü. Ercan Kanar, Yücel Özen'in ölümüyle ilgili olarak şu soruların açıklanmasını istiyor: "Özen niçin gözaltına alındığı günün gecesi hastaneye götürülmüştür? Hastanede tekrar gözaltına alındığında sağlık durumu neydi? 11 Kasım'da tekrar acil servise niçin götürülmüş? Ve neden polisler resmi teslim tutanağı düzenlememiştir?"

Yücel Özen'in ağabeyi Dursun Özen de, kardeşinin işkenceden öldüğünü, hastanede çektiği fotoğraflarla belgelediğini belirtti. Özen "Bu nedenle sürekli tehdit ediliyorum" dedi. İHD İşkenceyi İzleme Komisyonu da Yücel Özen'i işkence yaparak öldürenlerin yargı önüne çıkarılması için aralıksız çalışacaklarını açıkladılar.

Lüleburgaz'da SP çalışmalarına engel

22 Aralık'ta Lüleburgaz'da yapılan Belediye Başkanlığı seçimlerinde Sosyalist Parti'nin faaliyetleri Emniyet Müdürü Eser Çalışkan'ın emriyle engellendi.

Türk-Kürt kardeşliğini içeren pankartın asılmasına izin verilmedi. Emniyet Müdürü Eser Çalışkan "Ne işiniz var böyle şeylerle uğraşıyorsunuz" diyerek engelledi. "Pankartın içeriğinin yasak olup olmadığını araştırmak ve bunu asmaya teşvik etmekten" SP kurucusu Mahmut Sarıkaya'yı savcılığa sevk etti.

Lüleburgaz Emniyeti bu tutumunu, SP Lüleburgaz İlçe Örgütü kuruluş çalışmalarında da yapmış, kurucuları istifaya zorlamıştı. Parti kurucusu Mahmut Sarıkaya yaptığı basın açıklamasında "Lüleburgaz Emniyeti kendini Anayasa Mahkemesi'nin yetkilerine haiz görerek nasıl bir çalışma ve propaganda yapmamıza karar vermeye çalışıyor" diyor.

"TKP/ML ve DABK birleşme kararı aldı"

Çeşitli gazetelerde çıkan "PKK örgütü Partizan'ı böldü" haberleri üzerine, gazetelere "TKP/ML Basın Bürosu" imzası ile bir faks gönderildi. Dergimize de ulaşan faks metninde, bu tür haberlerin hayal ürünü olduğu belirtiliyor. Açıklamada, "4. Konferansımız PKK'nin neden olduğu bir ayrılıkla sonuçlanmamıştır. Tersine, 4 yıl öncesinde partimizden kopan DABK'la (Doğu Anadolu Bölge Komitesi) 'ilkeli ve samimi' bir zeminde birleşme kararı alınmıştır" deniliyor.

"48 bin markı zimmetine geçirdiği" iddiasıyla ilgili olarak, Ekim ayında yapılan 4. Konferans öncesinde Hüseyin Balkır'la ilişkilerinin kesildiği ancak, "Ölüm kararı çıkarıldığı" iddiasının yalana dayalı bir provokasyon hazırlığı olduğu belirtiliyor.

Kuzey Kore-Kıbrıs diplomatik ilişki kurdu

Kore Demokratik Halk Cumhuriyeti ile Kıbrıs Cumhuriyeti diplomatik ilişki kurdu. 23 Aralık'tan itibaren büyükelçilik düzeyinde ilişkiye geçmeye karar veren iki ülke, iyi niyete dayalı dostluk ve işbirliği ilişkisi içinde olacaklarını belirttiler.

DOKTOR İLDENİZ KURTULAN

Azerbaycan'da alfabe savaşı

İran ve Türkiye'nin alfabe savaşı. Okumayı çok seven bir halk: Azeriler. Basit bir roman 60 bin basılıyor. "İşadamlarımız Azerbaycan'a, yemiş dolu bir kaba bakarcasına, 'Neleri alıp götürebiliriz' düşüncesiyle bakıyorlar"... "İran, Azerbaycan'ı hakimiyeti altına almayı sadece din bakımından mümkün görüyor."

Azerbaycan Ulusal Konseyi 25 Aralık tarihli kararıyla Latin alfabesini kabul etti. Konsey kararına göre 1993'te tümüyle Latin alfabesine geçilmiş olacak. Şimdilik biten "Alfabe savaşı" Azerbaycan üzerinde etkinlik kurma mücadelesini göstermesi bakımından ilginçti. Konuyu Azerbaycan üzerine araştırmaları ile tanınan Dr. İldeniz Kurtulan'la görüştük. Görüşmeyi, *2000'e Doğru*'dan Fikret Ulusoydan yaptı.

-Azeri alfabesi tartışma konusuydu.

-Alfabenin değişmesi basit bir olay değil. Üstelik Azerbaycan gibi çok okuyan bir kitle için. Bugün Azerice'yi okuyup anlayan dünyada 4 milyon kadar bir insan kitlesi var.

Bugüne kadar iki okul vardı. Biri Rus Okulu, biri Azeri okulu. Elit zümre hep Rus okuluna gider. Rus kültürü almıştır. Ancak elit olmayan zümredir ki Azeri okuluna gönderilmiştir. Buna rağmen basit bir Azerice romanın bile her baskısı 60 bindir. Azerice'den bir roman çevirdim, bugünlerde basılıyor. Adı, *Ak Liman*. Bunu Simavi Yayınları bastı, üç bin tane. Oysa orijinalinin son sayfasında, 60 bin basıldığı yazıyordu. Aynı romanın başka basımları da var elimde. Her biri 40, 50, 60 bin basmış. Yani çok okuyorlar.

Böylesi bir kitlenin alfabesini değiştirmek kolay değildir. Şimdi Kiril alfabesi kullanıyorlar. Herkes zannediyor ki, bu alfabeyi bütün eski Sovyetler kullandığı için herkes çözer. Öyle değil. Birçok sesler, işaretler Kiril'den farklı.

"ARAPÇA CURCUNASI"

-İran, Arap alfabesini kabul ettirmeye çalışıyordu.

-Arap alfabesi İran'a din yoluyla girmiş. Sonra da Osmanlı'ya girmiş. Azeriler için çok zordur. İranlılar, Arap alfabesini bozmak için ellerinden geleni yapmışlar. Kendi dillerine uymuyor diye birtakım harfler eklemişler. Bunların başında j, g, p ve ç harfleri geliyor. Bunları koyduktan sonra, belirli sesleri önce silip atmışlar. Söküp atamadıklarını boykot yolunu seçmişler. Yani, kendi dillerinde, öz Farsça'da yer alan kelimeleri hiçbir zaman o harflerle yazmazlar. O harfler onlara göre kakadır.

Osmanlılar da "Bizden de bir katkı olsun" düşüncesiyle genizden gelen bir "N" sesi eklemişler. Öyle bir curcuna yaratılmış ki altından çıkmak mümkün değil. Örneğin "K" harfine altı-yedi ses yüklenmiş.

Arap alfabesinde "Ö", "I", "Ü" sesleri yok. Sesliler hemen hemen hiç yoktur. Steno gibi yazılır. İki sessizin arasında olan köşelere siz kendinize göre bir ses verebilirsiniz.

Arap alfabesinde üç ses var ki üçü de "S" sesi veriyor. İki harf "P" sesi veriyor vb. Bunları Araplar farklı seslerle okurlar. Örneğin, bir sözcük Türkçe'de "kadı", Arapça'da "gazi" okunur. İkisi de aynı şekilde yazılmıştır.

-Sovyetler dönemi?

-Sovyetler döneminde alfabenin değişmesi bana göre bir soru işaretidir. Kafkasya'da üç millet var: Ermeniler, Gürcüler ve Azeriler. Gürcüler ve Ermeniler, milli ve değişik bir alfabeye sahiptirler. Alfabeleri ne Arap ne de Latindir. Çok değişiktir. Kafkasya sosyalize edilince bunların alfabesine dokunulmadı, Azerilerin kullanmakta oldukları Arap alfabesi değiştirildi ve Latin alfabeye çevrildi. Latin alfabe de kendi içinde üç kez değişikliğe uğradı.

Türkiye'nin alfabesi, 1928'de Arapça'dan, Azerbaycan'daki Latin alfabesine oldukça yakın bir şekilde değişirken, Ruslar da Azerbaycan'daki Latin alfabesini kaldırdılar ve yerine Kiril alfabesini koydular. Önce, olduğu gibi kullandılar. Sonra değişik bir Kiril seçildi. Rusça'da bulunmayan "I", "H" ve "Ü" sesleri eklendi. Halen kullanılan alfabe bu.

-Türkiye'de kullanılan alfabe, Azeri dilinin ihtiyaçlarını karşılar mı?

-Türkiye, Azerbaycan'da Türk alfabesinin kullanılması isteğindedir. Oysa, bu alfabe Azerice'yi ifade edemiyor. Azerice'de örneğin farklı "E", "G" ve "K" sesleri vardır. O yüzden Türkiye "Bu harfleri aynen alacaksın" diye zorlarsa o halk apışır. İstediği gibi bir şey yazamaz, okuyamaz. Onun için Azerbaycan'a ister istemez özel bir alfabe gerekir. En azından bazı ekler yapmak gerekir.

"EN CAZİP OLAN LATİN ALFABESİ"

-Azeri aydınının alfabe konusundaki tutumu nedir?

-Azeri aydınları bu üç alfabeyi de versiyonlarıyla okumak zorundadır. Azeri aydını, "Kiril alfabesi atılsın da yerine ne gelirse gelsin" diyor. Çünkü ona göre, Kiril alfabesi beraberinde Rusya'yı getirmiştir. Rusya, 70 senedir çok iyiymiş de şimdi çok kötü! Nasıl birdenbire çok kötü oldu bilmiyorum ama "kötü". Bu yüzden Rus'la ilgili her şeyi atmak istiyorlar. Bu durumda en ca-

İLDENİZ KURTULAN. "İran, Azerbaycan'ı yutmak için elinden geleni yapacak."

zip olan da Latin alfabesidir. Azeri aydını da Latin alfabesine dönecektir. Ama zor, çok zordur.

-Bir tercihleri var mı?

-Azerbaycan bugün "Türk alfabesini olduğu gibi kabul ettim" derse, hazır kitaplara, matbaalara konmuş olacak. Ama Azeri aydını, "Dilimi ifade etmedikten sonra ha Latin olmuş ha Arap, farketmez" düşüncesinde. O yüzden bir sürtüşme var.

"DİN MERKEZLERİNİ İRAN BESLİYOR"

-İran, Azerbaycan'da nasıl faaliyet yürütüyor?

-Azerbaycan'da çeşitli akımlar vardır. Bunların başında dinciler geliyor. Bugünkü Azerbaycan hareketi içinde Şii halkası önemli bir yer tutar. Türkler Sünni, Azeriler ise İranlılar'a yakın olarak Şii'dir.

İranlılar, Azerbaycan'ın bu tarafından tutarak politika yürütüyorlar. Azerbaycan'ı kendi himayeleri altına almayı sadece din tarafından mümkün görüyorlar. O yüzden bir hayli çalışmaları var. Eski türbeleri yeniden onarıyorlar, din adamları İran'a büyük sempati duyuyor. Eski yazıyla çıkan gazetelerde, "Türk devleti İslama düşmanlık besliyor" şeklinde yazılar yayımlanıyor. Eski yazıyı öğreten kitaplar yayınlanıyor. Camiler restore ediliyor, külliyeler ortaya çıkarılıyor, karınca duaları duvarlara asılmaya falan başlıyor vb.

-Azerbaycan-Türkiye ilişkilerinde problemler var mı?

-Bir sürtüşme var. Şii din adamları kesinlikle Türkiye'nin Azerbaycan'a din bakımından yaklaşmasını istemiyorlar. Nitekim, aynı zamanda bütün Kafkasya müslümanlarının dini liderliğini sürdüren, Azerbaycan'ın en büyük camisi Taza Pir'in imamı Şeyhülislam Allahşükür Paşazade, "Türkiye'den bize gelmiş olan bütün din kitaplarını, risaleleri, din kasetlerini, mevlütleri vs. imha ediyoruz. Çünkü koca Sovyetler Birliği bile bizim dinimizle uğraşmadı, değiştirmeye kalkmadı" diye bir laf etti.

İran bütün din merkezlerini besliyor, yönetiyor ve bunları Türkiye'den soğutuyor.

"YEMİŞ DOLU TABAK"

Türkiye'nin ikinci cephesi işadamlarıdır. İşadamlarımız Azerbaycan'a, yemiş dolu bir kaba bakarcasına bakıyorlar. "Neleri alıp götürebiliriz" düşüncesiyle bakıyorlar. Bu da mümkün olmuyor, çünkü Azerilerin ellerinde döviz yok, takastan başka bir şey yapamıyorlar.

Üçüncü unsur, bizim "Bozkurtlarımız"dır. İyice organize olmuşlar. Yayınevleri, kitaplıklar, gazeteler... Buradaki *Zaman* gazetesi orada da, oranın haberleriyle çıkıyor.

-Orada mı basılıyor?

-Çıkaramadım ama filmler mi gönderiliyor, orada mı yapılıyor, bilemiyorum. *Türkiye* gazetesi de satılıyor.

-İran hangi noktada?

-Çok etkindir. Televizyonda günde bir iki saat Arap alfabesi eğitiliyor. Bedava broşürler dağıtılıyor. Bir yüzü Kiril, bir yüzü Arap alfabesiyle basılmış kitaplar Azerbaycan'a gönderiliyor. Okulları, kitapları İran finanse ediyor. Arap alfabesiyle yazanlara yardımda bulunuluyor. Din adamlarını besliyor. Eski bir külliyeyi gezmiştim. İranlılar restore etmişler. Kubbesinin üstüne de İran devletinin armasını koymuşlar. Uzaktan gelenlerin yararlanması için misafirhaneler yapmışlar. Bütün masrafları İran karşılıyor. Kadın erkek ayrı ayrı oturuyorlar ve din eğitimi yapıyorlar. Bazı bez dürümleri görmüş ve sormuştum. "Bunlar kefendir, İran'dan geldi" dediler. İran'ın etkisi bu.

AFGANİSTAN'DAN İSTANBUL'A "İRAN OVASI"

-Azerbaycan, Türkiye-İran ilişkisini ne yönde etkiler?

-Bir kehanette bulunmak istemem ama İran, savını öyle bir şekilde ortaya koyacak ki her şey allak bullak olacak. Olmazsa çok şaşırırım. Ben İran'da doğdum ve 20 yıl yaşadım. Hem dinci, hem milliyetçi akımı biliyorum. Naziler gibi kollarına taktıkları pazubentleri vardı. "İran Ovası tek bir bayrak altında" diye sloganları vardı. "İran Ovası" da Afganistan'dan başlıyor, hemen hemen İstanbul'a kadar gidiyor!

-İran'ın "Turan"ı gibi.

-Tabii. Türkiye'ye kolay kolay dil uzatamazlar ama küçükleri, Azerbaycan'ı falan yutmaya hazırlar. Yutmak için ellerinden geleni yapacaklar. Bakalım ne olacak? ■

AZERBAYCAN'DA İRAN GAZETESİ. Bir sayfası Kiril, bir sayfası Arapça.

"KADINLAR SENDİKA YÖNETİMLERİNE!"

İşçi kadınlar İstanbul'da komisyon kurdu

İstanbul'da 12 işkolundan 60 kadın biraraya gelerek sorunlarını tartıştı. En acil talepler, bir metinde özetlenerek imzaya açıldı. Gönüllü kadın işçilerden bir komisyon oluşturuldu. Komisyon üyeleri, bir basın toplantısıyla kampanyayı başlatacak ve imza metnini bütün fabrikalara götürecekler. Talepler, Başbakan'a, Meclis'e, Çalışma Bakanlığı'na ve Türk-İş'e iletilecek.

22 Aralık'ta yemekli bir toplantıda biraraya gelen kadın işçiler, bir komisyon kurdular. 12 işkolundan 60'ın üzerinde kadın, yemekten sonra sorunlarını ve çözüm önerilerini tartıştılar. Talepler ana hatlarıyla ortaya çıktı. 16 kişilik bir komisyon oluşturuldu. 24 Kasım'da yeniden bir araya gelen komisyon, metne son şeklini verdi. Komisyon, bir basın toplantısıyla imza kampanyasını başlatacak.

İlk önce, 25 Kasım'da başlayan ve üç gün süren ICFTU ve Türk-İş Kadın Bürosu'nun birlikte düzenlediği Kadın İşçiler Semineri'nde tanışmışlardı. Bu seminere katılan 82 kadın, sadece yasaları ve bu yasalardan doğan haklarını öğrenmişler ve sonuçta tükandıklarını görmüşlerdi. Seminer hocaları, yasaların eleştirisine, alternatif tartışmasına bile fırsat vermediler. Yeni bir toplantı ihtiyacı böylece doğdu. Petrol-İş'ten İlknur Karaca, Teksif'ten Kamile Şoroğlu, Basın-İş'ten Nuray Şeker, Yol-İş'ten Şükran Taşçı ve Sosyalist Parti İstanbul İl Sekreteri Emine Sağlam'ın uğraşları sonucu 60 kadın Beyoğlu Garibaldi Cafe-Bar'da toplandılar.

"Burası ilk kez böyle bir toplantıya tanık oluyor" diyordu Garibaldi'nin garsonlarından biri. Servisler sona erince konuşulanlara onlar da kulak kesildiler.

"YASALARI AŞACAĞIZ!"

Nuray Şeker, Basın-İş'e bağlı

Komisyonda görev almak için sıraya girdiler.

GAMEDA'nın temsilcisi: "Türk-İş'in toplantısında kadın işçi sorunlarının ortak olduğunu gördük. Bizler İşyerlerimizde ayrı ayrı mücadele veriyoruz, ama yetmiyor. Onun için yeniden bir araya geldik." Nuray Şeker, bu seminerden şikâyetçiydi: "Sorunlarımızı bize ders veren hocalara, panelistlere ilettik. Ama bizim karşımıza yasaları çıkardılar. 'Bunları aşamayız' dediler. Bunları onlar aşmayacak ki arkadaşlar, biz aşacağız!" GAMEDA temsilcisi bu toplantıdan bir kararla çıkmayı önerdi: "Taleplerimizi ortak bir metinde toplayalım, bir imza kampanyası başlatalım. Bunun için bir üst kurul, komisyon oluşturalım." Nuray daha sözünü bitirmeden "Evet... Kabul" sesleri yükseldi. "Eğer sesimizi dinlemezlerse gerekirse sokaklara dökülelim."

Mücadeleye başlamanın sevinci.

Türk-İş seminerinde ortaya çıkıp çözümsüz kalan sorunlar, yemekli toplantının hazırlığı aşamasında "acil talepler" olarak sıraya kondu. Talepler arasında şunlar var: Kreşsiz işyeri kalmaması; kreş zorunluluğunun, işyerinde çalışan "kadın" işçi sayısına göre değil, toplam sayıya göre belirlenmesi; doğum öncesi ve sonrası ücretli izin hakkı; doğum izninden, isteğe göre anne, baba ya da her ikisinin dönüşümlü olarak yararlanması; şit işe eşit ücret; işten atılmaların önlenmesi; hamile kadının işten atılmasının yasaklanması; kadınların işyerlerindeki sayıları oranında temsilcilik, delegelik ve sendika yöneticiliğinde yer almaları.

Kadınlar Türk-İş Kadın Bürosu Sorumlusu Nilüfer Gököz'ü de

Sümerbank temsilcisi Kamile Şoroğlu'nun "İşyerindeki 1300 işçiden 900'ü kadın. Ama temsilcilerin 4'ü erkek, 2'si kadın" sözleri üzerine atanma sistemi tartışıldı.

Kadın işçilerin imzaya açtığı talepler metni

"Çalışan kadınlar olarak aşağıda imzası bulunan bizler, çalışma yaşamımızda kadın olmamızdan kaynaklanan öncelikli sorunlarımızın çözülmesi için yasalarda aşağıdaki değişikliklerin yapılmasını istiyoruz.

TALEPLERİMİZ

1-Kadın erkek ayırımı yapmaksızın, 100 çalışanı(işçi ve memur) olan işyerlerinde kreş açılmalıdır. Çalışan sayısı 100'ün altında olan küçük işyerleri, bölgedeki **farklı işkollarından** da olsa ortak çocuk kreşleri kurmalıdır. Bu kreşler, işyerlerine, ihtiyaca cevap verecek yakınlıkta olmalıdır.

KREŞSİZ İŞYERİ BIRAKILMAMALIDIR.

2-Doğum öncesi ve sonrası ücretli izin süreleri artırılmalıdır. Doğumdan önce 8 hafta, doğumdan sonra 6 ay ücretli izin hakkı olmalıdır. Doğum sonrası izni anne ya da baba veya her ikisi dönüşümlü olarak kullanabilmelidir.

3-Eşit işe eşit ücret ödenmemesi ve hamile kadının işten atılması çalışan kadınların en önemli sorunlarından ikisidir. Haklar yasada olmasına rağmen uygulanmamaktadır. Bu maddelerin uygulanması için her türlü tedbirin alınarak bir an önce yasaların hayata geçirilmesi sağlanmalıdır. **Aynı işi yapan kadın ve erkek, mutlaka aynı ücreti almalı; hamile kadın hiçbir şekilde işten atılmamalıdır.**

4-Kadınlar işyerlerindeki sayıları oranında temsilcilik, delegelik ve sendika yönetimlerinde yer almalıdırlar. Kadın üye sayısının sendika yönetimlerine girmeye yetmediği hallerde, sendika yönetimlerinde ve işyeri temsilciliklerinde **en az** bir kadın olmalıdır. İşyerlerinde, sendika şubelerinde ve genel merkez düzeyinde kadın büroları kurulmalıdır. Toplu iş sözleşmelerine mutlaka kadın temsilciler de katılmalıdır. (Bu madde sendika iç tüzüklerinde de yer almalıdır.)

5-İşyerlerinde kadınların uğradığı cinsel tacize karşı cezai tedbirler alınmalıdır. Cinsel tacize uğrayan kadının bunu ispatlaması mantık hatasıdır, ispatın gerekli olduğu durumlarda suçlanan kişi suçsuzluğunu ispatlamalıdır.

BÜTÜN BU MADDELERİN HAYATA GEÇİRİLMESİ İÇİN MÜCADELE EDECEĞİZ!"

DEVLET DEMİR YOLLARI İŞYERİ TEMSİLCİSİ MAKİNİST ÇİĞDEM KALAFAT. "Ağır ve tehlikeli işlerde çalışanların, ayın belli günlerinde 3 günlük izin hakkını elde ettik. Başka işyerlerinde de bunun mücadelesini verelim!"

ağırınışlardı. Gököz, "Bu kadar kadın semineri düzenledik, ilk defa böyle bir girişimle karşılaştım, çok güzel" diyordu. Nilüfer Gököz, iki öneri getirdi. "Kadınların bugün en önemli sorunlardan biri de cinsel taciz. Hangimiz cinsel tacize uğramadık ki? İkincisi; Toplu sözleşme görüşmelerinde kadınlar yok. Bizim adımıza erkekler oturuyor görüşmelere. Neden bizler yer almıyoruz?" Nilüfer Gököz'ün önerileri alkışlarla karşılandı. Gököz, kadınların taleplerini Türk-İş Yönetim Kurulu'na ileteceğini söyledi.

"HAMİLE KADIN İŞTEN ATILAMAZ!"

Gripin'den İlknur Karaca ve Kıymet Gökçe işten atılmaların en büyük sorun olduğunu vurguladılar. Karaca, "Her akşam acaba kaç kişi

"Doğum sonrası izni anne ya da baba veya her ikisi dönüşümlü olarak kullanabilmelidir."

GAMEDA TEMSİLCİSİ NURAY ŞEKER. "Türk-İş Seminerinde sorunlarımızı bize ders veren hocalara, panelistlere ilettik. Ama bizim karşımıza yasaları çıkardılar. 'Bunları aşamayız' dediler. Bunları onlar aşmayacak ki arkadaşlar, biz aşacağız!"

atılacak diye tedirginlikle beklediklerini" söyledi. Kıymet Gökçe de, "Bugün kadın-erkek demeden atıyorlar. Bizim yapacağımız şey şudur; Kadın-erkek örgütlü mücadele etmeliyiz. Olaya birlikte bakabildiğimiz sürece çözüm bulabiliriz" dedi.

Teksif'ten Cemile Şahin, "Hamile olduğu duyulduğu an, kadın işten atılıyor. Bunun önüne geçmeliyiz" dedi. Kadınlar, "Hamile kadın işten atılamaz" şeklinde bir yasal düzenleme istiyor.

Tes-İş'ten Nevin Yeşilbaş, işyerleri olan bilgi işlem merkezlerinde çalışanların radyasyon sorununu dile getirdi. Yeşilbaş, "Bilgi işlem merkezlerinde çalışanların iş saatlerinin kısaltılması için de mücadele etmeliyiz" dedi.

Devlet Demiryolları'nda, çalışan makinist Çiğdem Kalafat, "Ağır ve tehlikeli işlerde çalışanların, ayın belli günlerinde 3 günlük izin hakını elde ettik. Başka işyerlerinde de bunun mücadelesini verelim" dedi. Bu hakkın yasalarda olduğu ancak uygulanmadığı belirtildi.

Belediye işçisi Zehra Eraslan, kreşlerin 6 yaş sonrası çocukları kabul etmediğini, 6-14 yaş çocuklar için de çocuk kulüpleri kurulması gerektiğini savundu.

"TEMSİLCİLER ATAMAYLA DEĞİL, SEÇİMLE GELMELİ"

Kamile Şoroğlu, Sümerbank'ta temsilci. İşyerindeki 1300 işçiden 900'ü kadın. Ama temsilcilerin 4'ü erkek, 2'si kadın. Şoroğlu, bir Teksif üyesi olarak sendikasındaki atama yöntemine karşı hiçbirşey yapamadıklarını dile getirince, Petrol-İş üyesi işçiler mikrofonu aldılar. Sendikalarını örnek gösterdiler. "Atamayı niye kabul ediyorsunuz? Seçim yapılmasını sağlayın."

Gülseren Özlü, İş Bankası'nda çalışıyor, BASİSEN üyesi. Geçen dönem imzalanan toplusözleşmeyi protesto ettiği için temsilcilik görevinden alınmış: "Petrol-İş üyelerinin örnek tutumunu izlemeli, temsilcilerin seçimle gelmesinin kavgasını vermeliyiz!"

Kadınlar, 8 Mart Dünya Kadınlar Gününü, kitlesel bir biçimde kutlamayı da kararlaştırdı. ■

RUHSAR ŞENOĞLU/ AYLA ÖNDER

KORAL'DAN YENİ KİTAPLAR

- **KÜRT KÖKENİ BÜYÜK BOYLAR** — 18.000
  WELATÊ TORÎ - NÊRGIZA TORÎ
- **BİRLİKTE YAŞADIĞIMIZ HALKLAR** — 12.500
  WELATÊ TORÎ
- **KÜRTLERDE SANAT** — 25.000
  NÊRGIZA TORÎ
- **ANTİK KÜRDİSTANDA DİNSEL YAPILANMA ZERDÜŞT VE ÖĞRETİSİ** — 8.000
  Dr. A. MEDYALI
- **GRAMERA ZMANÊ KURDÎ** — 30.000
  KURMANCİ - SORANİ
  Prog. QANATÊ KURDO
- **SILTAN SALAHADDÎN Û MALBATA EYYUBÎ** — 10.000
  TORÎ
- **DÎROKA KURD Û KURDÎSTANÊ** — 12.000
  AMED TİGRİS - ASO GERMIYANÎ

İŞSİZLİK SİGORTASI ADI ALTINDA

Kıdem tazminatı kaldırılıyor

TİSK Başkanı Refik Baydur: "Dünyada işsizlik sigortası uygulanan yerlerde kıdem tazminatı uygulanmıyor." Bütün sendikacılar, Türk-İş 15. Genel Kurul kararını hatırlatıyor; "Kıdem tazminatına el uzatırlarsa genel grev yaparız!" KİPLAS Toplu sözleşme Uzmanı Fatma Aysel Börü: "İşsizlik sigortasıyla işçinin işsiz kalmasında işverenin moral bir sorumluluk duymaması sağlanmış olacaktır."

Hükümet ve TİSK, işsizlik sigortası konusunda yasa tasarısı hazırlıyor. SHP Hatay Milletvekili Mehmet Dönen, konuyla ilgili bir yasa tasarısı hazırlayarak, Meclis grubuna sundu. Tasarıya göre, İş ve İşçi Bulma Kurumu bünyesinde işsizlik sigortası fonu oluşturulacak. Fon kapsamına giren işletmenin işçisinden ve işvereninden prim kesilmeye başlanacak. Sözkonusu işyerlerinde çalışıp da, yasanın gereklerini yerine getiren işçiler arasında işten atılanlardan bazıları bu fondan faydalanacak. Sekiz ay süreyle aylık ücretin yarısı kadar aylık ödeme yapılacak.

Türk-İş Genel Eğitim Sekreteri Mustafa Başoğlu, Türk-İş'in henüz bir tasarısı olmadığını belirtti. Başoğlu, "Bugüne kadar Hükümet ne görüşümüzü sordu, ne tasarı hazırlığından söz etti" dedi.

TİSK'in "Çalışma Hayatı 91" raporunda işsizlik sigortası kurulurken kıdem tazminatının kaldırılması isteniyor. "Aksi halde işletmeler açısından mükerrer bir ödemenin" sözkonusu olacağı belirtiliyor. TİSK Genel Sekreteri Kubilay Atasayar, işsizlik sigortasını ancak kıdem ve ihbar tazminatı kaldırılacak olursa kabul edeceklerini söylüyor.

Sendikacılar, işsizlik sigortasının ve kıdem tazminatının farklı şeyler olduğunu, ikisinin birlikte olması gerektiğini savunuyorlar. Hava-İş Genel Sekreteri Şafak Kurnaz, kıdem tazminatının bir çalışma hayatı boyunca işçilerin emeklerinin karşılığı olduğunu, işsizlik sigortasının ise, devletin anayasal görevi olduğunu belirtiyor. Petrol-İş Genel Başkanı Münir Ceylan'a göre "İşverenler kıdem tazminatından kurtulmak için bu uygulamayı istiyorlar". Ceylan, kıdem tazminatının, Türkiye'de 1935'lerden beri uygulanan "Vazgeçilmez bir müessese" olduğunu belirtti.

TİSK Başkanı Refik Baydur ise, "Dünyada işsizlik sigortası uygulanan yerlerde kıdem tazminatı uygulanmıyor" dedi.

İŞSİZLİK SİGORTASININ KAYNAĞI, İŞÇİ ÜCRETİ

"Kıdem tazminatını kaldırmayı daha işin başında unutmaları gerek" diyor Mustafa Başoğlu. Bütün sendikacılar, Türk-İş 15. Genel Kurul kararını hatırlatıyor; "Kıdem tazminatına el uzatırlarsa genel grev yaparız!" Sendikacılar rahat; "İşçiler bu konuya çok duyarlı, kaldırmaya cesaret bile edemezler" diyorlar. Başoğlu, "80'den sonra teşebbüs ettiler. 1984'te zamanın çalışma bakanı Mustafa Kalemli bizi bir toplantıya çağırıp teklif etti. 'Mevcut işçilerin kıdem tazminatını koruyalım, yeni işe gireceklerin tazminatını kaldıralım' dedi. Biz toplantıyı terk ettik" diyor. 1986'da da konu Meclis'in gündemine getirilecek olmuş, birkaç sendika şube yöneticisinin çabasıyla, bir ay içinde 60 bin imza toplanarak protesto edilmişti. İmzalar Meclis'e ulaştıktan sonra konu bir daha açılmamıştı.

Sendikacıların, kıdem tazminatının kaldırılması tartışmalarının üstüne gitmemesinin bir nedeni daha var. Hükümetten ümitliler; vaadlere güveniyorlar.

TÜMTİS Genel Başkanı Sabri Topçu ise, "Bu, kıdem tazminatına göz dikmedir. Mevcut iktidar işsizlik sigortasını uygulamaya geçiremez. Sermayenin gelirine el uzatmadan işsizlik sigortasının kaynağını nereden bulacak? Önce kaynağını açıklasın. Kaynaksız hiç bir şey yapılmaz" diyor.

Sendikacılar ve Hükümet çevreleri, "biriken" tasarruf ve konut edindirme fonlarını kaynak gösteriyorlar. TİSK Başkanı Refik Baydur'sa, "Kaynak bulmada işveren sıkıntıya düşmemeli, bunun için kıdem tazminatı kaldırılmalı. Fon, üçlü sistemde paylaşılmalı, devlet de ödeme yapmalı" diyor.

SHP Hatay Milletvekili Mehmet Dönen'in yasa tas-

İşten atmanın önündeki engeller bir bir temizleniyor.

Tasan, grev yapan işçiyi işsizlik sigortasının kapsamı dışında bırakıyor.

lağında, işsizlik sigortası fonu için işçiden yüzde 4, işverenden yüzde 6 kesilmesi öngörülüyor. Bu ise, pratikte işçiden yüzde 10 kesinti anlamına geliyor. Çünkü işverenler, sözleşme masalarında yüzde 6'lık kesintiyi de ücretten sayarak pazarlık yapıyor. Refik Baydur, "Brüt ücrette tahribat olacak. Bunun işçiye dönmesi 3-4 yılı bulur" diyor.

10 MİLYON İŞSİZE FAYDASI YOK!

Tarım işkolunda, mevsimlik ve geçici işlerde, liman ve inşaatlarda çalışanlar, çıraklar yasa kapsamına alınmıyor.

Sayıları 10 milyonu aşan işsizler hiç umutlanmasın! Kimya Lastik ve Plastik İşverenleri Sendikası (KİPLAS) Toplu sözleşme Uzmanı Fatma Aysel Börü, "Hiç çalışmamış ya da işe girmemiş insanların bu sigortadan yararlanmalarının mümkün olmadığını" vurguluyor. Petrol-İş Genel Başkanı Münir Ceylan, işsizlik sigortasından yapılacak ödemenin şimdiki kıdem tazminatından çok daha düşük olacağını belirtiyor. Üstelik bugün kıdem tazminatından yararlanabilen işçilerden ancak bir bölümü, işsizlik sigortasından yararlanabilecek. "Ödeme güçlüğü çektiği için" işten attığı işçinin tazminatını taksite bağlayan işverene büyük rahatlık!

Fatma Aysel Börü, *KİPLAS* dergisinde yayınlanan yazısında işsizlik sigortasının işsizlik sorununu çözen bir araç olmadığını belirtiyor. Aksine, genelde bu uygulamaya geçilirken, istihdam güvencesi sağlayacak önlemler alınıyor. Börü, şunları söylüyor: "İşsizlik sigortasının iş güvencesi ile birlikte uygulanması halinde **işçinin işsiz kalmasında işverenin moral bir sorumluluk duymaması sağlanmış olacaktır."**

İşte, her işçi atmada direnişle karşılaşan işverenin ihtiyacı da bu! "Moral sorumluluk duymamak!" Direniş yapmak şöyle dursun; atılan işçinin, askıdaki ceketi dışında bir alacağı kalmayacak. Ceketini alıp fabrikadan çıkacak! Hatta "yasadışı" herhangi bir eylemde bulunması halinde, işsizlik sigortasından yararlanma hakkını da yitirecek! İşveren, "fesih hakkını" kötüye mi kullandı? İşsizlik sigortası sistemi Türkiye'de yerleştiğinde, "işe iade sistemi" de getirilirse, işçinin yapabileceği tek şey, mahkemeye başvurmak. Bu durumda, işveren fesih hakkını kötüye kullandıysa, mahkeme işçinin işe iadesine karar verebilecek! ■

İŞSİZLİK SİGORTASI YASA TASARISI NE GETİRİYOR?

İşçi çıkarmanın işverene maliyeti sıfırlanıyor

Yasa tasarısına göre bir işçi işten atıldığında işsizlik sigortasından faydalanabilmesi için şu şartlar gerekli:

1)Bu yasa kapsamına giren bir işyerinde çalışmış olmak,

2)Toplam en az 360 gün işsizlik sigortası primi ödemiş olmak,

3)Çalışma isteğine sahip olmak,

4)Tamamen isteği dışında işten çıkarılmak,

5)İşten çıkarılmasında kendisinin bir kastı ya da kusuru olmamak.

6)Kuruma süresi içinde (2 ay) başvurarak işsiz kaldığını, işsizlik sigortası primi almak istediğini ve yeni bir iş almaya hazır olduğunu belirtip gerekli kayıt işlemlerini yaptırmış olmak,

7)Bedeni, zihni ve diğer sağlık koşulları, çalışmaya elverişli ve yeterli olmak (Kanıtlaması için ilgiliden resmi bir sağlık kuruluşu belgesi istenebilir),

8)**Grev ve lokavt gibi iş uyuşmazlıkları nedeniyle işsiz kalmamış ya da hizmet sözleşmesi bitmemiş ve askıya alınmamış olmak,**

9)16 yaşından büyük, 64 yaşından küçük olmak.

İşçi, bütün koşulları yerine getirse bile, **iyi niyet ve ahlak kurallarına uymayan durumları nedeniyle veya yasalara göre suç sayılan nedenlerle işsiz kalmışsa**... işsizlik sigortası ödeneği verilmez!

İşsize, günlük brüt kazancının yüzde 50'si tutarında prim ödenir. Sigortalının geçindirmekle yükümlü bulunduğu kimseler için beş kişiye kadar ve her kişi için yüzde 5 artırılarak ödenir.

240 gün işsizlik ödeneği alan işsize, iş bulunmamış dahi olsa ödenek kesilir. Ancak iş arama işlemi sürdürülür.

Bütün koşulları yerine getiren işçiye işsizlik sigortası ne yarar sağlıyor?

Örneğin, 1 Milyon lira brüt ücret üzerinden işe başlayan bir işçi, 7 yıl sonra işten atılıyor (Türkiye'de ortalama kıdem 6-7 yıldır). Brüt ücreti her yıl 500 bin artıyor; işten atılırken brüt ücreti 4 milyon. 7 yılda aldığı toplam brüt ücret, 210 milyon. Ödediği toplam işsizlik sigortası 21 milyon (ücretinin yüzde 10'u). İşten atıldıktan sonra işsizlik sigortasından faydalanabildiği 240 gün boyunca kendisine ödenen toplam ise 16 milyon lira. İşçi, 5 milyon zararda; enflasyon etkisi hesaba dahil değil.

İşçi 240 günün sonunda bir işe yerleştiriliyor. 20 yıl sonra kendi isteğiyle ayrılıyor. İşten ayrılırken brüt ücreti -her yıl 500 bin artışla- 14 milyon. Son işinde, 13 yıl boyunca aldığı toplam brüt maaş 1 Milyar 222 milyon. Ödediği işsizlik sigorta primi 122 milyon 200 bin.

1 milyon brüt ücretle işe başlayıp 20 yıl çalıştıktan sonra emekli olan bu işçi, devlete 143 milyon 200 bin ödedi. Örneğimizdeki işçi bir kez işsiz kaldığı için, bunun 16 milyonunu geri aldı.

Hesap ortada!

"DEVLET GÜDÜMÜNDE SENDİKA İSTEMİYORUZ!"

Memur grev hakkı istiyor

21 Aralık'ta Sultanahmet Adliyesi önünde bir miting ve yürüyüş yapan kamu çalışanları, istekleri yerine getirilmediği takdirde üretimden gelen güçlerini kullanacaklarını ve greve hazır olduklarını belirttiler. Devletten toplu sözleşme çağrısı beklediklerini belirttiler. Hükümetin kriteri ise, ILO standartları. Yani grevsiz sendika.

Hükümetin ILO hükümleri çerçevesinde memur sendikalarını yalnızca tanıma eğiliminde olması tepkilere yol açıyor. Memur sendikaları ILO hükümlerinin kendi hedefledikleri grevli toplu sözleşmeli sendikacılık anlayışıyla bağdaşmadığını belirtiyorlar. ILO hükümlerinin geçerli olduğu Fransa gibi bir çok batılı ülkede, memurlar sendika kurabiliyor ama toplu sözleşme ve grev yapamıyor.

21 Aralık'ta Sultanahmet Adliyesi önünde bir miting ve yürüyüş yapan 1500 kamu çalışanı, istekleri yerine getirilmediği taktirde üretimden gelen güçlerini kullanacaklarını ve greve hazır olduklarını belirttiler. Yürüyüş boyunca da "İşçi-Memur El Ele Genel Greve; Devlet Güdümlü Sendikaya Hayır; Anti - Terör Yasası'na Hayır; Toplu Sözleşme Hakkımız, Grev Silahımız" şeklindeki sloganlar attılar.

"İŞÇİ ATMALARA SON"

Mitingde yapılan konuşmada siyasi iktidarın demokrasi ve insan hakları söylemini pratikte göstermediği, iktidarın Güneydoğu'da halka şefkat gezisi düzenlerken, İdil ve Dargeçit halkının üzerine ateş açıldığı belirtildi. Memurlar kamu çalışanları olarak kendileri ile ilgili yasal düzenlemelerde söz hakkı ve devletten toplu sözleşme çağrısı beklediklerini belirttiler. Ayrıca, işkence ve kayıpların yaşanmamasını, işten atılmaların son bulmasını istediler. Memurlar, Beyazıt Meydanı'na gelmeden polis, yolu keserek yürüyüşçüleri dağıttı, iki memuru gözaltına aldı.

20 Aralık'ta da 40 dolayında memur, "Grevli toplu sözleşmeli sendika hakkı" talebiyle, Cağaloğlu'nda bir yürüyüş yaptı.

HÜKÜMET YETKİLİLERİ GREVDEN SÖZETMİYOR

21 Aralık'ta Ankara'da Tüm-Bel-Sen tarafından "Yeni Dönemde Memur Sendikaları Toplu sözleşmesi ve Grev Hakkı" konulu bir panel düzenlendi. Panele konuşmacı olarak parlamentodaki siyasi parti yetkilileri ve demokratik kitle örgütlerinin temsilcileri katıldı. SHP ve DYP temsilcileri memur sendikalarına kriter olarak "ILO standartlarını" koydular. "Grev hakkını savunuyor musunuz?" sorusuna ise yanıt veremediler.

Panelde konuşan Eğit-Sen Genel Başkanı İsmet Aktaş, kamuoyuna SHP-DYP koalisyonunun bir "toplumsal uzlaşma" gibi sunulmasını eleştirdi: "Hükümetle işbirliği gibi bir anlayış taşımıyoruz. Çünkü hükümet bizim işverenimizdir. İşverenle işçi örgütlenmelerinin uzlaşması sendikacılığın mantığına terstir." Aktaş, hükümetin memur sendikaları için yeni bir tuzak hazırlığında olduğuna dikkat çekti: "ILO standartlarına göre kabul edilecek bir sendikal örgütlenme memurun elinden grev ve toplu sözleşme yapma hakkını elinden almak olur. Ayrıca hükümet vereceği ücretle sendikayı yasal güvenceye kavuşturmaktan çok hedefini şaşırtmak ve öğretmenleri oyalamak gibi bir yöntem izliyor. İnsanlara 'Ne güzel bak size sendika kurma hakkı tanıdılar. Nasıl olsa bir gün grev hakkını da tanırlar' beklentisi içine sokmaya çalışıyor. Biz buna kesinlikle karşı çıkacağız." Eğitim-İş Genel Başkanı Niyazi Altunya da sendikal örgütlenmeleri işverene karşı direnme örgütleri olarak niteledi: "Hükümetin programında bir netlik yok. Grev hakkı konusunda tutuk bir tavır alıyorlar. Somut olarak görmeden birşey söylemek doğru olmaz."

Panelin diğer konuşmacıları da demokratik kitle örgütlerindendi. Türk Tabipler Birliği Merkez Konseyi üyesi Ata Soyer, hükümetin kitle örgütlerini ideolojik bakımdan ve kadrolar olarak içine almak gibi bir çabasının olduğunu belirtti.

İHD Ankara Şube Başkanı Avukat Hüsnü Öndül de hükümetin reform söylemlerine karşı uyanık olunması gerektiğine vurgu yaptı.

Çağdaş Hukukçular Derneği Başkanı Şenal Sarıhan da konuyla ilgili şunları söyledi: "Hükümetin bizim isteklerimize denk düşen bir takım talepleri var. İnsan hakları ve hukuki düzenlemeler konusunda olumlu şeyler söylüyor. Bunların yerine getirilebilmesinin, işbirliğinden çok tutarlı ve mücadeleci bir tutumla gerçekleşeceğine inanıyorum. Aksi halde örgütlerin rüzgara kapılmaları kaçınılmaz olur." ■

DERYA ÇAĞLAR/ NECDET PEKMEZCİ

MEMURLARIN SULTANAHMET YÜRÜYÜŞ VE MİTİNGİ (21 Aralık). "Toplu Sözleşme Hakkımız, Grev Silahımız!" (Fotoğraf: KENAN MENDEKLİ)

Basında işçi kıyımı, TGS duyarsız

Ulusal Basın Ajansı (UBA) işyeri temsilcisi Adnan Keskin'in 18 Aralık'ta işten çıkarılması üzerine, muhabirler toplu olarak istifa etti. Muhabirler, ücret alacaklarının ödenmesi talebiyle, iki haftadır iş yavaşlatıyordu. Adnan Keskin "Habere gönderilmedim. Yazdığım haberler çöpe atıldı. Bize 'çalışmıyorlar' deme şansları da yok" diyor.

UBA'dan atılan Adnan Keskin, işten atıldığı gün, TGS Başkanı Orhan Erinç ile telefonda görüşüyor. İşten çıkartmalar karşısında ne yapmayı düşündüklerini soruyor. Erinç de kimsenin istifa etmemesini kendisinin veya bir yöneticinin ertesi gün işyerine gelerek konuyla ilgileneceğini söylüyor. Bunun üzerine ertesi gün Adnan Keskin ve 9 muhabir TGS yöneticilerini bekliyorlar. Kimse gelmeyince de istifa dilekçelerini verip ajanstan ayrılıyorlar. İstifa eden muhabirler aynı gün Meclis'e giderek TGS Ankara Şube Başkanı Emin Koç'a niye kimsenin kendi sorunlarına sahip çıkmadığını soruyorlar. Emin Koç, "Ne acelesi var, arayacaktık, bu kadar abartmayın" diyor. UBA çalışanları, Koç'un telefonda işveren vekiline "istifa ettikleri iyi olmuş abi, böylece tazminat da alamazlar" dediğini iddia ediyorlar. Muhabirler, haklarını almak için UBA işvereni aleyhine dava açacaklarını belirtiyorlar.

UBA ÇALIŞANLARI. İşyeri temsilcisinin işten çıkarılması üzerine, muhabirler toplu olarak istifa etti. (Fotoğraf: NECDET PEKMEZCİ)

Öte yandan, *İlkhaber* gazetesinin kapanması dolayısıyla 60-70 çalışan işsiz kaldı. Birçoğu daha önce başka basın organlarında çalışan gazete çalışanları bu durumdan Tevfik Yener'i sorumlu tutuyorlar. Teknik müdür, şunları söylüyor: "Tevfik Yener, bana 'Ekibini hazırla, gazete çıkarıyoruz' dedi. Ben de *Sabah*'ın en iyi elemanlarını bu iş için *İlkhaber*'e getirdim. Ayrıca *Sabah*'tan ayrılan 15 kişi de *İlkhaber*'e geldiler." 300 bin tirajlı *İlkhaber* 3 gün çıktıktan sonra Tevfik Yener herhangi bir açıklama yapmadan ortadan kayboluyor. Bu arada gazetenin sahibi Abdülkadir Elçi, gazeteyi telefonla arayarak, "Aranızda para toplayın, kağıt alın, gazeteyi bastırın" diyor. 12 gün çıktıktan sonra, parasızlıktan kapanan gazetenin çalışanları şu anda işsiz durumdalar. Hukuki olarak da herhangi bir girişimde bulunmamışlar. Zaten işe girişlerinin yapılıp yapılmadığı belli değil. Bu arada gazetenin kapandığı günün akşamı gazete binasındaki eşyalar ve makinalar ortadan yok olmuş.

Yurtiçi Kargo işçileri yürüdü

Yurtiçi Kargo işçileri, atılan arkadaşlarının geri alınması için toplu vizite eylemi yaptı. Yurtiçi Kargo'dan Tümtis sendikasına üye oldukları gerekçesiyle 27 işçi işten çıkarılmıştı. Bunun üzerine İstanbul'daki 650 Yurtiçi Kargo işçisi 24 Aralık'ta Aksaray'daki Yurtiçi Kargo binasından Samatya SSK Hastanesi'ne alkış ve sloganlarla yürüdüler. Yürüyüş öncesinde ise taleplerini şöyle açıkladılar: 1-Atılan 27 kişinin geri alınması, 2-Günde 15 saate varan çalışma süresinin 8 saate indirilmesi, 3-Sendikal örgütlenmelerinin önündeki engelin kaldırılması.

İşveren, işe aldığı işçilere 2-3 ay sonra fazla mesai yapacaklarına dair bir belge imzalattırıyor ve bu belge karşılığı, ücret ödemeden fazla mesai yaptırıyor. Ayrıca her ay işçilerin maaşından "YURTSAN" kesintisi adı altında 20 bin lira kesiliyor ve İbrahim Arıkan adına bankaya yatırılıyor. Maaşlara Haziran sonunda 3'er bin lira zam yapılmış.

"Yeni Reji 300 milyon primi cebe attı"

TPAO'nın Batman tesislerinde temizlik işlerinde çalışan 90 taşeron işçisi direnişe başladı. Taşeron firma Yeni Reji'nin, maaşlardan kesilen 300 milyon lira tutarındaki tasarruf teşvik primini bankaya yatırmadığı belirtiliyor. 31 Aralık'ta Yeni Reji firmasının mukavelesi bitecek. Mukavele bittiği zaman, açılan ihaleyi başka bir firmanın kazanması durumunda, Yeni Reji Batman'dan gidecek. İşveren vekilleri, Batman'da "binlerce kişi çalışmak için bekledi" tehditiyle, işçilerden direnişe hemen son vermesini istediler. TPAO Bölge Müdürü Fikri Yöndem ise olayı incelemeye alacağını ve firmaya yapılacak ödemeleri askıya alacağını bildiriyor.

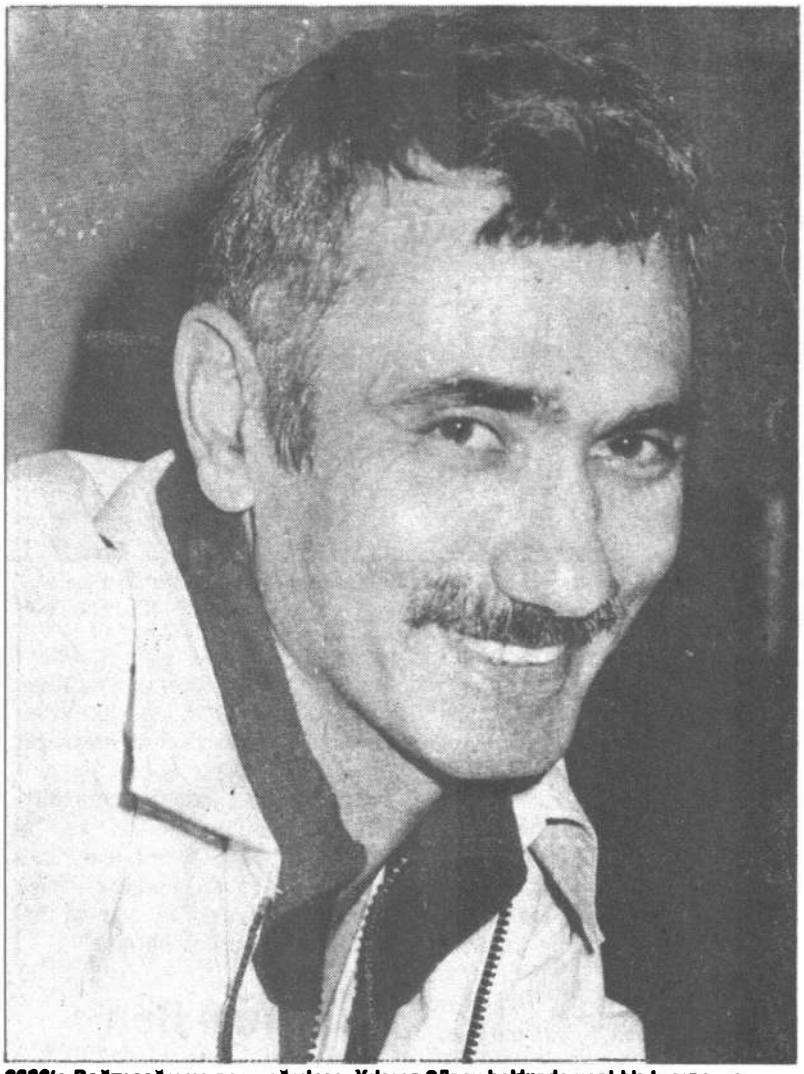

2000'e Doğru sağcı ve neo-sağcılara, Yılmaz Güney hakkında yeni bir kampanya öneriyor!

Tezgâhtaki Yılmaz Güney gerçeği

Son günlerde kimi sağcı ve neo-sağcı köşe yazıcıları Yılmaz Güney'i taktılar kafalarına. Önce bir "efsane" olmadığını söylediler... Sonra filmlerinin "iyi" olmadığına karar verdiler... Sonra da filmlerine kimsenin gitmediğini saptadılar...

Öte yandan *2000'e Doğru* muhabiri, Ankara'da yeni yıl kartı satanlara Yılmaz Güney'i sordu...

Hakan Kalelioğlu: "Yılmaz Güney kartlarını geçen yıl da sattık. Hepsini satıyoruz. Hiç elimizde kalmıyor. Bir hafta içinde 200 Yılmaz Güney kartı sattım."

Yunus Özdemir: "Her on müşteriden ikisi alıyor. Üç günde 40 tane sattım. Özellikle öğrenciler çok seviyor."

Osman Yıldıray: "Öğrencilerden büyük talep var."

Ahmet Duran: Şu ana kadar 700 bin liralık Yılmaz Güney kartı sattım."

Nevzat Çıta: Kartları iyi satıyor. Ayrıca büyük posteri de isteniyor. Yaklaşık 500 tane sattık."

Hakan Eydür: "100 tane sattım. Öğrenciler alıyor genellikle."

Sağcı ve neo-sağcı köşe yazıcılarımıza, Yılmaz Güney kartlarının "efsane" olmadığı, posterlerin "kötü" olduğu ve zaten kimsenin de bu kartları almadığı konusunda yeni bir kampanya açmalarını öneriyoruz.

OSTİM'den al haberi

Türkiye'ye hangi ülkeden konukların geleceğini, gazetecilerden önce OSTİM'li (Ortadoğu Sanayi ve Ticaret Merkezi) sobacılar biliyor! Cumhurbaşkanı Özal konuklarına Ankara'yı gezdirirken mutlaka OSTİM'e de götürüyor. Konuğun geldiğini gören sobacılar, hemen ellerindeki çekiçlerle gösteriye başlıyorlar.

Artık bu duruma gazeteciler de alıştı. Aynı olay Özbekistan heyeti için düzenlenen gösteride de tekrarlandı. Ancak bu arada gazeteciler sobacılardan bir sonraki konuğu da öğrendiler: Kırgısiztan Cumhurbaşkanı.

ASİL NADİR. Çok şey çağrıştırmıştı.

Çağrışımlar...

Dr. İldeniz Kurtulan, *2000'e Doğru*'nun 16 Temmuz 1989 tarihli sayısında, "Asil Nadir size neyi çağrıştırıyor?" sorusuna, "Bir İngiliz fırlamasını..." yanıtını vermişti.

Bu yanıt nedeniyle açılan dava sonucunda 3 milyon lira para cezası ödeyen Kurtulan, şimdi "*2000'e Doğru* neyi çağrıştırıyor?" sorusuna, "3. milyonu!" diyerek karşılık veriyor.

ORG. NEZİHİ ÇAKAR.

Org. Çakar: "12 Eylül hataydı"

Orgeneral Nezihi Çakar, Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreteri. Org. Çakar geçen hafta AP'nin önde gelen isimlerinden biriyle karşılaştı. "Neredesiniz efendim, sizin gibi politikacılar kalmadı artık" diye iltifat etti eski milletvekiline. Karşılık şu oldu: "Aman paşam, bizi sizler yok ettiniz. 12 Eylül'le bizi Zincirbozanlara gönderdiniz."

Org. Çakar 12 Eylül'ün büyük bir hata olduğunu, bir daha böyle olayların olmayacağını söyleyerek yine "şimdiki" politikacıların kulağını çınlattı: "Sizler olayları devletin meselesi olarak ele alıp çalışıyordunuz. Şimdikiler öyle mi?"

Demirel'den muhalifleri avlama yöntemi

ALİ NAİLİ ERDEM

İnsan 30 yılı aşkın bir süre politikanın içinde olur da muhalifi olmaz mı. Bu kişi hem de bir parti lideri ise daha da çok muhalif sahibidir. Demirel gerek AP'de gerekse DYP'de bu tür "sorunları" bertaraf etmiş bir lider. Peki nasıl yapıyor?

Pek çok yol var. Bunlardan biri de "avlama yöntemi".

Ali Naili Erdem yıllarca AP'de Demirel'in sağ kolu gibi çalıştı. Sonra yolları ayrıldı. Erdem, Demirel'i sık sık eleştirmeye başladı. Fakat son günlerde fazla sesi çıkmıyor. Söylentilere göre Demirel İzmir Belediye Başkanlığı için adaylık teklif etmiş Erdem'e.

Nahit Menteşe de Demirel'in yakınlarındandı. Araları bir süre "soğudu". Fakat Menteşe Aydın'a gitti, önseçimi kazandı, DYP milletvekili adayı oldu. Kazandı Meclis'e geldi. Bakan olmayı bekledi. Olamadı. Şimdi Demirel, "parti içinde muhalefet yapmasın" diye Menteşe'yi, Genel İdare Kurulu üyesi olmamasına karşın DYP Genel Sekreterliği'ne getirecekmiş.

Erdem ve Menteşe şimdilik beklemede...

1991'de olup bitenler

Merkez Ajans tarafından *2000'e Doğru*'ya yollanan yılbaşı kutlama kartı, geride bıraktığımız 1991'i şöyle özetliyor: Mesoplodon Peruvianus keşfedildi ● Ispanağın demir içermediği anlaşıldı ● Jethro Tull'ın vahı İstanbul'da konser verdi ● Türkiye değişik bir Başbakan'a kavuştu ● Kurdish serbest bırakıldı ● Gökova kurtuldu ● İstanbul'da yağmur patlaması oldu ● Vestel büyük televizyonu yarattı ● Carl Lewis 100 metrede gene esti ● Yüz binlik banknot çıktı ● Toni futbola başladı ● Elizabeth Taylor 8. kez evlendi ● Mega Star Dangerous'ı çıkardı ● Somona kavuştuk ● Körfez savaşı sona erdi (ve Peter Arnett evlendi) ● Camel Trophy'de gene 1. olduk ● Buş Türkiye'ye geldi ● Çakar çakmaz çakan çakmak nasıl çaktı ama ● Oscar aldık galiba ● Yapı Kredi imkanlar dünyasında yaşamaya başlayanlar yaşamaya başladılar ● MFÖ birleşti ● Halk Yaşam Sigorta hoş buldu ● Imelda ayakkabılarına kavuştu ● Woody Allen reklam filmi yönetti ● Bursa yılın şehri seçildi ● Trabzon Avrupa'da gürledi ● Cim bom kupada kükredi ● Şeytana nazar değdi ● Gorbaçov'a glasnostik bir darbe yapıldı ● Tanju Fenerbahçeli oldu ● Sotheby's ilk kez Türkiye'de saaaattı ● Sihanuk geri döndü ● Yeni Harman geri geldi ● Ashley evlendi ● Kıyamet topu hayalet çıktı ● Sam geldi- Anabritannica tamamlandı ● Milli takım gol aaaattıı

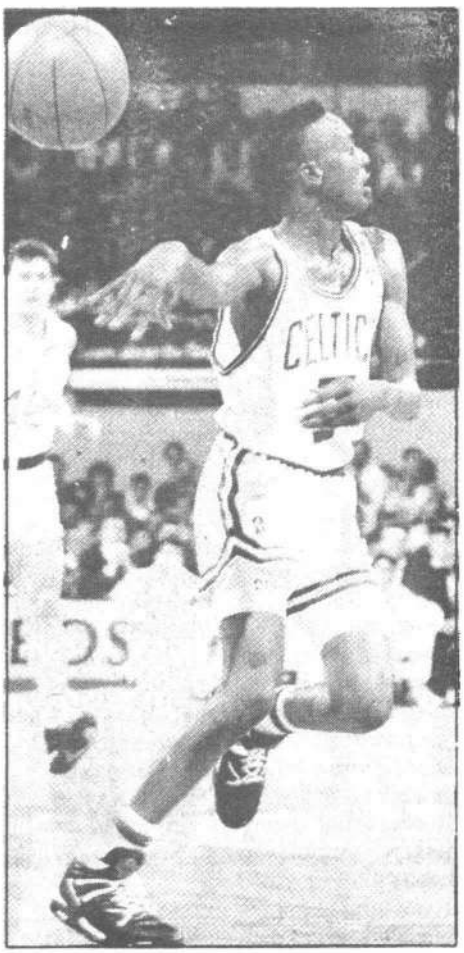
İstanbul Hilton Exhibition Center'da "Blues Festivali"ne katılan ve birasını yudumlayan bir şarkıcı da olabilirdi!

Sen kimin Amerikalısı'sın?

Geçtiğimiz hafta içinde İstanbul Hilton Exhibition Center'da Efes Pilsen şirketi tarafından bir "Blues Festivali" düzenlendi. Festivale dinleyici olarak gelen değişik takımlarda oynayan bazı basketbolcular aralarında sohbet ediyorlar. Hemen yanlarında da festival konuklarından bir zenci şarkıcı birasını yudumlamakta...

Basketbolculara yaklaşan Nasaş takımı antrenörü Tolga Tuğsavul zenci şarkıcıyı işaret ederek sordu: "Hangi takımın Amerikalısı?"

ALMANYA'NIN ETKİ ALANI HIZLA BÜYÜYOR

"Büyük Almanya"nın ayak izleri

Orta Avrupa'da Baltık sahillerinden Türkiye sınırına kadar kuvvet boşluğu: Avusturya, Slovenya, Hırvatistan, Bosna, Çekoslovakya, Macaristan, Polonya, Sırbistan, Karadağ, Makedonya, Bulgaristan, Romanya, Arnavutluk... Almanya'nın hinterlandı Ukrayna'ya kadar uzanıyor. Slovenya, para birimini Deutsche Mark'a bağladı. Slovenya'yı Avusturya'ya katma planı.

Geçtiğimiz hafta meydana gelen iki gelişme, Almanya'nın izlediği politikaları ortaya koyması bakımından dikkat çekici oldu. Alman Merkez Bankası Bundesbank, faiz hadlerini, ABD'nin aksi yöndeki bütün baskılarına rağmen yükseltti. İkinci olarak, Almanya diğer Avrupa ülkelerinin ve ABD'nin tercihlerine rağmen Slovenya ve Hırvatistan'ı tanıdığını açıkladı.

Bundesbank'ın faiz hadlerini yükseltimesinin zamanlaması son derece ilginç. Bir gün sonra ABD Merkez Bankası faiz hadlerini düşürdü. Bu iki farklı karar ABD ile Almanya'nın çıkarlarının ne kadar farklı olduğunu göstermesi bakımından son derece ilginç bulunuyor. Morgan Stanley International adlı yatırım hizmetleri kuruluşunun strateji uzmanlarından David Roche, iki ülkenin çıkarlarının farklılığını vurgulayarak "Siyah ile beyaz gibi, Doktor Jekyll ile Mister Hyde gibi; ekonominin sevk ve idaresinde tam bir farklılık" şeklinde konuşuyor.

"ARTIK BİZİM İSTEDİĞİMİZ OLACAK"

Bundesbank'ın kararı öteki Avrupa ülkeleri açısından da sıkıntılar yaratacak. Frankfurt'taki Commerzbank'ın şef ekonomisti Peter Pietsch "Bu karar, komşu ülkelerin sırtına ağır bir yük bindirecek" diyor. David Roche, bu kararın ne anlama geldiğini yorumlarken şöyle konuşuyor: "Maastricht zirvesinden sonra Almanya'nın verdiği mesaj 'Artık bizim istediğimiz olacak' şeklindedir. Alman tarzı ekonomi politikaların izlenmesi yönündeki baskılar daha da artacak."

Diğer Avrupa ülkeleri üzerindeki baskılar yalnızca bununla sınırlı kalmıyor. Almanya'nın Slovenya ve Hırvatistan'ı tanıması, diğer Avrupa ülkelerinin de aynı adımı atmalarını çabuklaştırmak yönünde bir baskı olarak niteleniyor. Maastricht zirvesinde AT'nin iki Yugoslav cumhuriyetini tanıması yönünde karar çıkarttıran Almanya Başbakanı Helmut Kohl, partisi CDU'nun Dresden'de toplanan kongresinde Hırvatistan ve Slovenya'nın 15 Ocak'ta tanınacaklarını söylemişti. Ancak geçen hafta bu tarih bile beklenmeden iki cumhuriyetin tanındıkları açıklandı.

ORTA AVRUPA'DAKİ BOŞLUK

Son gelişmeler, İkinci Dünya Savaşı'ndan bu yana Almanya'nın ilk kez hem siyasi hem ekonomik alanda aynı anda adale gösterisinde bulunması olarak değerlendiriliyor. *New York Times* gazetesi yazarlarından Leslie H. Gelb, Almanya'nın geçen hafta yaptığı girişimleri "Gelecekte yaşanacakların küçük bir parçasının gözler önüne serilmesi" olarak niteledi. Gelb'e göre "Yeni Birleşik Almanya" giderek daha da bağımsız ve kafa tutan bir politika izleyecek ve bu politika ile ekonomik alandaki etkisinin siyasi alana da aynı

BAŞBAKAN HELMUT KOHL. Almanya'nın güç gösterisi

ölçüde yansımasını garanti altına alacak. Gelb, Almanya'nın Avrupa'da eninde sonunda ABD'nin yerini alacağını belirtiyor.

Avrupa'da varolan kuvvet boşluğu, Almanya'nın işini kolaylaştıran bir etken olacak. Sovyetler Birliği'nin yıkılması, Orta Avrupa'da Baltık sahillerinden Türkiye sınırına kadar bir kuvvet boşluğu meydana getirdi. Siyaset tarihçileri, Rus Çarı Büyük Petro ile Alman İmparatoru Büyük Fredrik'in Rus-Alman dengesini kurduğundan beri Orta Avrupa'da böylesi bir kuvvet boşluğu ve istikrarsızlık olmadığına dikkat çekiyorlar.

Çeşitli gözlemciler, öteden beri Almanya'nın bir "Kleinmitteleuropa planı" olduğunu belirtiyorlar. Avrupa haritasına bakıldığında, Alman çıkar alanları açısından birbirinden farklılaşmış iki bölge olduğu görülüyor. Bu çıkar alanlarından biri, akla hemen Habsburg İmparatorluğu'nu getiren Kleinmitteleuropa (Küçük Orta Avrupa), diğeri de Ortodoks Balkan bölgesi. Kleinmitteleuropa, yani Avusturya, Slovenya, Hırvatistan, Bosna, Çekoslovakya (Bir federasyon halinde ya da Çekya ve Slovakya olarak ikiye bölünmüş bir halde) ve Macaristan gibi ülkeleri kapsayan alan, Alman sermayesinin etkisi altında bulunuyor. Bu bölgenin Adriyatik Denizi bölgesinde İtalya'nın da belirli bir ekonomik ve siyasi etkisi var.

BALKANLARI KOPARMAK

Orta Avrupa'nın, kendi içinde ekonomik bir bütünlük oluşturabilecek olan bu bölümü, Ortodoks Balkan bölgesinden koparılmak isteniyor. Alman sermayesi, Orta Avrupa'ya iyice yerleşerek Sırbistan, Karadağ, Makedonya, Bulgaristan, Romanya, Arnavutluk ve bir yanıyla da Yunanistan'ı kapsayan Balkan bölgesindeki konumunu sağlamlaştırmak istiyor. Bu ülkelerin kendi aralarındaki çelişkiler, Balkan bölgesini, kendi içinde ekonomik bir bütünlük oluşturan bir birimden çok, itibari bir birim haline getiriyor. Bu ise, Kleinmitteleuropa'nın konumunu, Orta Avrupa'nın geri kalan bölümüne ve Balkan bölgesine karşı güçlendiriyor.

Almanya'nın Alpen-Adria işbirliği çerçevesinde Slovenya ve Hırvatistan ile büyük bir ekonomik ve siyasi çıkar ilişkisi bulunuyor.

Slovenya ve Hırvatistan'ın tanınması için Bavyera ile Almanya'nın ekonomik lokomotifi olarak nitelenen Baden Württenberg eyaleti büyük baskılar yapıyor.

Eskiden Doğu Almanya'yı oluşturan eyaletlerde en büyük yatırımı yapan şirket, genel merkezi Bavyera eyaletinin başkenti Münih'te olan Siemens. Sachsen ve Thuringen eyaletlerindeki yatırımların yarısı Siemens'e ait. Özellikle Sachsen, ağır sanayi bakımından son derece gelişmiş bir eyalet.

Bavyera, Alpler ötesinde çeşitli yerel işbirliği örgütleri ile ilişkili. Bu örgütlerin önemlileri şunlar: Bavyera'nın yanı sıra Baden-Württenberg ile Avusturya'yı, İsviçre'yi ve Kuzey İtalya'nın Güney Tirolleri oluşturan illerini kapsayan Arge-Alp işbirliği; Tuna nehrinin geçtiği ülkeleri kapsayan Tuna işbirliği; Bavyera'yı, Vor-Arlberg ile Nieder-Österreich hariç bütün Avusturya'yı, İtalya'nın kuzey bölgelerini, Macaristan'ın batı illerini ve Slovenya ile Hırvatistan'ı kapsayan Alpen-Adria işbirliği.

EKONOMİK OSTPOLİTİK

Bavyera, daha önce de Almanya'nın Balkanlar'daki ve Doğu'daki çıkarları açısından merkezi konumda bir rol oynamıştı. Arnavutluk ile Almanya arasında ilişki kurmak için milliyetçi Hıristiyan Demokratların lideri Franz Josef Strauss, büyük çabalar harcamıştı. Strauss'un ekonomik amaçlı Ostpolitik'i sonuç alıcı oldu. Bavyera ve Baden-Württenberg, Doğu Almanya ile rejimin son zamanlarında yönetime gelen ve önceden Leipzig'de parti başkanı olan Hans Modrow vasıtasıyla ilişki kurmuştu. Baden-Württenberg'in başkenti Stuttgart'ta Daimler-Benz firması gibi önemli şirketlerin genel merkezi bulunuyor.

Slovenya ile Hırvatistan'ın dış ticareti Alpen-Adria işbirliği çerçevesi içinde yapılıyor. Alman, Avusturya ve İtalyan firmaları çoktandır Ljubljana ve Zagrep'teki yerlerini aldılar bile. Slovenya Dışişleri Bakanı Dimitrij Rupel'in verdiği bilgiye göre "Tolar" adını taşıyan yeni Sloven para birimi, Yugoslav Dinarı'ndan yüzde 15 daha değerli. Slovenya, para birimini Deutsche Mark'a bağladı.

Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra kurulan Bağımsız Devletler Topluluğu (BDT)'nun da kalıcı olamayacağı belirtiliyor. ABD Dışişleri Bakanı James Baker, Sovyetler Birliği'nin son devlet başkanı Mihail Gorbaçov ve bir dizi siyasal gözlemci, BDT'ye bir ara aşama olarak bakıyorlar. Tüm gözlemciler, BDT'nin kısa bir süre içinde dağılacağında birleşiyor.

AVRUPA'NIN HONG-KONG'U

BDT'nin dağılmasından sonra Rusya ile Ukrayna arasındaki çelişkilerin de keskinleşmesi bekleniyor. Bu durumda Ukrayna'nın Almanya'ya daha da yakınlaşması kimse için sürpriz olmayacak. Kiev'in, Moskova'ya karşı Berlin'i koruyucu olarak görmesinin yaratacağı imkanı Alman sermayesi iyi değerlendirirse, Wehrmacht'ın 1942 yılında en güçlü olduğu dönemde yapamadığını Deutsche Mark yapmış olacak.

HIRİSTİYAN DEMOKRAT PARTİ BAŞKANI FRANZ JOSEF STRAUSS. Milliyetçi Alman lider Arnavutluk ile Almanya arasında ilişki kurmak için büyük çaba harcamıştı.

Sovyetler Birliği'nin dağılmış olması veya BDT'nin dağılması, kuşkusuz Rusya'nın büyük bir devlet olarak ortadan kalkması anlamına gelmiyor. Rusya'nın büyük potansiyelleri var. Ancak toparlanırken Rusya'nın da Alman sermayesi ile işbirliği yapması bekleniyor. Rusya'nın Almanya ile halihazırda sıkı ekonomik ilişkileri var. Eski Sovyetler Birliği'nin 81 milyar dolarlık dış borçlarının büyük bir bölümü Alman bankalarından alınmıştı.

Doğu Prusya olarak bilinen Kaliningrad (Königsberg) ve çevresindeki topraklar Rusya'ya bağlı. Rusya, Batı yönünde denize açılmak imkanını kaybetmemek için bu toprakları elinde tutmakta ısrarlı olacak. Ancak Alman sermayesinin bölgeye olan ilgisi hiç kimse için sır değil. Bu eski Alman imparatorluk kentinin, Alman ekonomik kontrolü altında bir tür Avrupa Hong Kong'unun merkezi olması bekleniyor. Bu Avrupa Hong Kong'u, Alman sermayesine Doğu Avrupa ve eski Sovyet cumhuriyetleri ekonomilerine yerleşme açısından büyük imkanlar sağlayabilecek.

ALMANYA-NORVEÇ ASKERİ İŞBİRLİĞİ

Alman sermayesi, Baltık Denizi çevresinde ve Kuzey'de İsveç sermayesi ile çok içli dışlı. Kuzey ülkelerindeki gözlemciler Alman ve İsveç sermayelerinin stratejik bir ittifak içine girdikleri kanısında. Alman şirketleri ile İsveç şirketleri büyük ortaklıklar kuruyor. İsveç ASEA ile İsviçre-Alman Brown Boveri firması birleşerek dünyanın en büyük elektronik araç firmasını kurdular. Aynı yöndeki gelişmelerin Volvo ile Daimler Benz ve SAS ile Lufthansa firmalarının birleşmesiyle de sürebileceğine dikkat çekiliyor.

Dünyanın en büyük on petrol üreticisinden biri olan Norveç'te de burjuvazi, Alman burjuvazisine yakınlaşıyor. Norveç, günde 300 milyon kronluk ham petrol satıyor. Körfez Savaşı'ndan sonra Ortadoğu petrolleri musluğunun ABD'nin eline geçmesi Almanya'yı rahatsız etti. Şimdi alternatif petrol kaynakları arıyor. Alman *Die Zeit* gazetesine göre Almanya daha şimdiden petrolün yüzde 9.6'sını ve doğal gazın yüzde 17.9'unu Norveç'ten alıyor. Norveç, İkinci Dünya Savaşı'nda Almanya'nın işgaline uğramış olsa da, sermayenin vatanı yok. Norveç sermayesi bu bakımdan Alman sermayesine karşı hiç de ürkek değil. İki ülke arasındaki askeri ilişkiler de gelişiyor. Alman Savunma Bakanı Gerhard Stoltenberg, yakın zamanlarda Norveç'e giderek meslektaşı Johan Jörgen Holst ile önemli konular görüştü.

TAKIM ELBİSELİ DEMİRBAŞ ŞARL

Geniş bir perspektiften bakıldığında Baltık Denizi, St. Petersburg rıhtımına kadar uzanan bir Alman-İsveç gölü olabilecek. Sovyetler Birliği'nin dağılmasından büyük zarar gören ve ekonomisi krize doğru ilerleyen Finlandiya'nın, Alman-İsveç sermayesinin hakimiyetine girmekten başka seçeneği kalmadığı söyleniyor. Bir Finlandiyalı gazeteci Mannerheim ve XII. Karl'ın (Demirbaş Şarl) takım elbise ve işadamı çantasıyla geri döndüğü yorumunu yapıyor.

Böylesi bir kuvvet dengesinin, Polonya'yı da mümkün olduğunca AT ile entegre olmak zorunda bırakacağı belirtiliyor. Bu durumda Doğu Almanya sanayisinin başına gelen, Polonya sanayisinin de başına gelecek.

Kimi siyasi gözlemcilere göre Almanya, Doğu Almanya'yı ilhak etmesiyle birliğini tamamlamadı. Alman burjuvazisi, Avusturya'dan başka Polonya'nın batı kesimleri ile Çekoslovakya'nın batı bölgeleri ve Doğu Prusya ile, birleşmeyi hedefliyor.

Eski Doğu Prusya'nın başkenti Königsberg, serbest ticaret bölgesi olunca, bunun Polonya üzerinde de ciddi etkileri olacak. Yalta Anlaşması'yla Polonya'ya verilen yoksul güney bölgeleri üzerinde muazzam bir baskı meydana gelebilecek. Bu türden bir baskı, daha şimdiden Polonya'nın batı bölgelerinde hissedilmeye başlandı. Eskiden Almanya'ya ait olan Silezya (Schleisen) ile Pomeranya (Pommern) İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Polonya'ya geçmişti.

Bugün Çekoslovakya'yı oluşturan iki cumhuriyetten biri olan Çekya'nın Bohemya (Böhmen) ve Moravya (Mahren) bölgeleri yüzyıllar boyu Almanya ile yakın ilişki içindeydi. Hitler'in Çekoslovakya'yı işgal etmek için Sudetland'daki sınır sorununu bahane etmesi hâlâ hatırlarda. Alman sermayesi, halihazırda buralarda etkili. Sınırlar, Alman sermayesine tamamen açılınca bu iki bölge Bavyera sermayesinin kontrolü altına girecek. Eğer, Slovak milliyetçilerinin istediği ve Almanya'nın umduğu gibi Slovakya'da başkenti Bratislava olan ayrı bir devlet kurulursa, bu süreç daha da hızlanacak.

BARIŞÇI ANSCHLUSS

Avusturya sermayesi ile Alman sermayesi içiçe. Sovyetler Birliği, Avusturya'dan siyasi tarafsızlık taleplerinden vazgeçince Viyana, AT üyeliği için başvurdu. Kimi siyasi gözlemciler, "Avusturya, AT üyesi olunca, Anschluss bu kez barışçı yöntemlerle yeniden gerçekleştirilmiş olacak" yorumunu yapıyor.

Aşırı sağcı Avusturya Hürriyet Partisi (FPÖ), Slovenya'nın onuncu eyalet olarak Avusturya'ya katılmasını önerdi. Slovenya'nın, Karnten eyaletinin bir uzantısı olmasını öngören bu öneri, Viyana'daki resmi yetkililer tarafından yarım ağızla da olsa eleştirildi. Ama bu öneri pratikte hiç de gerçekleşmeyecek gibi değil. Çünkü birçok bakımlardan Avusturya'nın Südostpolitik'i ile uyum içinde. Biçimsel olarak bağımsız, fakat gerçekte Alman hakimiyetindeki bir Slovenya, Adriyatik Denizi'nin kapılarını Almanya'ya açacak.

"ABD'NİN ARKA BAHÇESİ"NDE 3 BİN ALMAN FİRMASI

Yükselmekte olan Almanya'nın ilgi alanı yalnızca Avrupa ile sınırlı değil. Dünyanın pek çok yerinde ABD ile çelişen çıkarlara sahip. ABD'nin arka bahçesi saydığı Latin Amerika'da Almanya büyük yatırımlara sahip. Almanya, Güney Amerika ülkelerinin ABD'den sonra en önemli ikinci ticaret partneri. Almanya'nın Üçüncü Dünya ülkelerindeki doğrudan yatırımlarının yüzde 80'i Latin Amerika ülkelerinde. ABD'nin arka bahçesinde Almanya'nın üç bin firması var. Özellikle Amazon bölgesinde Mannesmann, Thissen, Hoecsht vb. gibi bütün Alman dev tekelleri mevcut. Bu tekeller, demir, kalay, altın, boksit, mangan, bakır ve elmas yataklarını ellerinde bulunduruyorlar. Volkswagen ve Mercedes'in Latin Amerika'da büyük fabrikaları var.

Kimi ekonomi uzmanları, dünya ekonomisindeki küçülme eğilimlerinden ABD ve diğer Avrupa ülkeleri kadar olmasa bile Almanya'nın da etkileneceğini ileri sürüyor. Ancak Bundesbank'ın önceki hafta yayınladığı raporda, "Almanya'da küçülme eğilimlerinden sözedilemeyeceği" vurgulanıyor. Rapora göre en önemli iki gösterge olan ihracat ve iç yatırımda "memnuniyet verici büyümeler" gözlenirken istihdam hacminde de artış var. Rapor, Doğu Alman ekonomisinin de en düşük noktayı geride bıraktığını ve birleşmenin olumsuz etkilerinin de ortadan kalkarak, kısa bir süre içinde olumlu etki göstermeye başlayacağını belirtiyor.

1980'li yılların ortalarına kadar ittifak organlarının toplantılarında ve resmi belgelerde Washington, Almanya'yı Avrupa'da daha aktif bir rol almaya çağırırdı. Ancak o zamanlar durum farklıydı. ABD'nin karşısında bir Sovyetler Birliği vardı. Almanya bölünmüş durumdaydı. ABD ekonomisindeki düşüş eğilimleri bu kadar belirgin bir şekilde ortaya çıkmamıştı. Avrupa'da daha aktif bir rol alacak Almanya, bu rolünü ABD'nin istediği senaryoya göre oynayacaktı. Ama artık şartlar tamamen değişti. Onun için de Almanya'nın ekonomide ve siyasette başına buyruk çıkışlar yapması, ABD'de tehlike çanları olarak algılanıyor.

AMERİKAN DİPLOMATLARINI "PATLATAN" OLAY

1991 Mart ayında Almanya "Schnelle Eingreifstruppe" adıyla bilinen acil müdahale kuvvetlerini Yugoslavya'ya göndermek istediği zaman, Amerikan diplomatlarının "patladığı", diplomatik kulislerde herkesin bildiği bir olay. ABD ile Almanya arasındaki çelişkiye bir çözüm olarak, Balkanlar'daki etki alanlarının emperyalistler arasında Birleşmiş Milletler gözetiminde ve "Barışçı bir şekilde" pay edilmesinde eski şahinlerden sabık dışişleri bakanı Cyrus Vance'ın rol alması üzerinde anlaştılar.

ABD'nin, yeni tayin ettiği büyükelçisi Robert Kimmitt'in ağzından Almanya'ya nereye kadar genişleyebileceğini açık bir dille bildirdiği söyleniyor. *International Herald Tribune* gazetesinin yazdığına göre Kimmitt, "Almanya gibi ekonomi alanında muazzam çıkarlara sahip bir ülke tabii ki dünya politikasına angaje olmaktan kaçınamaz" diyerek Almanya'nın rol alabileceği 11 alan saymış. Ancak bu alanlar arasında Orta Avrupa bulunmuyor. Onun yerine Kore, Kamboçya, Afrika gibi yerler var. Gelgelelim bu alanları Japonya kendi ekonomik genişleme alanı olarak görüyor. Kimi yorumcular, ABD'nin, Almanya ile Japonya arasında çıkar çelişkileri yaratarak boşluğu kendisinin doldurmayı umduğunu öne sürüyorlar. ■

ÖZCAN BUZE

YUNANİSTAN KOMÜNİST PARTİSİ MERKEZ KOMİTE ÜYESİ

"Birleşme, Avrupa'yı bölecek"

"Yunanistan küçük bir ülkedir. Maastricht, bizim gibi ikinci kategorideki ülkelere, büyük sorunları çözme imkanı vermemektedir. Ayrıca AT'nin Yugoslav cumhuriyetlerinden bazılarını tanıma girişimini onaylamıyoruz."

Yunanistan Komünist Partisi (YKP) 18-22 Aralık tarihleri arasında olağanüstü kongresini yaptı. 800 delegenin bir araya geldiği kongrede yeni bir merkez komitesi seçildi. Uzun yıllar partinin genel sekreterliğini yapmış olan emektar komünist Harilaos Florakis genel başkanlığa seçildi. Aleka Papariga ise yeniden genel sekreter oldu. Kongrenin açılış konuşmasında Genel Sekreter Papariga Gorbaçov'u ağır bir dille eleştirerek izlediği politikaların "aldatmaca ve ihanetle özdeş olduğunu" söyledi. Arkadaşımız Özcan Buze YKP kongresinden sonra Merkez Komite üyesi Babis Angorakis ile görüştü.

-YKP 13. Kongresi'ni 1991 yılı başında yapmıştı. Olağanüstü kongreye neden gerek duyuldu?

-Bu yılın Mayıs ayında YKP'de bir ayrılık baş gösterdi. Ayrılığa yol açan sorun Yunanistan'ın bir komünist partisine ihtiyacı olup olmadığıydı. Merkez komitesinin bazı üyeleri bu konudaki görüş ayrılığı yüzünden partiden ayrıldılar. Üyelerin yalnızca 5 bini sol güçler koalisyonuna gitti. 35 bin üye partide kaldı.

Bu durumda kongre yapmak zorunlu olmuştu. Amaç partinin birliğini yeniden sağlamaktı. Olağanüstü kongreyi gerektiren sorunlardan biri de Sovyetler Birliği'ndeki gelişmelerdi. Üçüncü neden ise, iktidardaki Yeni Demokrasi Partisi'nin ve PASOK'un politikalarına karşı tavrımızı tespit etmek ve Maastricht görüşmelerini değerlendirmekti.

-Kongre çalışmaları nasıl geçti?

-Son derece başarılıydı. Siyasi kararlar oybirliğiyle alındı. Eski merkez komite 111 üyeden oluşuyordu. Kongre yeni MK'nin 85 üyeden oluşmasını kararlaştırdı. Yeni MK'de komünist partisinin gereksiz olduğunu söyleyenlerden hiçbiri yer almıyor.

Avrupa ülkelerinden ve Arap ülkelerinden 31 komünist ve işçi partisini konuk etme onuruna kavuştuk.

-YKP Sovyetler'deki gelişmeleri nasıl değerlendiriyor?

-Sovyetler'deki olayların evrimi son derece kötüdür. Hem Sovyet halkı için, hem Avrupa halkı için, hem de tüm dünya halkları için kötüdür. Yeni kurulan Uluslar Topluluğu'nun Sovyet halkı için olumlu sonuçlar doğuracağı kanısında değiliz. Kaygımız son derece büyüktür.

Sovyetler Birliği Komünist Partisi yasaklandı. Biliyorsunuz bizim partimiz SBKP'yi destekliyordu. Ama gelinen nokta ortadadır. Bu politikaları desteklememiz, kabul etmemiz düşünülemez.

-Bayan Papariga, partinin köklerinin uluslararası proletaryada olduğunu söylediği zaman coşkulu alkışlar aldı. Castro'nun gönderdiği mesaj okunduğu zaman da uzun süreli alkışlar duyuldu.

-Bunlar proletarya enternasyonalizminin göstergeleridir. Ayrıca siz Yunanlıları tanırsınız, yabancıları severler, dost olmak isterler. YKP enternasyonalist bir partidir. Sonra Fidel Castro çok sevilen, çok saygı duyulan bir liderdir.

HARİLAOS FLORAKİS. Emektar komünist YKP'nin başında.

Bizim için önemli olan bir başka nokta da Balkanlar'daki gelişmelerdir. Balkanlar'daki, Avrupa'daki gelişmeler ve Maastricht göstermektedir ki, bugün uluslararası sorunlara proletarya enternasyonalizmi ilkesine dayanmadan gerçek bir çözüm getirmek mümkün değildir.

-Maastricht Zirvesi'nden sonra Avrupa'nın birleşmesini nasıl değerlendiriyorsunuz?

-Yunanistan küçük bir ülkedir. Maastricht, bizim gibi ikinci kategorideki ülkelere, büyük sorunları çözme imkanı vermemektedir. Ayrıca AT'nin Yugoslav cumhuriyetlerinden bazılarını tanıma girişimini onaylamıyoruz. Öte yandan, Batı Avrupa'nın birleşmesi hiç de sanıldığı gibi Avrupa'yı birleştirmeyecek, tersine bölecek.

-Kongre sonuçları diğer sol güçlerle olan ilişkilerinizi nasıl etkileyecek?

-YKP'nin diğer sol güçlerle kurduğu seçim ittifakı 1989 seçimlerinde oyların yüzde 13'ünü alarak parlamentoda 28 sandalye elde etmişti. Ancak YKP daha sonra bu ittifaktan ayrıldı. Bunun en önemli nedeni ittifakın Avrupa'da komünist partileri için tarihsel dönemin kapandığı yolunda bir karar almasıydı.

Ancak buna rağmen kitle örgütlerinde ve sendikal harekette solun birliğini sağlamaya çalışıyoruz. Gelecekte de yeni bir ittifakın olabileceği görüşündeyiz. Bu ittifak için koşulumuz, Yunan halkının refahının artması yönünde bir ekonomik politika izlenmesi ve NATO'suz yabancı üslerden arınmış bir Yunanistan'ı hedefleyen bir dış politika doğrultusunun savunulmasıdır. Dış politikada Amerika'nın "Yeni Dünya Düzeni" politikasına karşı çıkıyoruz. Bu politika Avrupa'da ve dünyada Amerikan hegemonyasını garantilemekten başka bir anlama gelmemektedir. ■

KAMBOÇYA

Başkentte Kızıl Kmerler'in gösterisi

Pnom Penh'de Kızıl Kmer taraftarları, gösteriler yaptılar. Hükümet kuvvetleri ateş açtı. Batılı diplomatlara göre 20 ölü var. Halk yangından mal kaçırır gibi yapılan özelleştirmelere tepki duyuyor. Kırsal kesimde büyük köylü desteğine sahip olan Kızıl Kmerler şehirde de etkinlik kazanıyorlar.

Kamboçya'nın başkenti Pnom Penh'de hükümet kuvvetleri Kızıl Kmer taraftarı göstericilere ateş açtı. Batılı diplomatların verdiği bilgilere göre ölü sayısının 20'ye yaklaştığı belirtiliyor.

Uluslararası basın tekelleri Kamboçya'daki son olayları ya hiç vermediler ya da çok az yer verdiler. Kızıl Kmerler'in lideri Kiyo Samfan sürgünden Kamboçya'ya döndüğünde hükümetin teşvikiyle harekete geçen küçük bir grup kendisine saldırmış ve emperyalist medyalar bu olayı uzun uzun yansıtmışlardı.

GAZETECİLERİN ÖZELLEŞTİRMEYE TEPKİSİ

Pnom Penh'de gerçekleşen son gösteriler ise yalnızca yolsuzluklara karşı yapılan, siyasal yanı olmayan protestolar olarak yansıtıldı. Oysa Kızıl Kmer yanlısı göstericiler hükümet binalarını işgal ettiler. Merkez Bankası'nda çalışan memurlar çalışmayı reddederek büroları işgal ettiklerini duyurdular. Kamboçya Haber Ajansı'nda çalışan gazeteciler ve diğer görevliler yine işyerlerini işgal ettiler. Ajans görevlileri ülkedeki her şeyin özelleştirildiğini ve buna karşı olduklarını bildirdiler.

Birleşmiş Milletler aracılığıyla 23 Ekim'de taraflar arasında yapılan anlaşmadan bu yana ülkedeki büyüklü küçüklü bütün devlet işletmeleri hızla özelleştirildi. Bangkok'ta görevli olan ve Kamboçya'yı da izleyen gazeteciler Norodom Sihanuk'un ülkeye döndüğü 14 Kasım tarihinden bu yana ülkede satılığa çıkarılmayan hiçbir şeyin kalmadığına işaret ediyorlar. Kamboçya'yı yakından tanıyan bir gözlemci özelleştirmelerin halkta büyük öfke yarattığını ve durumun gergin olduğunu belirtiyor. Gösterilerin hemen tümünde siyasal talepler dile getiriliyor ve Kızıl Kmerler'i destekleyen konuşmalar yapılıyor.

SİHANUK'UN YARDIMCISI: "ÜLKEYİ SATIYORLAR"

Özelleştirme ve yolsuzlukların yaygınlaşması Sihanuk grubunda da çatlaklara yol açtı. Sihanuk'un uzun yıllar yardımcılığını yapan Julio Jeldres yolsuzlukları "iğrenç" diye niteleyerek "ülkeyi satıyorlar" dedi.

Kırsal kesimde büyük köylü desteğine sahip olan Kızıl Kmerler'in kentlerde de giderek güçlenmesinden telaşa kapılan hükümet, Kızıl Kmerler'i son olayları kışkırtmakla suçladı. Dışişleri Bakanı Hor Namhong, göstericiler arasına silahlı isyancıların da katıldığını iddia etti.

Ancak Namhong'un açıklamaları Kızıl Kmerler'in etkisini ortaya çıkarır kaygısıyla uluslararası basın tekellerinde pek yer almadı. ■

ÖZCAN BUZE

KİYO SAMFAN, MAO ZEDUNG'LA. Emperyalist medya, Kızıl Kmer liderine yapılan hükümet komplosuna geniş yer vermişti. Oysa Kızıl Kmer taraftarlarının gösterileri Batı basınında pek az yer aldı.

AMERİKAN *TERÖRİZM* DERGİSİ

ABD'ye teslim olmayan teröristtir!

ABD'nin terörist ilan ettikleri: Küba, Kuzey Kore, Filistin Kurtuluş Örgütü, Afrika Ulusal Kongresi... Zehirlenen Hint halkına "gösteri yapma" diyorlar. Devrimci hareketlere karşı İsrail'le işbirliği yapan ABD, Türkiye'yi de örnek ülke gösteriyor.

Merkezi Washington'da bulunan ve Londra'da basılan *Terrorism* (Terörizm) dergisi ABD'nin politika ve kamuoyu oluşturma organlarından biri. Dergi Türkiye'deki Amerikan kütüphanelerinde de bulunuyor. Dergide özellikle Amerikan yanlısı yönetimlere karşı mücadele yürüten bağımsızlık hareketleri ve komünist örgütler irdeleniyor, bunlara karşı politikalar geliştiriliyor. Öyle ki, bir yerden sonra "terörizm" tekerlemesi de bir yana bırakılıp, "ABD karşıtı olduğu için zaten terörist sayılması gereken" ülke ve örgütlere karşı Amerikan devletinin hareket tarzları tartışılıyor. Derginin arka kapağında kitap ilanları var. Kitaplar, Kuzey Kore, Küba ve Filistin Kurtuluş Örgütü'nün "terörle ilgisini" konu alıyor.

GÜNEY AFRİKA'DAKİ TERÖRİST: AFRİKA ULUSAL KONGRESİ!

Derginin Kasım-Aralık 1990 tarihli sayısında George Washington Üniversitesi'nden Benjamin Nimer imzalı yazının başlığı "Terörizm ve Güney Afrika". Fakat makalede, beklenildiği gibi, Güney Afrika Cumhuriyeti'nin ırk ayrımcı terörü değil de, ırkçı yönetime karşı mücadele eden Afrika Ulusal Kongresi teşhir masasına yatırılmış. Yazı Profesör Nimer'in üniversitede verdiği bir konferansın notlarından oluşmuş. Girişimde toplantıyı finanse edenlerin listesi var. Bunlar arasında ilginç bir kuruluş göze çarpıyor: B'nai B'rith.

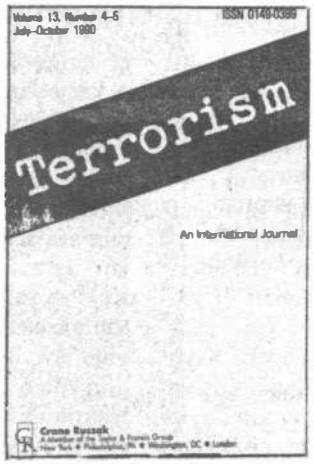

AMERİKAN DERGİSİNİN ÖN VE ARKA KAPAGI. Derginin yayınevi kitap da çıkarıyor. Arka kapaktaki ilanda "Uluslararası Terörizm Serisi" tanıtılıyor: "Terörizm ve Kuzey Kore, FKÖ, Küba bağlantısı"

2000'e Doğru'nun 22 Eylül 1991 tarihli 30. sayısında dünyadaki en büyük Yahudi örgütü olan B'nai B'rith'in Türkiye bağlantılarına değinilmişti. Kapak yazısının başlığı ise şöyleydi: "Kürt ihalesi MOSSAD'da." *Terrorism* isimli derginin kısa bir incelemesi de bu konularda Amerikan devletinin İsrail ve Türkiye'yle sıcak ilişkilerini ortaya koyuyor.

Terrorism dergisinin yayın kurulunda, İsrail'de çeşitli üniversitelerde çalışan kişilere de rastlanıyor.

SAM AMCA TÜRKİYE'DEN MEMNUN

Dergi son dönemlerde ağırlıklı olarak "Terörizme karşı uluslararası işbirliği" konusunu işliyor. Kasım-Aralık 1990 sayısında yayımlanan John F. Murphy imzalı ma-

PERU'DA AYDINLIK YOL GERİLLALARI. Güney Amerika ABD hedeflerine yapılan saldırılarda başı çekiyor.

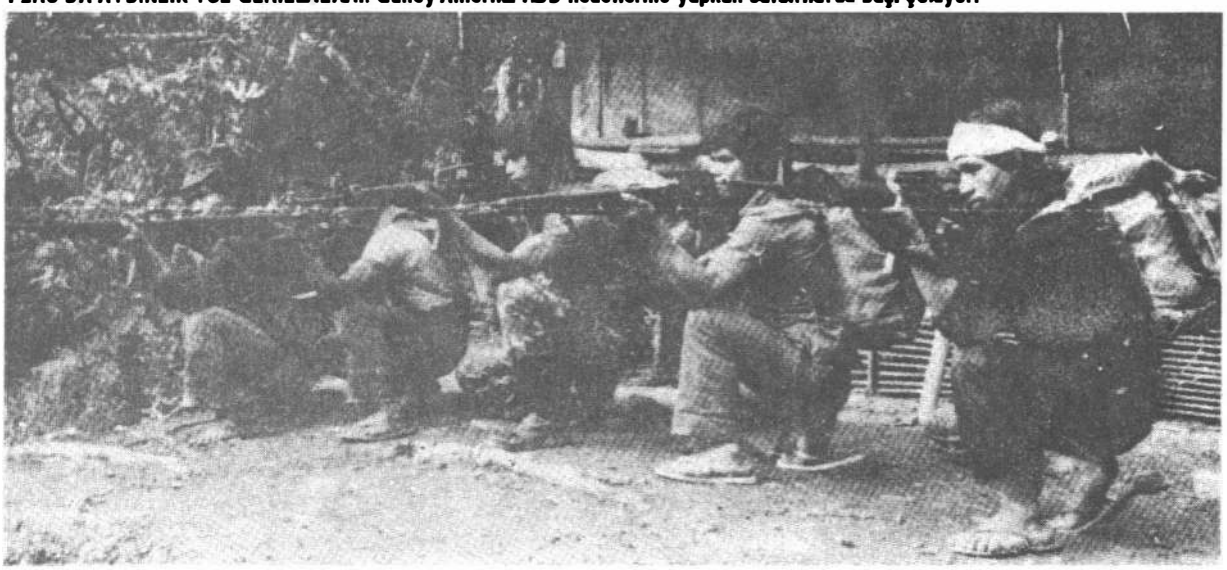

kalede bu alanda uluslararası kuralların, Birleşmiş Milletler düzenlemelerinin yetersizliğinden yakınılıyor. Aynı yazıda Murphy, Türkiye ile Amerika arasında yapılan anlaşmaları övüyor. Yazar, cari uluslararası hukukun siyasi suçluların iadesinde sorun yarattığı kanısında. Buna karşın Türkiye ile ABD arasında imzalanan "Suçluların İadesi ve Suç Konularında Karşılıklı Yardımlaşma Anlaşması" hükümlerinin bu konuda büyük kolaylık getirdiğini yazıyor. Dergide terörün önlenmesi için "üzerinde düşünülmesi gereken yollar" arasında İsrail'in, kendi ülkesi dışında yakaladığı Filistinlileri yargılayacak şekilde kanunlar çıkartması da verilen örnekler arasında.

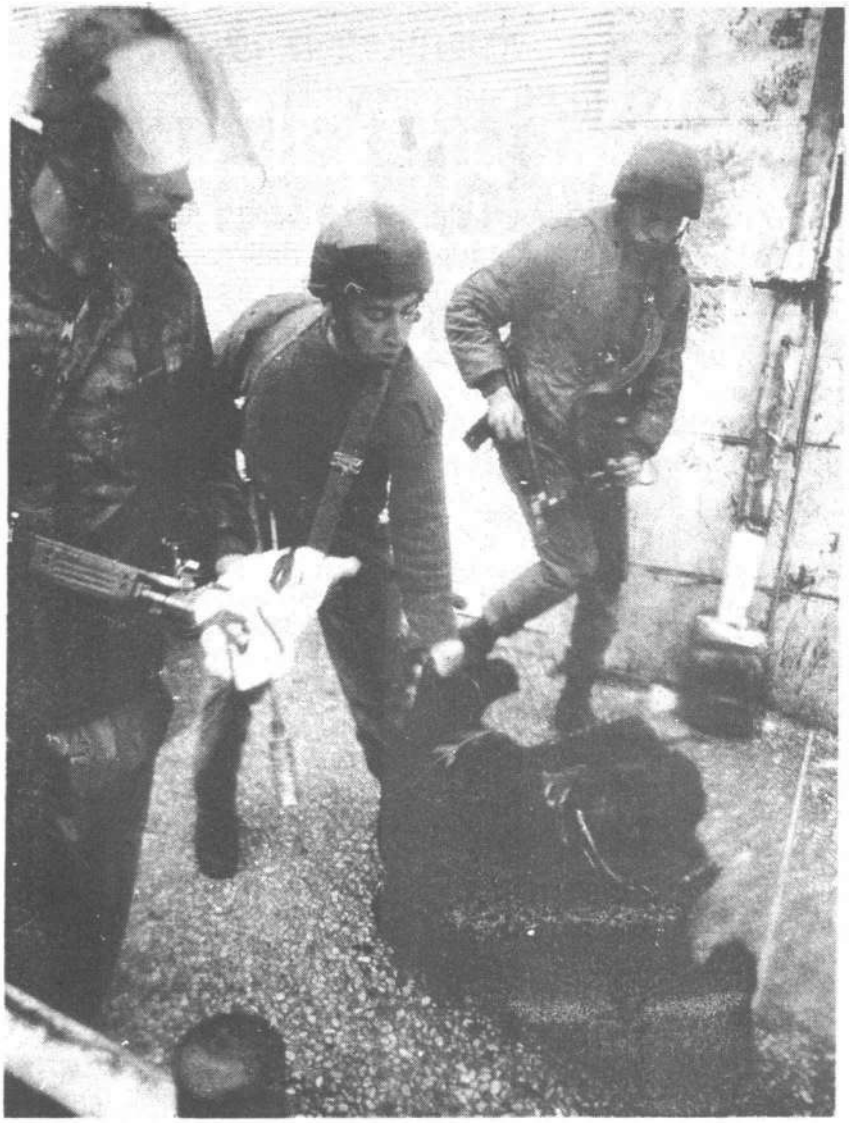

FİLİSTİN'DE İSRAİL VAHŞETİ. Kim terörist?

YAYINLARI CIA ÇIKARTIYOR

Terrorism dergisi Taylor and Francis yayın grubuna bağlı Crane Russak şirketi tarafından çıkartılıyor. Taylor and Francis grubunun yayınları Amerikan devlet politikasına hasredilmiş. Askeri, politik ve stratejik alanlara yönelik süreli yayınlar çıkartıyorlar. Şirketin dergilerinden birisi de *Conflict* (Çatışma) adını taşıyor. *Conflict* şöyle tanımlanıyor: "Dergi gerilla savaşı, devrim, geleneksel olmayan savaş biçimleri, terörizm ve fiziksel olmayan (ekonomik, sosyal, politik, psikolojik) çatışmaları ele alır." *Conflict*'in editörünün de yazışma adresi yani asıl çalıştığı yer ilginç: Rand Corporation. CIA'nın senaryo üretim merkezlerinin en ünlülerinden biri.

ABD HEDEFLERİNE SALDIRILAR

Terrorism dergisi 1989 yılında dış ülkelerdeki Amerikan iş merkezlerine yapılan saldırıların bir listesini vermiş. Liste uzun. Üçüncü dünya ülkelerinin rahatsız olup saldırdığı Amerikan kuruluşlarından bazıları şunlar: Bankalar, Coca Cola, basın-yayın kuruluşları, otomotiv şirketleri, petrol şirketleri, Mc Donald... Örneğin Latin Amerika'yı "hak yoluna döndürmek için" yollanan Mormon Kilisesi'ne Dominik Cumhuriyeti, Bolivya, Şili, Kolombiya, El Salvador, Ekvador ve Peru'da bir yıl içinde 25 saldırı gerçekleşmiş. Kolombiya'da ise Occidental Petroleum isimli şirket aynı yıl içinde 28 kez bombalanmış. Şimdilerde Türkiye'de petrol aramalarına girişen, Texaco petrol şirketine de Angola, Guatemala ve Surinam'da saldırılar olduğu görülüyor. Amerikan hedeflerine en çok saldırı yapılan ülkeler ise 1989 yılında sırasıyla şöyle: Kolombiya, Şili, Güney Kore, Panama ve Haiti. O yıl Türkiye'de iki saldırı gerçekleşmiş dergiye göre. Birisi Türk-Amerikan İşadamları Derneği'ne, diğeri "Niteliği bilinmeyen veya ismi açıklanmayan şirketler" listesinde geçiyor. Türk basını, 9 Kasım 1989'da bombalanan bu "işyerinin" CIA'ya ait olduğunu yazmıştı.

OTURMA EYLEMİ DE "TERÖRİZM"

Hindistan'daki "Terörizm" faaliyeti ise dergiye göre, Union Carbide şirketine karşı yapılan gösteriler. Bilindiği gibi bu şirketin depolarından sızan zehirli kimyasal maddeler on binlerce kişinin ölümüne, çok daha fazlasının sakatlanmasına ve çevrenin tahrip olmasına yol açmıştı. Güney Kore'deki protesto gösterileri, oturma eylemleri yine "terörizm" sınıfına sokulmuş. Bangladeş'te bir Amerikan hastanesinin dışında yapılan gösteri de öyle. ■

K. DENİZ ÖĞÜT

SÜRYANİLER, KELDANİLER, NASTURİLER, YAKUBİLER

Anadolu mozayiğinin en eski renkleri

Putperestliğe ilk başkaldıran Aramilerin torunları. Mardin, Süryanilerin hem dinsel hem de toplumsal başkenti. Aramice, yaşayan en eski dil. Dünyaca tanınmış Süryani el sanatları. Büyük kentlere ve yurt dışına zorunlu göç. Göçü önlemeye yönelik hiçbir çaba yok.

Tarih boyunca kavimlerin cıvıl cıvıl kaynaştığı "Güneşin batmadığı diyar" Anadolu'nun bir parçası da, yazının ilk keşfedildiği, ilk tekerleğin döndüğü, ilk efsanelerin söylenip ilk yontu ve mabetlerin yapıldığı Yukarı Mezopotamya.

Yukarı Mezopotamya'da, Alevi'si, Sünni'si, Şii'si ve Yezidisiyle Kürtler ve Türkler başta olmak üzere, Arap'ı, Çerkez'i, Dağıstanlı'sı, Çeçen'i, Ermeni'si, Süryani'si, Keldani'si, Nasturi'si, Yakubi'si, Nusayri'siyle bir çok etnik topluluk bir arada yaşamlarını sürdürüyor.

Dünyanın en eski dili olan Aramice'nin devamını konuşan Süryani, Keldani ve Nasturiler, ilk uygarlıkları kuran Sami halk kabilelerinin kaynaşmasından oluşmuş Arami-Asurilerin torunları.

Asuriler; en yoğun Mardin, Antakya ve İstanbul olmak üzere, Siirt, Hakkari, Diyarbakır, Elazığ, Gaziantep, Urfa ve Adıyaman bölgelerinde yaşıyorlar.

ALTIN, GÜMÜŞ, MERMER, HASIR, İPEK...

Müslümanların her zaman çoğunlukta olduğu bölgede yerel ve feodal güçlerin baskısı ve ikinci sınıf insan muamelesi yüzünden Süryaniler, büyük ticari atılımlara girmekten kaçınarak içe kapalı çabalarda bulunmaya yönelmişler.

Bu yüzden kendi işlerini kendi atölye veya tezgahında sürdüren Süryaniler, el sanatlarında ustalaşarak, Süryani altın-gümüş ve ince mermer işçiliğini, hasır örmeciliğini, ipeğini, testisini, kişnişli takımlarını bütün dünyaya tanıtmışlar.

Bölge halklarıyla ve özellikle Kürtlerle bağları çok güçlü olan Süryanilerin bölgede yaşayan diğer gruplardan ayrı düşen sosyal gelenekleri yok. Ancak dinsel etkilerin karıştığı bazı farklılıklar göze çarpıyor.

Kirvelik, aşiret düzeni, otoriteye biçilen değer ve miras yoluyla devredilmesi gibi töreler, halk dansları, ezgiler, giyim-kuşam, yemekler Kürtlerle Asuriler arasındaki benzer noktalar.

Günde üç kez ibadet eden Süryaniler, Pazar günleri Kilise ayinine katılıyorlar. İsa'nın doğumu olarak kutlanan Noel Bayramı 25 Aralık'ta başlıyor. Yılbaşında köylerdeki çocuklar, evleri dolaşıp şeker topluyorlar. Gençler bir başka geleneksel bayram olan Paskalya'da boyanan yumurtalarla oyunlar oynuyorlar.

KATOLİK KELDANİ; HAMO SAK VE AİLESİ. Şırnak'ın Kovankaya köyündeki baskılara dayanamayarak İstanbul'a göçetmek zorunda kalmışlar.

ASUR HALKININ DİLİ

Samilerin büyük halk kabileleri olan Akadlılar, Babilliler, Asurlular, Keldaniler ve Aramilerin konuştuğu şivelerin aslı Samice'den kaynaklanıyor. Sami dil ailesinin en eski dili olan Aramice, aynı zamanda bugün de yaşayan en eski dil.

Aramice, yüzyıllar boyunca Asya'nın batısında yaşayan büyük devletlerin anadili oldu ve Arami Alfabesi bütün doğu devletleri tarafından kullanıldı. Eski Yunan uygarlıkları

Doğu'ya, Doğu uygarlıkları da Batı'ya Aramice kanalıyla tanıtıldı.

Günümüzde konuşulan ve Süryanice olarak adlandırılan dil, Doğu Aramice'den geliyor. Perslerin ve Romalıların etkisinde kalan Doğu Aramicesi de bugün iki şiveye ayrılmış durumda.

Süryanice konuşanların çoğu, Türkçe, Kürtçe ve Arapça'yı da birlikte konuşabilmekteler.

Kürtlerin arasında kalan Süryaniler Kürtçe, İstanbul'dakiler Türkçe, Mardin merkezindekiler Arapça, Antakya'dakiler Arapça ve Rumca, yurt dışındakiler ise bulundukları ülkelerin dillerini konuşuyorlar.

Süryani gençler bir eğlencede.

BİLİMSELLİKTEN MİSTİSİZME

Asuriler M.Ö. 600 yıllarından başlayarak sırasıyla Med, Pers, Yunan ve daha sonra Romalıların baskısı altında yaşadılar. Bu koşullarda Hristiyanlığa sempati duyan Asuriler, Mezapotamya'da binlerce yıl emek verilip yaratılan bilimsel ürünlere sırt çevirip yeni bir yönelişe geçtiler.

Hristiyanlık dinini ilk kabul eden halklardan olan Asurlular, Hristiyanlık öncesi din ve inançlarını tümüyle terketmedi. Binlerce yıllık Babil ve Ninova kültür mirasını, tapınak törelerini Hristiyanlık dönemine taşıdı. Din adamlarının tören kıyafetleri, tütsülük, buhurluk, ziller hep eski dönemden kalmadır.

MEZHEP AYRILIKLARI

Hristiyanlığı kabul eden Aramiler, kendilerini putperest kardeşlerinden ayırmak için "Süryani Kadim" (İlk Hristiyan) diye çağırıp tanımlamaya başladılar.

Süryaniler, daha sonraki dönemlerde kendi içlerinde birçok kola ayrıldılar. Batı-Süryani Kilise yanlılarına Yakubiler, Doğu Süryani Kilise mensuplarına Nasturiler denildi. Doğu Nasturi Kilisesi'nden ayrılıp baskı altında Roma'ya bağlanan Katolik kesime de Keldani adı verildi.

Nasturi kilisesi, kuzenlerle evlenmeyi yasaklıyor. Beş kuşak geçmeden akrabalar arasında evlenmek yasak. Vaftiz babalığı geleneksel olarak sürüyor. Dul kalan kadın kaynı ile, dul kalan erkek de baldızıyla evlenemiyor. Bu kural Yakubiler için geçerli değil.

Yakubilere göre Yahudi dinine daha yakın gözüken Nasturiler, "Tanrı'nın kurtarıcılığı yerine yaratıcılığı" noktası üzerinde duruyorlar. Nasturilerde Şamur, Beşur, Sazun gibi tipik Yahudi adlarına da rastlanıyor. Nasturiler arasında yaygın sülale ve aşiret ilişkileri de görülüyor.

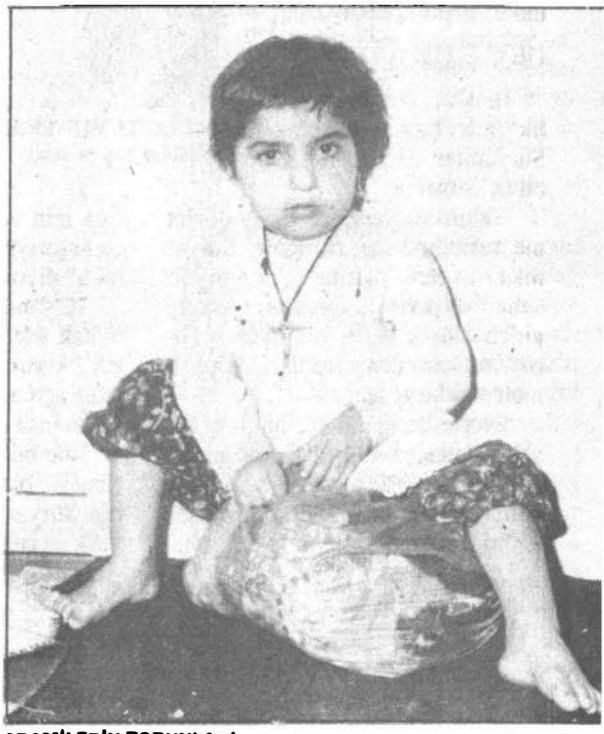

ARAMİLERİN TORUNLARI.

Başlangıçta Antakya'yı merkez alan Yakubiler, 15. Yüzyılda Zerdüşt yanlısı Yezidi Kürtlerin kutsal tapınak merkezi sayılan Deyrül Zafaran'a taşındılar. Sonraki dönemde Süryani Ortodoks Kilisesi adını alacak olan kilise çevresinde toplandılar. Bu tanımla da kendilerini Nasturiler'den ayırmış oldular. Ortodoks Süryanilerin en büyük dini lideri Patrik Zakka Ayvaz, Şam'da yaşıyor.

1400 yıllarında Moğol akınından kaçıp Kıbrıs'a sığınan bir Nasturi topluluğu, Katolik kilisesi baskısıyla katolikliği benimseyince Keldaniler diye adlandırıldı.

BÖLGE HALKININ KARDEŞLİĞİ

Süryaniler ile bölgenin müslüman halkı arasında sıcak dostluklar kurulmuş. Geçmişte yaşanan Ermeni-Asuri (Hıristiyan) katliamı-

nın izlerini hâlâ taşıyan Süryaniler, bu iki halkın "başkalarının kavgasına alet olduğunu" söylüyorlar.

Müslüman-Hıristiyan, Sünni-Alevi gibi din ve mezhep çatışmalarının yanında, milli ve etnik kökenli çelişmeler de emperyalist devletlerin kışkırtmasıyla körüklenip yer yer katliamlara yol açmış. Bölgede Osmanlı, Rus, İngiliz, Fransız, İtalyan, İran çatışmasında ezilenler ve emperyalist devletler adına kardeş kanı dökenler hep Ermeni, Kürt, Türk, Arap ve Asuriler olmuştu.

Birbirleriyle son derece iyi ilişkiler kuran Müslüman ve Hristiyan halklardan yeni kuşaklar, böyle suni ayrılıkları mahkum ediyorlar.

DEVLETİN AYRIMCILIĞI

Halklar arasında kardeşlik ağır basarken, devletin Süryaniler üzerinde "ayrımcılığı" sürüyor.

Hiçbir Süryani üst düzey devlet memurluğuna getirilmiyor. Süryaniler askeri okullara alınmıyor, subay ve polis olamıyorlar. Askere giden Süryanilerin ise, sadece Hıristiyan olmaları "sakıncalı" sayılmalarına yetiyor.

Süryanilerin inanç, hak ve özgürlüklerini bu ülkenin insanları olarak, dinleri ayrı diye sonuna kadar kullanamadıklarını belirten Gabriel Kılıç, "Oğlum, pilot olmasına izin verilmeyeceğini öğrenince başarıyla yürüttüğü okulunu bıraktı" diyor.

Süryanilerin ilkokul da dahil olmak üzere ne okulları ne de sosyal kurumları var. Kendilerine okul açma, dernek kurma ve yeni kilise inşa etmeleri yasaklanmış.

İstanbul Tarlabaşı'nda kendilerine ait olan Meryemana Kilisesinin Süryani Kadim cemaatine yeterli gelmediği için çeşitli mezheplere ait kiliseleri kiralamak zorunda kaldıklarını söylüyor İsa Karataş.

12 Eylül'den sonra bütün okullarda zorunlu kılınan "Din Dersi"nde, "İslam hak dinidir, diğer dinler batıldır" fikri aşılandığı için, çocuklarını okula göndermemeye başladıklarını söylüyorlar. Bu, aynı zamanda Süryanilerin yurtdışına göçetmesinin önemli bir nedeni olmuş.

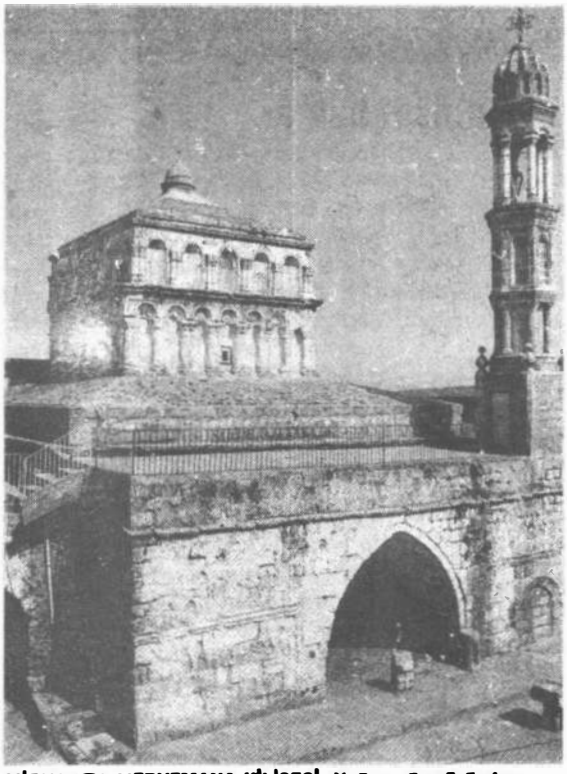

MİDYAT'TA MERYEMANA KİLİSESİ. Yoğun göç yüzünden kiliseler boş ve sesiz.

KEŞKE GİTMEK ZORUNDA KALMASALARDI

Son onbeş senede göçeden Süryanilerin sayısı 200 bini geçiyor. Göçün tek nedeni dini baskılar değil. Yerel feodal güçler ve polis-jandarma baskısı, ekonomik sıkıntılar göçün önemli etkenlerinden.

Daha önce ağaların ve şeyhlerin baskısı altında bunalan Süryanilere bugün devlet, korucu olmayı dayatıyor. Korucu olmayı kabul etmeyen Şırnak'ın Kovankaya köyünden 20 Keldani ailesi, subaylarla birlikte gelen Jirki korucularının tehditlerine dayanamayarak can korkusuyla düşmüşler İstanbul yollarına.

"Hiçbir yasadışı olaya karışmamış olsak bile, hak etmediğimiz baskı ve sorgulamalarla karşılaşıyoruz" diyen Süryani köylüler büyük sıkıntılar içinde.

Mardin'deki köylerden göçeden Süryanilerin yerine Müslüman Kürtler yerleştirilmiş. Kiliseler sesiz. Süryanilere ait birçok evin kapısına asma kilit takılmış, pencereler çivilenmiş.

Yurtdışına gitmek isteyen Süryanilere her türlü kolaylık sağlanıyor, çıkışla ilgili tüm sorunları çözümleniyor. Dörtbin yıllık kültürlerini, geleneklerini, sanatlarını ve Anadolu mozayiğimizin bir rengini de birlikte götüren bu insanlarımıza, "Durun, nereye gidiyorsunuz?" diye soran yok. ■

HALE SOYSÜ

Yurtdışına göçeden Asuriler 1 Mayıs kutlamasında.

Budunsal ve dinsel haklar

Geniş bir demokrasi ve insan haklarına sahip olan ülkelerde budunsal, dinsel vb. yönden verilerin son derece ayrıntılı olduğu görülür. Demokrasi ve insan haklarının ya hiç olmadığı ya da kırıntılar halinde bulunduğu geri ülkelerde ise, söz konusu ayrıntılar bir yana, temel ulusal farklılıkların bile belirtilmesinden özenle kaçınıldığı göze çarpar.

Budunsal, ulusal, dinsel, sınıfsal vb. açıdan tam bir mozaik oluşturan birçok anti demokratik ülkede, yönetimleri bu farklılıkları yadsımaya götüren neden, gerçekte bu insan grupları arasında eşitliğin olmamasıdır. Nesnel farklılıklar ortaya konduğu anda bu farklılıklardan dolayı uygulanan eşitsizlikler de su yüzüne çıkacaktır. Kuşkusuz yöneticiler bunu savunmak noktasında zor durumda kalacaklardır. Bu nedenle, vatandaşların değişik ulus, budun, din, mezhep vb.ne mensup olduğunu yadsımak, çıkar yol olarak görülmektedir. Oysa, varlıkların yok sayılmakla yok olmayacağı gerçeği bilimsel bir yasadır.

Ekim 1990'da yapılan genel nüfus sayımında anadil, din, mezhep, ve budunla ilgili sorular kaldırıldı. DİE Başkanı Orhan Güven, bu soruların kaldırılmasını "ayrımcılığa yol açacağı kuşkusu"yla açıkladı. Sanki hiç ayrımcılık yapılmıyormuş da, bu soruların sorulması ayrımcılık yaratacakmış gibi! Güzel bir İspanyol atasözü "Köpek sözcüğü ısırmaz" der. Gerçekten ayrımcılık yoksa, varolan ayrılıkları ortaya koymaktan niçin korkalım? Nitekim bünyesinde barındırdığı tüm azınlıklara haklarını tanıyan demokratik ülkelerde ne böyle bir korku, ne de sorun söz konusudur.

Ayrımcılık yaratacağı bahanesiyle, genel nüfus sayımında, formdaki birtakım soruları kaldıran devlet, aynı yurttaşları fişlemek için askerler aracılığıyla köy muhtarlarına, köylülerin, Türk, Müslüman, Sünni, Alevi, Arap, Hristiyan, Yahudi, Rum, Ermeni olup olmadıkları hakkındaki soruları yöneltebiliyorlar.

Türkiye'nin gerçekleri bir yandan ayrımcılık yaratacağı kuşkusuyla yadsınırken, diğer yandan devletin en yetkili ağızları ayrımcılığın alâsını yapmaktan geri kalmamaktadır. Sayın Cumhurbaşkanı, Azerbaycan olaylarından dolayı, "Onlar Şii biz Sünniyiz" diyebilmektedir. Gene eski Devlet Bakanı sayın Güneş Taner, 3 Aralık 1990'da *Sabah* gazetesine "Yüzde 98'i Müslüman olan Türklerin yüzde 99'u Sünnidir" biçiminde demeç verebilmektedir.

1960 devrimcileri, 158 sayılı yasa (26 Aralık 1960) ile, Kurucu Meclis'e seçilen on kişiden üçünü Musevi, Rum ve Ermeni topluluklarından seçmekle insan haklarına ve azınlık haklarına duydukları saygıyı göstermişlerdir.

Anadil ve inanç konusunda getirilen yasakların, insanı insan yapan değerine ve saygınlığına ne derece ters düştüğünü hepimiz gördük:

-Okuldaki çocuğunun durumunu öğrenmek için giden ve Türkçe bilmeyen anneyle, resmi diller dışındaki bir dille konuşmasından dolayı öğretmen hakkında tutanak düzenlenmesi,

-Kentlerde, ilçelerde ve köylerde, düğün ve eğlence yerlerinde Arapça şarkı söylenmesinin polis ve jandarma tarafından yasaklanması,

-Hapishanedeki çocuğunu görmeye giden annenin, sırf Türkçe bilmediği ve başka dilde konuşmasına izin verilmediği için, 15-20 dakikalık görüşme zamanını çocuğuyla bakışarak geçirmesi,

-Daha geçen yıla kadar Hıristiyan çocuklarının bile din derslerine girmek zorunda bırakılması,

-Arap televizyon yayınlarını çekmek için çevrilmiş olan antenlerin zorla indirilmesi vb. birçok olayı gördük ve yaşadık.

Sayın yöneticiler size sesleniyorum: Bu yurt sadece Müslüman Sünni-Hanefilerin değil, Alevilerin, Sünni-Şafilerin, Hıristiyanların, Musevilerin, Yezidilerin, Süryanilerin, herhangi bir dine/mezhebe inanan ya da inanmayanların olduğu kadar bu topraklarda yaşayan Türklerin, Türkmenlerin, Azerilerin, Kürtlerin, Arapların, Çerkezlerin, Rumların, Ermenilerin, İbranilerin vb.nin de vatanıdır. Bu vatan üzerinde kardeşçe yaşamak, tüm "kardeşleri" eşit saymak ve haklarına saygı duymaktan geçer. Aksi halde ayrımcılığı siz yaratmış olursunuz.

CEVDET RENDE/ANTAKYA

Mezopotamya'nın çocukları

Türkiye'de Mardin, Diyarbakır, Gaziantep, Elazığ, Adıyaman, Urfa, İstanbul vb. yaşamını sürdüren Asuriler, genellikle çeşitli baskılar altında ezilmiştir. "Hıristiyanın kestiği et yenmez" diyen imamların camilerde propaganda yaparak halkın provokasyona getirildiği böylesine bağnaz bir fanatizmin eşiğinde bir dinsel baskı ile karşı karşıyadırlar. Nüfus cüzdanlarının ilk sayfasında dininin Hıristiyan olarak yazılması, ülkemizde yaşayan Asur (Süryani) halkı için bir "laiklik" göstergesi olmaktan çıkmış ve bir nevi günlük işkence gerekçesi haline gelmiştir. Askere gittiğinde "sünnet olmamakla" adeta bir suç işlemiş sayılan gençler bir çavuş dahi olamazken, Hıristiyan olduğundan dolayı "gâvur" diye hitap edilerek açıkça küfür niyetinde hakaret edilmektedir. Bu nedenle ülkemizde tüm gayri müslim halklarda örneğin, Ermeni, Rum, Asuri/Süryanilerde gâvur kelimesi bir küfür olarak kabul edilir ve bu sözcük bu halkların yaşamında olumsuz bir yer tutar.

Ülkemizde özellikle 12 Eylül 1980 sonrası İslama verilen ağırlık, gayri müslim halklar açısından da olumsuz bir anlam taşıyor olsa gerek. Yani her türlü zora başvurarak gayri müslim halkları İslam dinini kabul etmeye zorlamak! Asur halkını, bugün çeşitli kiliselere bağlı olan Süryani, Keldani, Nasturi kitlelerini zor günlerin beklediği belli olmaktadır.

Milliyetçiliğin ya da milliyetçi "seçenek"lerin de ülkemizde herhangi bir ulusal soruna çözüm getirebilmesi sözkonusu değildir. Asuri milliyetçilerinin de bu konuda öne sürecekleri gerçekçi birşey yoktur ve olamaz. Her meselede olduğu gibi bu konuda da iş devrimcilere düşmekte ve buna bir çözüm getirmek devrimcilerin görevi olmaktadır.

Ülkemizi bir mozaik olarak düşünecek olursak, devrimciler bu mozaiğin her rengini kendine özgürce iade edip, geliştirebileceği bir süreçle karşı karşıyadır. Bunun yaratılacağından da kuşku yoktur. *FEYYAZ BOYACIOĞLU İSVEÇ*

AİSKHYLOS'TAN *ORESTEİA*

Kadının yeryüzünden de kovuluşu

Genç bir yönetmen ve genç bir ekip, Oresteia'yı hem düşünsel, hem de plastik olarak titiz bir çalışmayla sahneye hazırladı. Devrimci Ozan Aiskhylos'un anaerkil dönemden ataerkil döneme geçişin izleriyle bezediği oyunu hafta içinde gösterime giriyor.

İstanbul Devlet Tiyatrosu'ndan genç bir ekip, alabildiğine coşkulu ve yoğun bir tempoyla sürdürdükleri yeni oyunun provalarının sonuna yaklaştılar. Antik Yunan tragedya yazarlarının en önemlilerinden Aiskhylos'un *Oresteia* adlı oyununu, planlanan program aksamadığı takdirde bu hafta içinde izleyeceğiz.

Geçtiğimiz hafta, oyundan kısa bir gösterinin de yeraldığı bir toplantıyla *Oresteia* tanıtıldı. Gösterime hazır hale gelmeden, gazetecilerle ve tiyatro çevreleriyle oyunu karşı karşıya getirmek ve tartışmaya açmak pek alışılmış bir uygulama değildi. Oyunun yönetmeni Mustafa Avkıran, bunun nedenini giriştikleri işin özgünlüğüyle açıklıyor.

Oresteia Aiskhylos'un günümüze kalabilen tek üçlemesi. İlk bölüm olan *Agamemnon* yıllar önce Türkçeye çevrilmiş. Üçlemenin son iki oyunu ise Türkçe olarak yayımlanmamış bile. *Ölü Sunaklar* ve *Eumenidler* -Öç Tanrıları-, ilk bölüm de dahil olmak üzere Ebru Sonuç tarafından bu yapım için Türkçeye çevrilmiş. *Oresteia* ülkemizde bugüne kadar bir üçleme olarak oynanan ilk tragedya olacak. Bu özgünlüğe çalışmayı yürüten ekibin coşkusu ve yönetmenin bakış açısı da eklenince, daha hazırlık aşamasında oyunu seyirciyle paylaşmak, yaşadıkları ritüele izleyiciyi de çekmek için, ortaya böylesi bir ön tanıtım fikri çıkmış.

PELOPS SARAYININ LANETİ

Oresteia'nın kısa öyküsü söyle: Kral Pelops öldüğünde, geriye iki oğul bırakmıştır: Atreus ve Thyestes. Atreus, kardeşini ülke dışına sürer. Daha sonra barışmak bahanesiyle geri çağırır, verdiği şölende, Thyestes'e kendi oğullarının etini sunar. Bunun üzerine Thyestes, Pelops sarayını lanetler. Oyundaki olayların bir çoğu bu lanetin sonucudur. Atreus'un ölümünden sonra krallık iki kızkardeşi Klytemnestra ve Helena'ya kalır. Klytemnestra Agamemnon'la, Helena da Menelaos'la evlenir. Saraya konuk olarak gelen Troya kralının oğlu Paris, Helena'yı baştan çıkarır ve Troya'ya kaçırır.

Oresteia işte tam bu noktada başlıyor. Helena'yı geri getirmek için bir donanma hazırlanır. Fakat fırtına nedeniyle yola çıkamaz. Bilici Kalkhas, Agamemnon'a Artemis'in öfkesini ancak kızı İphigenia'nın kurban edilmesinin yatıştıracağını söyler. İphigenia kurban edilir. Fırtına diner ve on yıl sürecek ünlü Troya savaşı başlar. Bu arada Klytemnestra Thyestes'in sağ kalan tek oğlu Aigisthos'la yaşamaya başlar. İlişkisini daha rahat sürdürebilmek için de oğlu Orestes'i başka bir ülkeye gönderir.

Troya, Agamemnon komutasındaki Yunanlılar tarafından ele geçirilir. Ordu geri dönerken, kutsal tapınakları yıktıkları için fırtınaya tutulur. Bir tek Agamemnon geri dönebilir. Klytemnestra, kızını kurban eden kocasına öfke doludur. Agamemnon'u Troya'dan beraberinde getirdiği Kassandra'yla birlikte öldürür. Oğul Orestes, Apollon kahininden babasının öcünü alması emrini alır. Geri döner ve annesiyle aşığını öldürür. Anasının intikam ruhları Eriny'ler Orestes'in peşine takılır. Fakat kaçtığı Delphoi'de Apollon tarafından arındırılır. Eriny'ler peşini yine de bırakmaz. Bunun üzerine ana katilliği suçuyla Athena mahkemesine çıkartılır. Eriny'ler anadan kan bağıyla geçen ilişki biçiminin evlilik ilişkisinden daha kutsal olduğunu savunurlar. Apollon ise, erkeğin baskın güç olduğu evliliğin kutsallığını savunur. Athena yargılamayı bir uzlaşmayla bitirir. Orestes aklanır.

***Oresteia*'nın Devlet Tiyatroları'nın Yıldız Sahnesi'nde süren provalarından bir görüntü.**

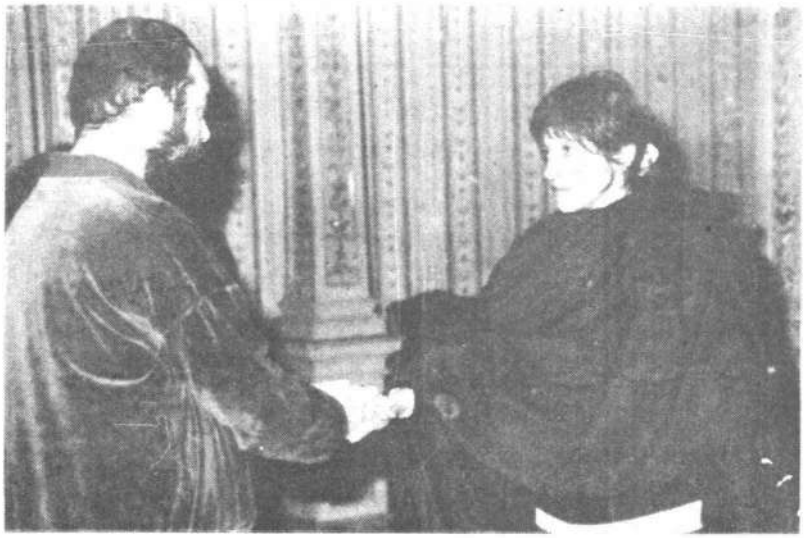

OYUNUN İKİ ÖNEMLİ KARAKTERİ, ALİ DÜŞENKALKAN'IN OYNADIĞI AGAMEMNON VE ÜLKÜ DURU'NUN OYNADIĞI KLYTEMNESTRA. Kızını Artemis'e kurban eden Agamemnon, Klytemnestra'nın öfkesinden kendini kurtaramıyor.

ORESTES'İN ANA KATİLLİĞİ: DÜŞÜNÜRLERİ UĞRAŞTIRAN BİR PARADOKS

Yönetmen Mustafa Avkıran, Aiskhylos'un 24 yüzyıl önce oyunlarında ortaya koyduğu sorunların bugün hâlâ "güncelliğini" koruduğunu belirtiyor. Troya seferinden, şehri taş üstünde taş bırakmayacak biçimde yıkarak dönen Akhaların zaferi, bugünün savaşlarıyla çok kolay ilişkilendirilebilecek bir olay. Orestes'in anakatilliği, hem hukuki, hem de ahlaki olarak, bir çok düşünürü yoran bir konu ola gelmiş. Orestes'i, Dante'nin *İlahi Komedya*'sında arınamamış biri olarak görüyoruz. Sartre *Sinekler* adlı oyununda, Orestes olayını başından sonuna tekrar ele alıyor.

Avkıran'ın vurguladığı bir başka nokta ise, Antik Yunan'daki önemli toplumsal dönüşümlerin yaşandığı bir dönemde yaşayan Aiskhylos'un, eserlerini, büyük ölçüde bunların üzerine kurmuş olması. Antik Yunan'da, anaerkil düzen çoktan yerini, Atinalıların "baba" olarak taptıkları Apollon'un, evliliğin kutsallığını ve erkeğin önceliğini savunan görüşlerinin egemenliğine bırakmıştır. *Oresteia*'yı, bu karşıtlığın çatışması olarak adlandırmak mümkün. Avkıran, tartışmanın öç tanrıları Eriny'ler ve Apollon arasında bir uzlaşmayla sonuçlanmış gibi göründüğünü, oysa, Apollon'un hiç taviz vermeden aklanan Orestes'i alıp gittiğini belirtiyor.

ERİNY'LER "ALDATILIYOR"

Oyunu Orestes'den yana kullanan Athena ise, bir yandan da kadın oluşu nedeniyle Eriny'leri tümüyle küçük

OYUNUN YÖNETMENİ MUSTAFA AVKIRAN. Avkıran daha önce, Aiskhylos'un bir başka oyunu olan *Prometheus*'u yönetmişti.

düşürmek istemez. Aklanma kararını duyup "Vah olsun size genç tanrılar/ Eski yasaları çiğneyip aldınız elimden/ Kaldım ortada şerefim iki paralık hayırsız" diyerek lanet okuyan Eriny'leri şu sözlerle yatıştırıyor: "Yenilmiş değilsiniz ki siz de/ Eş sayıda oy verildi/ Bu toprağa dökmeyin nefretinizi/ Kızmayın. Meyvayı dalında kurutan/ Tahılı yakan zehirler kusmayın/ Bu topraklara tanrıça ağzınızdan/ Söz veriyorum sizlere en iyi evlerinde / Uyuyup oturacaksınız bu ülkenin/ Işıl ışıl tahtlar üzerinde otururken/ Gören herkes kıskanacak sizi." Bir tür teselli armağanıdır Eriny'lere verilen.

Bu kavga bir başka açıdan ilkel kabile düzeniyle erken aristokrasinin bir mücadelesidir. Orestes'in anakatilliği, bu iki farklı düzenin farklı değer yargıları açısından değerlendirilir. Ana yoluyla geçen kan bağını temel alan ilkel kabile düzenini öç tanrıçaları Eriny'ler temsil eder. Dolayısıyla Orestes'in anakatilliği, cezalandırılması gereken bir suçtur. Ailenin kutsallığını savunan Apollon ise, kocasını öldüren Klytemnestra'yı suçlar ve Orestes'in anakatlini bu suçun bir cezası olarak görür. Antik Yunan uygarlığına yönelik çalışmalarıyla tanınan Marksist araştırmacı George Thomson, "devrimci bir ozan" olarak nitelediği Aiskhylos'un kadının bağımlılığıyla, özel mülkiyet arasındaki ilişkiye de işaret ettiğini vurguluyor.

DİL SORUNU

George Thomson'ın *Oresteia* için yaptığı genel değerlendirme ise şöyle: "Orestes öyküsü, ilkel kabilenin, erken monarşinin, aristokrasinin ve demokrasinin birikmiş tortularını yüze çıkaran toplumsal tarihin katmanlı bir parçasıdır."

Oresteia'yı ilginç kılacak noktalardan biri de, Avkıran'ın ve giderek tüm ekibin tiyatroya bakışındaki canlılık. Avkıran, tiyatroyu müzik, dans ve sözden oluşan bir bütün olarak gördüğünü, bunlardan birisinin eksik olması durumunda tiyatronun olamayacağını vurguluyor. Coşkulu, "Dionizyak" bir gösteri olarak tasarladığı *Oresteia*'da dil sorununun ortaya çıkmamasına da özel önem vereceklerini söylüyor. Sahne kullanımı, dekor, müzik ve dansın, tek bir dilden konuşmasına özen göstereceklerini belirtiyor. En küçük ayrıntının dahi, bu oyuna özgü olacak biçimde tasarlanmasına çalışılıyor. Avkıran, mekanın değişmesi durumunda oyunun başka bir oyuna dönüşeceğini söyleyerek örnekliyor bu tutumlarını.

İstanbul Devlet Tiyatrosu'nun, özellikle de gençlerden gelen, değişik önerilere açık bir politika izlediğini ve bunun olumlu sonuçlarının görülmeye başlandığını daha önce belirtmiştik. Avkıran da, Devlet Tiyatrolarında yapısal bir değişimin dayattığını, görülen sonuçların da bunun ürünü olduğunu belirtiyor.

İkinci perdede rolü olmadığı için selamı beklemeden çekip gidebilecek kadar "profesyonelleşmiş" bir tiyatro anlayışının kırılmasını sağlayacak, böylesi coşkulu çalışmaların daha sık gerçekleşmesi dileğiyle... ■

HALİL BEYTAŞ

BASINI İZLEMEK ZAMAN ALIR...

BİZ SİZİN ADINIZA İZLEYELİM

İstediğiniz konuları seçin, Türkiye'deki gazete ve dergileri sizin için okuyalım, küpürlerini size iletelim. İş geliştirmenin en önemli unsuru, sektör haberlerini, zamanında ve tümüyle izlemektir. Zamanınız sizin için çok değerlidir. Ancak gazete, dergi küpürleri sizin için doğru kararlar ve doğru açılımlar için yol göstericidir. Siz zaman harcamayın.

AFA PRESS

AFA PRESS
Haber, Fotoğraf, Küpür Ajansı
İstiklal Cad. Tokatlıyan Hanı
K. 1-10 Beyoğlu / İstanbul
Tel: 148 50 73 Fax: 143 57 37

DİSK adına olsa da demokrasi, insan hakları ve özgürlük mücadelesini ülkesi ve yurtdışı platformlarında onurlu bir şekilde taşıyan liderlik vasıfları, saygınlığı, dürüstlüğü ile kendine hayranlık uyandıran

BAŞTÜRK'ü

kaybetmenin acısını yaşıyoruz.

İsviçre Cenevre'den arkadaşları Göksel-Latif YEKTA

Doğu Perinçek

BOZKURT EFSANELERİ ve GERÇEK

Bozkurt Efsaneleri ve Gerçek, Orta Asya kavimlerinin tarihi gelişmesini proletaryanın tarih anlayışıyla ele almaktadır. Bu kitabı yayımlamaktaki ilk amacımız, bozkurt efsaneleri ile uyutulan gençlere, gerçekleri görebilmeleri için elden geldiği kadar yardımcı olmaktır.
Mete ve Bilge Kağan, tarihte nasıl bir rol oynadılar? Turancılar'ın her gün yücelterek sözünü ettikleri "On altı Türk Devleti"nin aslı nedir? "Orta Asya'dan Balkanlar'a kadar uzanan bir Türk milleti" var mıdır? Tarihi gerçekler açısından ırkçılık ne derecede geçerlidir? Orhun Yazıtları veya Dede Korkut Kitabı'ndan hangi gerçekleri çıkarabiliyoruz? Bu ve benzeri soruların cevapları, Turancı safsataların tam tersini kanıtlamaktadır.
Orta Asya'daki çeşitli "Türk" kavimlerinin incelenmesi, Anadolu'ya gelen Türk topluluklarının Asya'dan ne getirdikleri konusunda bazı ipuçlarını da ortaya çıkarmaktadır.
Bozkurt Efsaneleri ve Gerçek, Doğu Perinçek'in, Selçuklu ve Osmanlı feodalitesinin doğuşu konusunu ele aldığı Kıvılcımlı'nın Burjuva Ordu ve Devlet Teorisinin Eleştirisi başlıklı broşürü ile birlikte okunmalıdır.

5500 TL

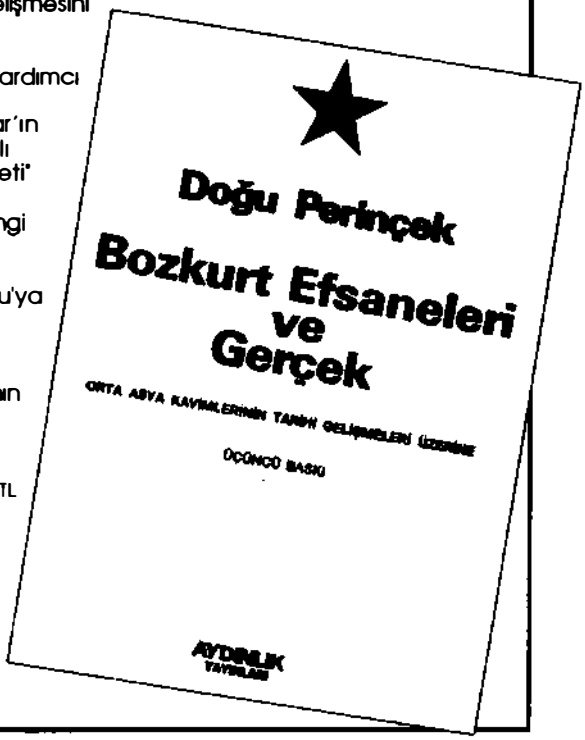

Tek isteklerde ederi kadar posta pulu gönderilmesi rica olunur.

İsteme Adresi:

kaynak yayınları

Nuruosmaniye Cad. 19/3 Cağaloğlu-İstanbul Tel: 513 83 52-53

SERGİ / AHMET ÖÇAL VE MEHMET CAN GÖKSU

Nöbet resimleri, karakalem evler

Doktor ve sanatçı... "Özel bir sanatçı kimliği ya da tipi yoktur." Dosya kağıdı, tipex fırçası, ruj ve oje.

Kadıköy'deki "Anatolia Sanat Evi"ndeyiz. İlginç bir "ikili sergi"nin tam ortasında... Ahmet Öçal ve Mehmet Can Göksu imzalı çalışmalar duvarlarda. İlk bakışta ne gibi malzemeler kullanılarak yapıldığı pek belli olmayan resimler, kara kalem ve paspartu çalışmaları.

"Tıp fakültelerinden ara sıra da doktor çıkar!" Ressam Ahmet Öçal'ın "reddettiği" bir söz bu. Anatolia, sergi, ressam, tıp fakültesi... "Ne ilgisi var?" demeyin. Çünkü Öçal, bir "Tıbbiyeli". Koşuyolu Kalp Araştırmaları Hastanesi'nde çalışıyor. 1962 doğumlu. Kalp cerrahı. Ve tıp fakültesi mezunlarıyla doktorlar arasında böylesi bir bağ kuranlara, "özel bir sanatçı kimliği ya da tipi yoktur" gerekçesiyle karşı çıkıyor. Binlerce "doktor-sanatçı"dan biri. Şiir de yazıyor.

Karakalem çalışmalarının ve paspartuların yaratıcısı Mehmet Can Göksu ise 1955 doğumlu. O doktor değil!

AHMET ÖÇAL VE BİR ÇALIŞMASI.

SAYGI VE PAYLAŞMAK

Karakalemlerde hep "evler"in işlendiğini görüyoruz. Anlatıyor Göksu... "Yıllar önce Adana'dan İstanbul'a geldiğimizde Moda'da oturduk bir süre. Çevremiz bahçe içindeki ahşap evlerle doluydu. Daha sonra Kızıltoprak'a geçtik. Hâlâ belleğimden silinmeyen o güzel bahçeli evler, yıllar ilerledikçe zamanın yıpratması, yeni konut gereksinimi, ihmal gibi nedenlerle yavaş yavaş kaybolmaya başladılar. Bütün amacım onları belgelemekti. Sırf bu nedenle fotoğraf çekmeye başladım. Bir avcının tüfeğini alıp ava çıkması gibi, fotoğraf makinemle sokak sokak gezindim. Çektiğim fotoğraflardaki evlerin hangi semte ait olduğunu, sokaklarını yazıp, kendime bir arşiv oluşturdum. İçlerinden bazılarının kara kalem resimlerini yapmaya çalıştım. Bu sergiyle de onlara duyduğum saygıyı başkalarıyla paylaşmak istedim."

Paspartuya olan ilgisi? Bazen çok güzel bir resmin kötü çerçeveleme sonucu özelliğinden çok şey yitirdiğini düşünüyor Göksu. "Paspartu bu konuda imdada yetişen tamamlayıcı öge" diyor. Bu sanatı bir "butik" gibi değerlendirip, bir resim için ne gerekiyorsa onu yapmak ve eski yazıları, minyatürleri çevreleyen "Tezhip" gibi titiz ve özgün bir çalışmayla bir sanat haline getirmek gerektiğini söylüyor.

ÇOK NÖBET, ÇOK RESİM

Şiirin ve resmin yaşamında yeni keşfettiği tadlar olmadığını söylüyor Ahmet Öçal. Çocukluk dönemlerine dek uzanıyor. İlkokulda çeşitli ödüller almış. Hatta Japonya'da bile sergilenmiş resimleri. Kendisi de gidecekmiş Japonya'ya. Ama tam gidecekken kabakulak olmuş.

Uzun yıllar biriktirmiş Öçal. 1984'te odasının duvarına kocaman bir yağlıboya resim yapmış. O sıralar duymak istediği tek soru, "Ne cüretle?" olmuş.

Öçal'ın sergide izlediğimiz resimleriyse yaklaşık beş aylık bir çalışmanın ürünü. Tümü görev sırasında... Nöbet resimleri... Çok fazla nöbet, çok fazla resim doğurmuş. Bunların dışında yağlıboya tabloları da var. Ancak onları "bu resimlerin esprisi dışında olduğundan" sergiye katmamış. "Acemilikten ve cehaletten gelen sınır tanımaz bir cesaret"ten söz eden sanatçıyı dinliyoruz...

"Temel bir resim ve renk kültürüm olmadığı için, beni sürükleyen heyecana ilkokul çocuğunun objektifinden baktım. O resimler, resim olduklarını saklayarak, zorla kendilerini bana yaptırdılar. Kaçamadım. İnsan yaşamını korumaya dönük amansız kavgamız sadece bu resimlerin yaratılmasında olumlu ek bir motivasyon oluşturmuştur."

Kimi zaman resim kağıdı bulamamış Öçal, ince dosya kağıdı kullanmış. "Boya yoktu ama o resim kendini yaptırtmaya kararlıydı. Yaptırdı da... Kimi gün daktilo hatalarını silen tipex, kimi gün de ilaçların içinden çıkan sıvılar malzeme oldu. Pipo kaşıklarını da, hemşirelerin ruj ve ojelerini de kullandığım oldu."

Bir gün de kafasını fotokopi makinesinin içine sokarak yüzünün fotokopisini çekmiş. "İlginç yüz siluetleri çıktı. Akşam nöbette, tipex fırçasıyla biraz işledim. 'Yüzler' adlı resim böyle oluştu."

Ameliyat yaparken duyulan coşkunun ve gösterilen özenin dışavurumundan, "mutlu bir itiraf"tan söz ediyor Öçal.

Öçal'ın kimi resimlerinin, şiirleriyle bütünleştiğini görüyoruz. "Yeter ki şiir ya da resim seni ciddiye alsın. Tek başına senin onları ciddiye alman yetmez" diyor. ■

Sosyalist inadın sevimli selamı

Zihni T. Anadol, *Truva Atında İlk Akşam* ile *Kırmızı Gül ve Kasket* adlı kitaplarında, 1940'lardan 1970'lere kadar sosyalist mücadelede tanık olduklarını "aydınlatmaya" çalışıyordu. *Ağlama Duvarı* adıyla bir araya getirdiği şiirlerinde de sosyalist duyarlığını aktaran Anadol, *Aydınlığa Omuz Verenler* adlı yeni kitabında "değişim rüzgârları"na onurla göğüs geriyor. Anadol'un inadı, sosyalist soluğundan damlalar sunuyor. Bu damlalar, sömürüye, haksızlığa, baskıya, zulme karşı direnme haklarını kullananlara sıcak bir selam oluyor.

ABD'nin emperyalist "yeni düzen"inin estirdiği "değişim rüzgârı", medyaların da desteğiyle dünyaya egemen olma yolunda önemli adımlar attı. Bu rüzgârlı günlerde sosyalist "dün"ün güzelliklerinden ve değerlerinden söz ederek onları güzelleyen bir kitap sunmuş Anadol. İnkârın ve küfrün moda olduğu, dönekliğin alkışlandığı, "para"landırıldığı, "etkin köşeler"e oturtulduğu, yani onursuzluğun baştacı edildiği bir dönemde, inancını savunuyor yazar.

"Sunu" ve "Ekler" dışında beş bölümden oluşan yapıt, yazarın 1967'de *Gerçekler Postası*'nda, 1968'de *Türk Solu* dergilerinde yayımlanan yazılarından başlayarak emek ve aydınlık savunucularına ışık tutuyor. İlk bölümde "Ben de halimce Bedreddin'im" sözüyle Anadolu'da hâlâ yaşayan, "Saray, saltanat, yeniçeri, muhabere, savaş hep zulüm eseridir... Erzak, yiyecek, davar, arazi ve bütün mahsülleri umumun müşterek malıdır. İnsanlar doğuştan eşittir. Birinin servet toplayıp diğerinin ekmeğe dahi muhtaç olması, ilahi maksada muhaliftir" düşüncesini isyana dönüştüren Şeyh Bedrettin'den başlayıp ikinci bölümde "Sosyalist Aydınlatıcılar"la ilgili düşüncelerini aktarıyor. Şefik Hüsnü Değmer'i, Reşat Fuat Baraner'i, Hikmet Kıvılcımlı'yı...

Aydınlığa Omuz Verenler. (Zihni Anadol, Yön Yay., 176 s.)

"Edebiyatımızın Emekçileri, Emekçilerimizin Edebiyatı" başlıklı üçüncü bölümde Tevfik Fikret'ten Kemal Sülker'in *Nâzım Hikmet'in Gerçek Yaşamı* adlı altı ciltlik kitabına, Suat Derviş'le söyleşiden Dinamo'ya, Mim Uykusuz'a, Ömer Faruk Toprak'a, Reşat Enis'e; Yusuf Ahıskalı'nın, Başaran'ın, Muzaffer Arabul'un, Güngör Gençay'ın şiir kitaplarına kadar Anadolu mozayiğinin aydınlığından ışıklar getiren Anadol, kitabının dördüncü bölümüne "Proletaryamızdan Tipler" başlığını koymuş. "Hâlâ yüreği mangal mangal kor gibi yanan", sınıf mücadelesinin has emekçilerinin anlatıldığı yazılara yer verilmiş: Dokuma Ustası Hasan, Döküm Adamları, Mobilyacı Hamdi Usta, yedek işçi ordusundan Ragıp Usta, Kunduracı Osman...

Beşinci bölüm, "Uzaklardan Mektuplar" başlığını taşıyor. Burada da Tuğrul Deliorman'ın, Fahri Erdinç'in, İbrahim Tatarlı'nın Anadol'a yazdığı canlı, sımsıcak mektuplardan bir demet okuyoruz.

"Zihni Anadol ve Yapıtları Üzerine" başlıklı "Ekler"de Anadol'un kitaplarıyla ilgili olarak *2000'e Doğru* ve *Yazın* dergilerinde yer alan iki söyleşisiyle, Fakir Baykurt'un bir yazısı ve Ali Yüce'nin bir şiiri var.

Sosyalist mücadele tarihimizden anlamlı kesitler sunan *Aydınlığa Omuz Verenler*, bir sevdanın, bir inadın sevimli selamı. ■

ÖNER YAĞCI

YENİ ÇIKANLAR

Kürt Dili ve Söylenceleri. *(Gürdal Aksoy, Öteki Yay., 237 s.)*
"Türkiye'de objektif bir araştırmacı olmak, yedi başlı ejderhayı öldürmekten çok daha zor. Hele araştıracağınız konu, Kürtlere ve benzeri tabulara ilişkinse" diyen Gürdal Aksoy, evrenselliğe ulaşmış, Kürt insanı, Kürt coğrafyası ve Kürt tarihiyle ilgili söylenceleri kapsayan incelemesiyle, ciddi çalışmalara doğru bir ilk adım atıyor.

Anarşist Portreler 1. *(Paul Avrich, Sarmal Yay., Çev: Osman Akınhay, 196 s.)*
Dünya çapında tanınan ya da tanınmayan anarşist kuramcı ve eylemcilerin yaşam öykülerini araştıran, tarihe geçen seçme kişilerin yaşamları aracılığıyla anarşist hareketin "tadını almaya" çalışan Paul Avrich; Bakunin, Kropotkin, Neçayev, Anatoli Jelezniyakov, Nestor Mahno, V. M. Eihenbaum gibi portrelere eğiliyor.

Zaman Haritası. *(Adnan Özer, Telos Yay., 44 s.)*
Şair, yayıncı ve çevirmen Adnan Özer'i, geçtiğimiz yıllarda yayımlanan *Ateşli Kaval* (1981), *Çıngırağın Ölümü* (1983), *Rüzgâr Durdurma Takvimi* (1985) adlı şiir kitaplarından olduğu kadar, kuruluşlarına katıldığı Yeni Türkü, Üç Çiçek, Stüdyo İmge, Puhu, Armoni ve Joker yayınevlerinden; *Yeryüzü Konukları, Fanatik, Geniş Zamanlar, Düşler* gibi şiir dergilerindeki yönetim çalışmalarından tanıyoruz. Son kitabı *Zaman Haritası*'nda "Biliyor musun hangi düşte olduğumu? Hangi yıldızdan çekmeli / yerimi saptayacak ışık çizgisini? / Yeryüzünü karıştıranım ben; yeri bulunmaz artık / andığım eşyanın / Yazdığım deniz nerde? Hangi bellekte köpürür böylesine? / Bir top kar olduğum dağlarda soluk gibi alıp verdiğim çığlık / içimi kürüyor, anıların karı geçiyor dışavurabildiğim / dağ silsilesinden" diyen şair, "tarih okuyan çocuklara" sesleniyor, "yekpare bir gül" için, "katmer duası"na çıkıyor.

Nisan / Kitap 10. *(Nisan Yay., 95 s.)*
Elimizdeki özel sayı tümüyle "Filmde derin düşünme metodunun ustası", sinemayı bir "yazı" ve bir "müzik" olarak ele alan Robert Bresson'a ayrılmış.

"Çok yer"e varmak

Hep anılar çıktı Cemal Süreya'nın karşısına. On yıllık, otuz yıllık, kırk yıllık anılar... Yaşadı ve yazdı. Aktardı... Bir şeyin anılaştığı anda mitolojik değerler kazandığının farkındaydı. Ama salt anıları üstüne kurulu bir defter tutmadı. Tam tersini yapıp, tümüyle "güncel"e de sarılmadı. Derdi, ortaya bir eleştiri günlüğü ya da "bölük pörçük" bir kronik eleştiri günlüğü koymak değildi. "Anılar"a ve "güncel"e teslim olmadı.

Yine de bu ikisinden kurtulamayacağını biliyordu Süreya. "Öyleyse" dedi, "bu ikisinden korkmamak gerek. İş nereye varırsa varsın."

Aslında "iş"in nereye varacağı belliydi: "Çok yer"e... 999. gün sonunda "Üstü Kalsın!" dedi.

Broy Yayınları'ndan çıkan ve Cemal Süreya'nın *Milliyet Sanat* ile *Hürriyet Gösteri* dergilerindeki günlüklerini derleyen elimizdeki kitap, "Cemal Süreya Enerjisi"ni barındırıyor. Bu "Enerji"nin kesin bir tanımını yapmak çok zor. Belki Süreya'nın "bir mutluluk, bir sevinç anlatır bana" dediği, "kamyonların uzun yol kokusu" gibi bir şey. Belki de "kalkışta da, varışta da benim için her zaman ağlatı içermiştir" dediği "Tren düdüğü". Kalkışta ayrılık, varışta burun kemiğinde bir uzun sızı...

Günlük tutmanın yazınsal bir ürün yaratmak olduğunu kanıtlıyor Cemal Süreya. Bir ritm, bir süreklilik sergiliyor... Kendini ve çevresini keşfediyor. Zekice...

Şairlerden şairlere, şairlerden şiirlere, dergilerden dergilere, dostlardan dostlara, her şeye, herkese, her yere açılan, kulaç atan bir Cemal Süreya görüyoruz yine. Yeni tatlar...

"Mutfaktaki çekmecenin alt gözünü çekiyorum: Keser, tornavidalar, pens, zımpara kâğıdı, bir iki kırık elektrik fişi... Ne arıyordum?

Hep bugünkü değerlerine yatırmazsın anılarını!"

Cemal Süreya, "Ben aramam, bulurum!" demedi. "Aramak"ın tadını çok iyi bildi. Ama buldu da! ■

999. Gün / Üstü Kalsın. (Cemal Süreya, Broy Yay., 543 s.)

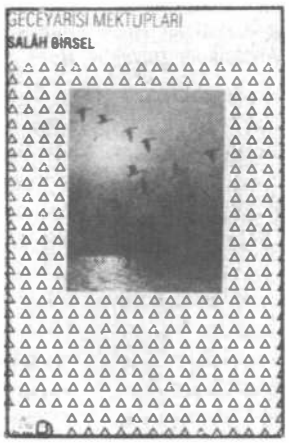

Geceyarısı Mektupları. (Salâh Birsel, Bağlam Yay., 120 s.)

ÇANAK ANTEN

Bugüne kadar pek çok kitabı "müstehcenlik" suçlamasıyla toplatılan Yaprak Yayınları tarafından yapılan açıklamada, "Kültür Bakanlığı'nın, 'Kitap yasaklarını kaldıracağım' dediği bir dönemde yayınevimizin yayımlamış olduğu *Erotik Duvar Yazıları* isimli kitabımızın yakılma kararına maruz kalması içler acısıdır" denildi.

İstanbul- Sultanahmet 2. Asliye Ceza Mahkemesi'nde 24. 12. 1991 tarihinde görülen karar duruşmasında, kitabın zor alımına ve imhasına karar verilmişti.

Nietzsche'den acımasız eleştiriler

Friedrich Nietzsche, "dahi" örneğini Wagner'de bulduğuna inanmış, onunla olduğu anları "tanrı katında olmaya" benzetmiştir. Tüm yaşamı boyunca bu ünlü besteciden etkilenen ünlü filozof, elimizdeki kitapta yer alan iki makalesinde "tutum değiştiriyor". Wagner'le birlikte, çağdaşı olan, ya da daha önce yaşamış birçok sanatçıya, yazara, düşünüre, "Wagnerciler"e ve kadınlara yönelik acımasız eleştirilerini de sıralayan Nietzsche, Wagner'i Almanlar'a özgü bir müzik yapmakla, İmparatorluğun kuruluşuyla iyice güçlenmeye başlayan milliyetçi duygulara koşut yapıtlar bestelemekle, "bir merhamet dini olan Hıristiyanlık Haçı önünde diz çökmekle" ve Batılı aydınlara cesaretlerini yitirten çöküş çağının bir temsilcisi olmakla suçluyor. ■

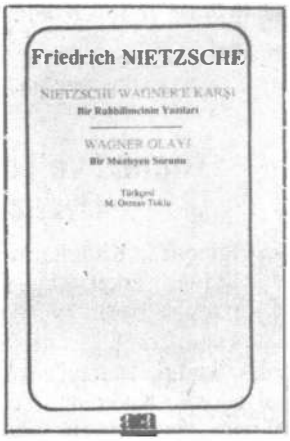

Nietzsche Wagner'e Karşı / Wagner Olayı. (Friedrich Nietzsche, Ara Yay., Çev: M. Osman Toklu, 91 s.)

Mektupları örtünmek!

Diğer ustalıklarının yanı sıra mektup konusunda da bir "alıp-verme" ustası olduğunu kanıtlıyor Birsel. Yıllar öncesinden başlayarak, yakın tarihimize kadar, çeşitli edebiyatçılara yazdığı mektupların yer aldığı elimizdeki kitapla, "1000 Selam, 1000 Teşekkür" çekiyor ünlü yazarımız. Ayrıca zamanında Salâh Birsel'e gönderilen "fıyangolu" mektuplar, şataraban peşrevler de cabası!

"Ben bu mektupları size dakikası dakikasına duyurmuyorum. Ama bütün bunlar zamanlarında, ah o hop-hop-hula zamanlarda, bir bir yazılmıştır" diyen Birsel, Akşit Göktürk'ten Tahir Alangu'ya; Tahsin Yücel'den Atilla Özkırımlı'ya; Behçet Necatigil'den Murathan Mungan'a; Hulki Aktunç'tan Ferit Edgü'ye; Sait Maden'den Oktay Akbal'a kadar dostlarıyla kol kola giriyor. ■

GEENA DAVIS VE SUSAN SARANDON. Thelma ve Louise...

Mor şiddet

Thelma ve Louise / Yönetmen: Ridley Scott / **Senaryo:** Callie Khouri / **Oyuncular:** Susan Sarandon, Geena Davis, Harvey Keitel.

İlginçtir... Kadınların ezilmişliğine, erkek egemenliğine parmak basan sanat yapıtları, kadın-erkek tartışmasından çok, "kadın kadına" tartışmalara yol açıyor. Kadınlar çözüm ve yöntem üzerinde dururken, erkek dünyasının "elemanları" biraz sakin ve sessiz kalıyor... Kimi erkekler "ders" çıkarıyor... "Kulağıma küpe olsun bari" diyenlere rastlanıyor... En babayiğitler "Hakkaten yahu, biz yapıyoruz bunları" deyip iç itirafa yöneliyor... Kimileri de bıyık altından gülmekle yetinip, "vız gelir tırıs gider" diye mırıldanıyor.

Bunun "ilginçlik" değil, tam tersine "doğallık" taşıdığını, ezilen kesimin, sorunlarına daha çok sahip çıkması anlamına geldiğini vurgulayanlar da var kuşkusuz.

Özellikle 1976'da çektiği ilk filmi *Düellocular* ve 1978'deki çalışması *Yaratık*'la ünlenen İngiliz yönetmen Ridley Scott *Thelma ve Louise*'le *Time*'a kapak oldu. "90'lı yılların feminist manifestosu"ndan tutun da "Hasta insanlar için hastalıklı bir film"e, "Şiddete davetiye, faşist düşünce hakim"e kadar değişik yargılara uğradı. *Sanık, Öldüren Cazibe* gibi filmlerin açtığı yoldan kendine özgü bir edayla yürüdü. Ve sonunda senaryo yazarı Callie Khouri'nin feministlere soğuk duş yaptıran açıklamalarıyla geniş bir tartışmaya oturdu. Geçtiğimiz hafta içinde İstanbul sinemalarında gösterime giren film, ülkemizde de "laboratuvar" tartışmalarına konu oldu ve "hard feminizm-soft feminizm" ayrışmasının altını bir kez daha çizdi.

Konu kısaca şöyle: Amerikan orta sınıfından iki kadın, akıllarına hiç başka bir şey getirmeden, çevrelerinden biraz uzaklaşmak, rahatlamak amacıyla iki günlük bir tatile çıkmaya karar verirler. Battaniyelerini, el fenerlerini, balık takımlarını ve bir kaç parça giysiyi koydukları bavullarıyla üstü açık arabalarına atlayacaklar, bir dostlarına ait dağ evinde, karınca kararınca felekten gün çalacaklardır. Thelma tam bir "maço" olan kocasına sadece bir not bırakarak, her türlü sonucu göze almıştır. Belirtelim ki Louise biraz daha yaşlı ve oldukça tecrübeli, Thelma ise genç ve tecrübesizdir. İlk konaklama yerinde Thelma bu tecrübesizliğinin de etkisiyle fazla "serbest" davranınca olacaklar olmaya başlar! Tam tecavüze uğramak üzereyken, Louise tecrübesini konuşturur, Thelma'yı kurtarır ve zevzekliğe devam eden tecavüzcüyü öldürür. Artık birer yasadışı olmuşlardır. Kaçarlar... Erkeklerin kadınları aşağılamasının tatsızlığını; maceranın, kadınlığın, dişe diş mücadelenin, gecikmiş intikamın ve mor şiddetin tadını iyice farketmişlerdir. Bir bilinç sıçramasından söz edilemese de, uyuyan dev uyanmıştır. Erkek polisler peşlerindedir... "İyi" erkekler yardım eli uzatmaya çalışırlar ama, nafile... Thelma ve Louise, "kurtuluşu" ölümcül bir protestoda bulurlar.

Thelma ve Lousie'in "Feminist manifesto" tanımına yakın bir film olduğunu vurgulayalım. Ciddi bir çalışma, güçlü bir eleştiri ve sağlam bir mesaj koyuyor ortaya Ridley Scott. Neden-sonuç ilişkilerine değiniyor ve "alma mazlumun ahını..." demeye getiriyor.

Şiddet dozu, ülkemizdeki "Mor İğne" kampanyalarından hayli yüksek bir film *Thelma ve Louise*. İzlenmeye değer olduğunun önemle üzerinde durarak, son sözü bazı tuhaf eleştirmenlerce "erkek düşmanı" ilan edilen, buna yanıtını yine tuhaf bir biçimde "Ben feminist değilim ki, sadece kadın ve erkek arasındaki dogmatik sınırların kalkmasına inanıyorum" diyerek veren senaryo yazarı Khouri'ye bırakalım: "Bu, erkeklere değil, gerizekalılara düşman bir filmdir!"

TUNCA ARSLAN

"Avrupa" şarkısı

Venüs'le Buluşma (Meeting Venus) / **Yönetmen:** Istvan Szabo / **Senaryo:** I. Szabo-M. Hirst / **Oyuncular:** Glenn Close, Niels Arestrup, Moscu Alcalay, Macha Meril, Erland Josephson.

Szabo sinemasında yine bir dorukla karşı karşıyayız. Ünlü Macar yönetmen, "sanat ve sanatçı" üzerine düşünmeye devam ediyor. Opera dünyasının iç sorunları, çekişmeleri ve güzellikleriyle yoğrulmuş, plastik açıdan kusursuza yakın bir film *Venüs'le Buluşma*.

Macar "maestro" Zoltan Szanto'nun Fransa'ya, "Opera Europa"da 19. Yüzyılın ünlü bestecilerinden Richard Wagner'in "Tannhauser" adlı operasını yönetmek üzere gelişini konu edinen film, opera çatısı altında yaşanan kimi gülünç, kimi düşündürücü, kimi üzücü olayları da bünyesinde barındırıyor.Aynı zamanda da "olanaksız" bir aşk öyküsünü de gündeme getiriyor. Macar Maestro ile İsveçli primadonna arasında tutkuyla biçimlenen bu ilişki, "Tannhauser"in provalarıyla koşut biçimde inişli çıkışlı grafik sunuyor.

Wagner'in ilk kez 1845'te Dresden'de sahnelenen operası "Tannhauser" Szabo için biçilmiş kaftan. İçerdiği duygusal yoğunlukla, "çukurlar ve tepelerle", yönetmenin kafasındaki atmosfere uyum sağlıyor.

"Milliyetçi" damgasını yiyen, Wagner, Nazi Almanyası'nın en beğenilen bestecisi olmuştu. Szabo'nun önceki filmlerinde, özellikle *Albay Redl*, *Hanussen* ve *Mefisto* üçlemesinde görülen belirgin Nazi karşıtlığı da gözönüne alındığında, yönetmenin Wagner'in bir operasını seçmesi değişik anlamlandırmalara yol açıyor. Filmde karşımıza çıkan opera çalışanlarının yönetime karşı çıkışları, başkaldırıları, hak aramaları alttan alta sergilenen, operaya karşı bir tavır alma görünümünde. Bu yönüyle düşündüğümüzde film Szabo filmografisinde yeni bir açılımdan çok, bir doğrunun uzantısı izlenimi bırakıyor.

GLENN CLOSE. ***Tehlikeli İlişkiler, Öldüren Cazibe*** **gibi filmlerden tanıdığımız ünlü oyuncu bu kez Szabo'nun** ***Venüs'le Buluşma***'sında.

Szabo'nun asıl vurgusu ise "maestro" Szanto'nun bir isyan halinde söylemeye başladığı ve Karin Anderson'un da katıldığı "Avrupa" şarkısında yatıyor. Avrupa, tufana doğru giden bir "Nuh'un Gemisi"dir ve üstelik yolcuların hepsi birbirinden nefret etmektedir.

Venüs'le Buluşma'yı izledikten sonra belirginleştirilmesi gereken bir diğer nokta da, Batı dünyasının "demokratikleşme" sürecindeki ikiyüzlülük. Emekçi haklarının, insan haklarının korunmasına yönelik kurumların varlığı olumlansa bile, devletin bu kurumların tepesinde "Demokles'in Kılıcı"nı sürekli sallandırdığı ve ara sıra bu kılıcı kimi "düşünen" kafaları kesmek için kullandığı gerçeği de unutulmamalı.

Tüm bunları düşünmemize yol açışı: oyuncuların görkemli çabaları; Istvan Szabo'nun geniş düşünce biçemini duyumsattığı için ve bir de yeniden değerlendirilmesi gereken Wagner müziği için izlenmeli *Venüs'le Buluşma*.

MURAT ÖZER

İsa bu filme de uğramadı!

Kırmızı Pazartesi. (Chronicle Of A Death Foretold) / **Yönetmen:** Francesco Rosi / **Senaryo:** Francesco Rosi, Tonino Guerra / **Görüntü:** Pasqualino de Santis / **Müzik:** Piero Piccioni/ **Oyuncular:** Rupert Everett, Ornella Muti, Gian Maria Volonte, İrene Papas, Anthony Delon

Ünlü yazar Gabriel Garcia Marquez'in gerçek bir olaydan hareketle yazdığı *Kırmızı Pazartesi*, 1987'de bir başka ünlü isim Francesco Rosi tarafından sinemaya aktarılmış ve 1989'da İstanbul Film Festivali kapsamında ülkemizde de gösterilmişti. Anımsayabildiğimiz kadarıyla bir kısım eleştirmen filmi pek beğenmemiş, Marquez'in havasından uzaklaştığını, romandaki gerilimin "tepelendiğini" söyleyip, çeşitli çekinceler koyarak başarısız bulmuşlardı. Atillâ Dorsay'ın geçen haftaki yazısından, 1987'de *Liberation*'un filmin Fransızca adının karşılığı olan *Önceden Bilinen Bir Ölümün Öyküsü*'ne gönderme yaparak, "Önceden Bilinen Bir Pisliğin Öyküsü" başlığı attığını da öğrendik. Bugün de üç aşağı beş yukarı benzer görüşler tekrarlanıyor.

Eleştirilere katılmadığımızı belirtelim. Rosi, tipik; tipik olduğu kadar da başarılı bir uyarlama gerçekleştirmiş. Tıpkı Carlo Levi'nin unutulmaz romanı *İsa Bu Köye Uğramadı*'yı, ufak bir isim değişikliğiyle, *İsa Eboli'de Durdu* olarak sinemaya uyarlarken gösterdiği başarıyı bu kez de tekrarlıyor bizce. Gerilim yerinde duruyor... Hatta Marquez'in, "frekansın tutması" açısından oldukça "zor" sayılması gereken romanını, "kolaylaştırmış" Rosi. "Kafasına göre takılmamış" ünlü yönetmen; kendi damgasını vurmuş.

Kolombiya'nın bir köyünde işlenen ve büyük bir "bilinmez"le yüklü "namus cinayeti"ni, kasaba ileri gelenlerinin, din adamlarının ve sıradan insanların adım adım gelen bu cinayet karşısındaki tutumlarını mozaik biçiminde işleyen *Kırmızı Pazartesi*'yi görmediyseniz, kaçırmayın diyoruz.

Çok şeyin yanında, muhteşem bir kadro ve Piro Piccioni imzalı muhteşem bir film müziği bulacaksınız.

TUNCA ARSLAN

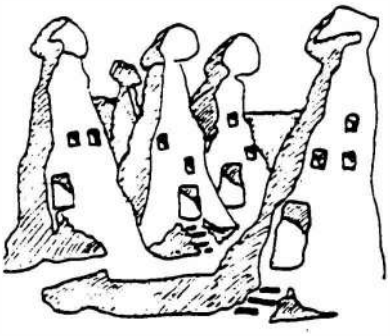

Fotoğraf Kampı

İstanbul Fotoğraf Kulübü, Şubat ayı içindeki sömestr tatilinde, Kapadokya'da bir hafta süreli "Fotoğraf Kampı" kuruyor. Türkiye'de ilk kez gerçekleşecek olan Fotoğraf Kampı, fotoğrafı öğrenmek isteyenler, yeni başlayanlar ve fotoğraf bilgisini ilerletmek isteyenler için, uygulama ve pratik çalışmalar ağırlıklı fotoğraf eğitimini kapsıyor.

Kamp boyunca, önemli çekim noktalarına gidilecek ve vadilerde fotoğraf yürüyüşleri yapılacak. Katılımcılar, seyyar karanlık odada aynı gün filmlerini banyo edip, baskılarını yapabilecekler.

Katılım sayısının sınırlı olduğu Fotoğraf Kampı hakkında ayrıntılı bilgi için 349 67 30 ve 347 62 97 no.lu telefonlar aranabilir.

İnsan hakları açısından 1982 Anayasası

Aybay Hukuk Araştırmaları Vakfı, 10 Aralık İnsan Hakları Günü dolayısıyla bir yarışma düzenledi. Geçen yıl "Laiklik" konusunda düzenlenmiş olan yarışmanın bu yılki konusu: "İnsan Hakları Açısından 1982 Anayasası".

Prof. Dr. Rona Aybay'ın başkanlığındaki Vakfın açtığı bu yarışma, Prof. Dr. Münci Kapani'nin mali desteğiyle gerçekleşiyor.

Katılım 20-25 daktilo sayfası tutan incelemelerle olabiliyor. Yarışmaya, hakim ve avukat stajyerleri, Hukuk, SBF ve İİBF Araştırma Görevlileri ile bu fakültelerde okuyan öğrenciler katılabilecek. Yarışma, 1991 yılı içinde mezun olanlara da açık.

Birinciye 3, ikinciye 2, üçüncüye 1 milyon lira ödül verilecek. Ayrıca 500 bin liralık mansiyon konuldu.

Jüri şu isimlerden oluşuyor: Prof. Dr. Münci Kapani, Prof. Dr. Bahri Savcı, Prof. Dr. Rona Aybay, Prof. Dr. Lütfi Duran, Prof. Dr. Hicri Fişek, Doç. Dr. Fazıl Sağlam, Prof. Dr. İlhan Unat ve Prof. Dr. Vakur Versan.

Yarışmaya katılacakların, incelemelerini 15 Mart 1992'ye kadar Aybay Hukuk Araştırmaları Vakfı'na ulaştırmaları gerekiyor. Ödüller Mayıs 1992'de yapılacak törenle dağıtılacak.

Örümcek Kadının Öpücüğü

Bizim Tiyatro, 4 Ocak 1992'den başlayarak Manuel Puig'in Örümcek Kadının Öpücüğü adlı oyununu Baro Han - Tünel'deki (Eski Dostlar Tiyatrosu salonunda) her cumartesi ve pazar saat 15.30'da sergileyecek.

Ülker İnce'nin Türkçeleştirdiği oyunu Macit Koper yönetiyor. Mehmet Keskinoğlu'nun "Molina", Zafer Diper'in "Valentin"i canlandıracakları Örümcek Kadının Öpücüğü'nün Sahne düzenlemesini de Macit Koper yaptı. Koper oyunla ilgili olarak şunları söylüyor: "Kim nereye isterse çeksin; belki de hepimizin Valentin gibi devrimci bir arkadaşa, Molina gibi eşcinsel bir dosta gereksinimimiz var. Şimdi sahnede iki oyuncuyla karşılacaksınız. Amaçları yeteneklerini sergilemek değil, yeteneklerinden de yararlanarak bu 'karşılaşma'nın kendilerine açılan tarihini aralamaktır. Bu kapıdan girmek isteyen her izleyici, zırhlarını fuayede bırakmalı."

Kısa kısa...

İstanbul Büyükçekmece ilçesi Esenyurt Belediyesi, Eğitim Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü, 8 Aralık 1991 tarihinde modelistlik-stilistlik, bağlama kursları, tiyatro ve halkoyunları çalışmalarına, çocuk korosu, halk korosu oluşturma etkinliklerine başladı.

* * *

2. İstanbul Kitap ve Kültür Fuarı, 5 Ocak'ta sona eriyor. Söğütlüçeşme Tren Garı Yolcu Bekleme Salonu'nda gerçekleştirilen fuar, 09.00-23.00 saatleri arasında ziyaret edilebilir.

* * *

Ankara Galeri Z'deki "İnebolu Evleri" konulu suluboya sergisi 8 Ocak'a kadar izlenebilir. Sergi, "Suluboya Ressamlar Grubu" ve "Ankara Sanatçılar Grubu" üyesi İsmet Yılmaz'ın yapıtlarından oluşuyor.

İki genç piyanistin başarısı

FAZIL SAY

Avrupa Topluluğu ve Avrupa Ekonomik Birliği tarafından organize edilen 3. Avrupa Piyano Yarışması'nda Muhiddin Dürrüoğlu (22) ve Fazıl Say (21) finale kalarak Avrupa'nın ilk sekiz piyanisti içine girdiler. Ayrıca Fazıl Say, yarışmanın beş ödülünden biri olan "En İyi Çağdaş Müzik Yorumcusu" ödülünü aldı. Prestiji en yüksek piyano yarışmaları kategorisinde bulunan Avrupa Piyano Yarışması, AT'nin kararı doğrultusunda Fransa, Almanya ve Lüksemburg'da sürdürüldü. Ödüller, geleceğin Avrupa parası olan ECU ile verildi. Yarışmaya toplam 108 piyanist katılmıştı.

Dürrüoğlu ve Say, Ankara Devlet Konservatuvarı'nda "Üstün Yetenekli Çocuklar İçin Özel Statü" çerçevesinde yetiştirilmiş, piyanoda Prof. Kamuran Gündemir'in, teori derslerinde Prof. İlhan Baran'ın öğrencisi olarak Konservatuvarın piyano ve yüksek bölümlerini bitirmişlerdi.

İlkokullar resim yarışması

Uran Kültür ve Sanat Merkezi, resim sanatını sevdirmek ve yaygınlaştırmak amacıyla, İstanbul'a bağlı bütün ilçelerin ilkokullarında öğrenim görmekte olan öğrenciler arasında ödüllü resim yarışması düzenledi.

Konusu "Çevre ve Konut" olarak belirlenen yarışma, İlkokul birinci ve ikinci sınıf öğrencileri; üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencileri; beşinci sınıf öğrencileri olmak üzere üç kategoride gerçekleştirilecek. Her kategorinin birincisine 2 milyon, ikincilere 1 milyon, üçüncülere de 500 bin lira para ödülü verilecek.

Yapıtların camlı ve çerçeveli olarak en geç 20 Ocak 1992 günü saat 19.00'a kadar Altunizade Tophanelioğlu Cad. No:56'daki Uran Kültür ve Sanat Merkezi'ne teslim edilmesi gerekiyor.

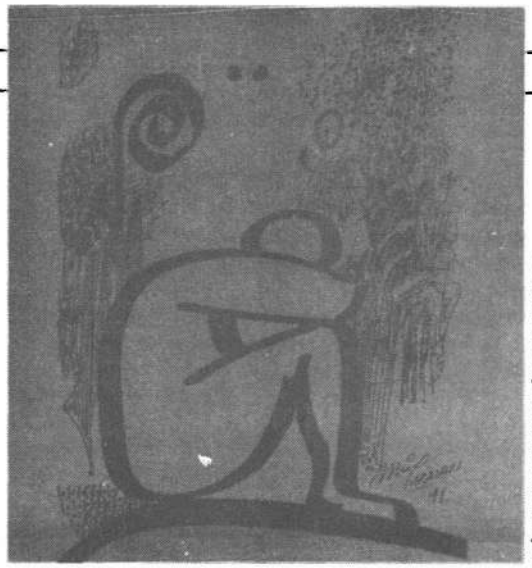

MİNE ARASAN'IN BİR ÇALIŞMASI.

Değişik anlar

Mine Arasan'ın "Ressamın Günlükleri Sergisi", 5 Ocak 1992 tarihine kadar Galeri Galleria'da izlenebilir. Arasan, bir haftasını şöyle bölümlemiş:

Pazartesi / Günaydın Sanat Galerisi, Salı / Ne Haber Gravür Atölyesi, Çarşamba / Telefon Çizlenimleri, Perşembe / Press Makinası-Çinko-Asit-Tiner-Reçina-Boyaların Dedikodularını Paylaşma, Cuma / Tatil Coşkusunu Düşleme Heyecanı Ve Çiziliveren Desenler; Cumartesi / Dopdolu Değişik Anlar, Tiyatro-Müzik-Söyleşi-Panel-Sergiler ve vesaireler; Pazar / Koskoca Tuallerimle Başbaşa, Sadece Benim Olan Dünyamda Boyalarım, Evim-Oğlum. Zaman mı Durmuş O Ne. Benim mi Allahım Bu Koskoca Resimler. Artık Noktala, At İmzanı Diyen. Zaman kavramı Olmayan Gün Sonunda; Yoğurt. Günaydın Uyku. Hoşçakalın Resimlerim.

KASET

U2 / Achtung Baby

Bazı grupların albümlerinin çıkacağı haberini aldığımızda büyük heyecanlar sarar bizi. Şaşırtıcı bir önyargıyla bekleriz. Farklı bir büyü sarar içimizi. Çünkü bu gruplar, kendi özel tarihlerinde tüyler ürpertici yapıtlara imza atmışlardır. Bir başka grubun sahip olamayacağı soundları vardır. Kendilerine has bir ruhaniliğe sahiplerdir, inanılmaz durulukta bir müzikalite yaratmışlardır. Tüm bunların yanında rock'ın gerçek sembolü olan muhalefet duygusunu, yoğun bir insan hakları mücadelesi içinde biçimlendirmiş grupların yeri kaçınılmaz olarak başkadır. Son saydıklarımız, iyi müzik yapmak için tek ölçü değildir. Ama o türden bir dünya ilgisi dinleyici olarak bizlere farklı bir güven, dayanak getirir.

60'ların ikinci yarısında filizlenip yaygınlaşan bu underground sound'un 80'lerdeki düzeyli grubu U2 de saydığımız özelliklerin hepsini barındırıyor. Grubun özellikle *War, Under A Blood Red Sky* ve *The Unforgettable Fire* adlı albümleri defalarca dinlediğimiz çalışmalardı. Bunlar kadar olmasa da *The Joshua Tree* ve *Rattle And Hum* adlı son iki albümde de, rock'ın 80'lerdeki kimliğini sembolize eden etkileyici besteler bulunuyordu.

U2, İrlanda'nın doğurduğu en önemli gruplardan biri. 1978'de biraraya gelen dört okul arkadaşı, bu ülkedeki yeni müzik hareketinin de öncüleri olacaklardı. İlk önemli single'ları "Out Of Control", İrlanda sınırlarını aşamamıştı. 1980 Nisanı'nda "Island Records Label"a geçtikten bir ay sonraysa, tüm Britanya'yı kuşatan "11 O'clock Tick Tock" adlı parça ilk büyük çıkışları oldu. O yıl çıkan *Boy* albümünün "I Will Follow"u da aynı ilgiyi topladı. Kendilerine özgü, ruhani bir rock atmosferi doğurma sürecindeydiler ve ortaya çıkan albümlerinin adı *October* oldu. Bu oluşumun iki büyük mimarı grubun solisti Bono'yla, gitarcı The Edge'di. *War* adlı büyük sıçramalarıysa 1983 yılında gerçekleşti. Bu albümde müzikalite kadar politik bir boyut da ön plana çıkmıştı. Farklı bir rock estetiğinin kapıları açılmıştı. Kuzey İrlanda'nın ırkçı siyasal tarihine yoğun göndermeler yapan ruhani parçalarının ismi "Sunday Bloody Sunday" oldu. "Seconds" adlı parçaysa uluslararası terör temasını işliyordu. Bundan sonraki Amerika turnesi *Under A Blood Red Sky* adlı dev konser albümünü gündeme getirdi. Bu albümün ardındansa yeni bir boyut daha eklendi U2 sounduna. Çünkü o günden sonraki albümlerin prodüksiyonunu ünlü Brian Eno ve Daniel Lanois üstlenmişti. Bu ikiliyle çıkardıkları ilk albüm *The Unforgettable Fire* oldu.

Özellikle de "Pride (In The Name Of Love)" adlı parça ABD'de de grubun ilk hiti oldu. Bono'nun sesi ayrı bir enstrümandı sanki. Soluk kesici haykırışların çizdiği dramatik tablonun gerçek karşılığıysa Martin Luther King için yazılan "sıkı" bir ağıt oldu. *The Joshua Tree* ve *Rattle And Hum*'daysa U2 stilinin simgesi bir çok parçaya rastladık. Öncekiler kadar "sıçratıcı" değildi bu çalışmalar. Ancak U2 ruhunu başarıyla simgeliyorlardı.

Geçen haftalarda çıkan *Achtung Baby* de bu başarılı soundun bir uzantısı. Radikalliklerinde bir nebze de olsa içe dönüklük hissediliyor. "Zoo Station" adlı giriş parçası dinleyicisini albüme "yakalatmak" için iyi bir örnekti. Daha sonraki iki parça arasında, "One" adlı bestenin işlenişi tam bir U2 ruhuyla bütünleştiriyordu bizi. Brian Eno ruhunun fazlasıyla hissedildiği "Until The End Of The World" de ise The Edge'in gitar konusundaki anlatımcı gücü dikkat çekiyordu. Alt yapıdaki underground atmosfer Britanya adalarının protest rock tavrını simgeliyordu sanki. Aynı boyut "Who's Gonna Ride Your Wild Horses" adlı bir sonraki parçanın girişinde de yakalanıyordu. Sıkı bir aşk ve tutku temasını işleyen dramatik "So Cruel" adlı bestedeyse Bono'nun kişilikli anlatımı dikkat çekti.

"The Fly" adlı ikinci yüzün sıkı giriş parçasından sonra gelen "Mysteriors Ways" ve "Tryin To Throw Your Arms Around The World" adlı bestelerinse, albümün en soluk ürünleri olduğu söylenebilir.

Farklı bir U2 ışığı yakalanamaz bu parçalarda. Ama yine de "Ultra Violet (Light My Way)" adlı parça sırayı alıyor ve grubun farklılığı ön plana çıkıyor.

Tam anlamıyla ritmik bir rock atmosferiyle girilir parçaya. Vokal ve alt yapıdaki yetkinlik, bu parçayı albümün en iyileri arasına sokuyor. Bir sonraki parça "Acrobat" da aynı titizliğin bir uzantısı. Albümü noktalayışları U2 müzik devranında içli bir gezinti. Benzersiz bir aşk baladı bu. Albümde baştan sona işlenen ana temanın gerçek bitiş noktası. Acı çeken, ama bunu kuru bir aşkla sınırlamayıp, dünyevi bir insaniliği ve hüznü de taşır dinleyicisine grup. Hesaplaşma biraz daha içselleşmiş bu albümde. Ama bir iki istisnayı saymazsak, albümü büyük bir coşkuyla dinlemek mümkün.

ORHAN KAHYAOĞLU

DOĞAN KOLOĞLU İLK DEVREYİ DEĞERLENDİRDİ

"Galatasaray başladı, Beşiktaş tamamladı"

"Tempolu, hücum pres yapan, sınırsız koşan futbolu uygulamaya Galatasaray başladı. Beşiktaş bu açığını kapatınca lider oldu. Fenerbahçe'nin beceriye dayanan futbolu yavaş kalıyor. Spora kültürü sokmamız şart."

-Futbolda birinci devre sonunda görünen manzara nedir?

-Liglerde hangi takım olay yaptı? Ligde ve Avrupa'da olay yapan takımlar Beşiktaş, Trabzon ve Galatasaray. Fenerbahçe transferde en fazla para harcayan takım. Fenerbahçe ne yaptı?

-Fenerbahçe neden başarılı olamadı?

-Fenerbahçe'nin başarılı olamayışının nedeni oynadığı futbolun beceriye dönük futbol oluşudur. Hücum ve defans düşüncesi gibi tempo ve beceri de futbolda iki temel düşüncedir. Ama bu iki gücün birbirine olan oranı var. Fenerbahçe fizik yönü olarak çok yavaş, beceri yüzdesi olarak da vasatı yakalayan bir takımdı. Tanju bütün sezon "top gelmiyor, pas alamıyorum" diye şikayet etti. İşte, Fenerbahçe'nin yıkımının sebebi budur.

GALATASARAY'IN YENİLİKLERİ

-Başarılı takımları sayarsak..

-Bu sezon Türkiye Liglerinde temposu olan takımlar daha başarılı oldu. Temposu olan kaç takım var? Galatasaray bunlardan biri. Galatasaray başarılı mı? Bir sene liglerde top oynamamış 6 oyuncu getiriyor. Ligde iddialı, Avrupa Kupaları'nda tur atlama iddiası var ve bunu sürdürüyor. Galatasaray'ın yenildiği maçlara bakalım. Fenerbahçe ve puan kaybettiği Trabzonspor maçları, Avrupa Kupası maçlarından hemen sonra oynandı. Galatasaray'ın oyun sistemi hücum pres, topun olduğu bölgede çoğalma ve sınırsız fizik güç harcamaya dayandığı için bu takımdaki yorgunluk diğer takımlardan fazla oluyor. Lig tecrübesi olmayan 6 oyuncunun yorulması doğal. Ayrıca bu takımda A Milli takım, Ordu Milli takımı, Avrupa Kupası maçları nedeniyle Tugay ve Hamza gibi sezona hiç ara vermemiş futbolcular var. Bütün bu ters göstergelere rağmen Galatasaray tüm takımın koşmasına dayanan bir yenilikle Türkiye liglerinde zirveye oynamayı becerebildi.

BEŞİKTAŞ FARKINA VARDI

-Galatasaray'ın getirdiği bu yeniliklere rağmen Beşiktaş'ın önde olmasının nedenleri nelerdir?

-Beşiktaş, Galatasaray'ın daha önce başladığı düşünceye sonradan sahip çıktı ve daha iyisini yaptı. Beşiktaş sezon başında TSYD Kupası maçında Galatasaray'a yenildi. O zaman Beşiktaş geride 4 oyuncuyu bekletiyordu, orta alanda da Zeki, Şenol gibi koşmayan adamlar vardı. Beşiktaş bu sistemle kör topal oynamaya başladı.

Beşiktaş, Şenol ve Zeki'yi takımdan çıkardı, Turan'ı orta sahaya koydu. Yanına Rıza'yı çekip ikili mücadelelere, orta alan temposuna soktu. Orta alan temposundaki oyuncuları Mehmet, Turan, Rıza ve Ali sınırsız koşan futbolcular. Beşiktaş bu düşünceye geldiği ve gerideki iki bekini her an açık koridoruna yolladığı için lig lideri. Bütün derby maçlarını fizik gücüyle ezerek kazandı. Sezon başında böyle oynamıyordu. Galatasaray böyle düşünüyordu ama bunu uygulayamadı. Daha doğrusu uygulamasına ara verdi.

-Galatasaray uzun süre bir kriz yaşadı..

-Galatasaray sezon başında genç kadrosuyla ümit verdi. Bu arada basın da Tanju meselesinde Galatasaray'ın aleyhine çalıştı. Ancak, Galatasaray taraftarı Tanju konusu nedeniyle yönetime hiçbir sıkıntı vermedi. Fakat Galatasaray'da inanılmaz bir şey oldu, çok adam sakatlandı. Erdal, Yusuf, Rotariu, Uğur, ligin yarısından fazlasını oynamadılar. Bu sakatlıklar teknik direktörü tercihe itti. Ya gençleşmeye devam, ya da tecrübelilerden yararlanma. Mustafa Denizli ilk şansını tecrübelilerden yararlanma yolunda kullandı. Mustafa, Selçuk, Prekazi, B. Metin takıma girdi. Fakat bu bir fiyasko oldu. Fiyaskonun nedeni de; bu dört oyuncunun hiçbiri ne koşuyor, ne hücum pres yapıyor, ne de tempoya katkıda bulunuyordu. Bu durumda koşusuyla takıma kalite getiren gençlerin de etkisi kalmadı. Oyun düzeni bozuldu ve iş yozlaştı. Bir başka çelişki de, antrenörün bazı büyük maçlarda alıştığı oyunu süratlendirmek, hücum pres, oyunu ilerde kabul etmek, geriden adam fırlatmak metodunu kenara koyup adam markajı yapmak ve rakibe göre futbol oynatmak istemesi. Dikkat edin Galatasaray'ın çöktüğü maçlar bu maçlardır.

"TANJU KULLANILAMADI"

-Fenerbahçe'ye gelirsek..

-Fenerbahçe Tanju'yu kullanamadı. Tanju'yu kullanayım derken Aykut fırladı. Fenerbahçe uzun süre dedikodularla çalkalandı. Bu, takımda konsantrasyon eksikliğine yol açtı. Bir "Adapazarı grubu" çıkarıldı, "10 numara" kavgası yaşandı. Aykut ve Oğuz çok akıllı açıklamalar yaptılar. Aykut'un, "Ben Tan-

"Sakatlıklar Galatasaray'ın atılımına ara verdirdi."

ju'yla oynamaktan çok mutluyum. Herkes onu tutarken ben gol atıyorum" diye açıklaması var. Bu zekice açıklamanın içinde Tanju'nun gol atan oyunculuktan asist yapan oyuncu konumuna geçişi esprisi var. Bunlar Fenerbahçe'nin beyinsel olarak bütünleşmesini engelleyen faktörler oldu. Ayrıca, Fenerbahçe daha çabuk futbol oynama ilkesine ters düşen uygulamalar içinde. Sanırım bu başarılı olamayacak.

-Beşiktaş'ın başarısı yönetimiyle özdeş tutuluyor. Beşiktaş'ın yönetim biçimini "çağdaş" olarak kabul edebilir miyiz?

-Önce çağdaşlığın tarifini yapmak gerekir. Çağdaşlık Türkiye'de spor kulüpleri arasında iyi yönetilmekse, Beşiktaş çağdaş. Ancak çağdaş spor anlayışı sporun ticaretleşmesi ise Beşiktaş'ı çağdaş olarak göremeyiz. Beşiktaş sponsörlük müessesesini işletemiyor. İhsan Kalkavan, "param bitti!" diyerek istifa ediyor. Sponsör yalnız para veren kişi değil, organizasyonu da yapan insandır. Beşiktaş'ta böyle bir kavram yok. Oyuncular paraları ödenmediği için ikide bir kazan kaldırıyor. Daha sonra aynı oyuncular, "Biz Beşiktaşlıyız. Kazan kaldırsak da kulübümüzü severiz" diyorlar. Aynı şekilde zaman zaman Galatasaray'da ve diğer kulüplerde de paralar ödenmiyor. Bu sorunlar düzelmediği sürece Türkiye'de çağdaş spor yapılma şansı yok. Bu sorunların düzelme şansı da sporun temel felsefesini değiştirmedikçe yok. Spor bizde tüketim toplumuna herkesin para pompaladığı bir örgüt. Dünyada önce başarı sonra ödül gelir. Biz başarı olmadan paraları veriyoruz, o zaman başarı gelmiyor.

Bakın bir örnek daha vermek istiyorum. Avrupa finallerine kalan Genç Milli takımımız var. Serpil Hamdi Tüzün'e genç milli takım oyuncularının kitap okuyup okumadıklarını, hangi kitapları okuduklarını sordum. "Kitap okuyan var" demedi, yalnızca "aramızda bazı konferanslar düzenliyoruz" dedi. Futbolcumuz hâlâ "okumayan" kesimden. Çağdaş ölçütleri yakalaması, girişimci olması yani oyunun içinde değişiklik yapacak kişiliği gösterebilmesi için düşüncesini değiştirmesi, kültürlü olması gerekir.

"HAKEMLER BAŞARILI"

-Ligdeki takımları tempolu futbol oynayan, beceriye dayanan futbol oynayan ve 1-9-1 oynayan takımlar diye sınıflandırabilir miyiz?

-Konuştuğumuz 4 takım dışındaki takımlar arasında farklılıklar var. Örneğin, Aydınspor özellikle kendi sahasında açık futbol oynuyor. Ben Bursaspor'un da başarılı olacağına inanıyorum. Boluspor'un daha iyi olması lazım. Bu takımların antrenörleri farklı düşünüyor. Eski 1-9-1 zihniyeti esas olarak atıldı. Ama zaman zaman son Beşiktaş maçında Sarıyer'in yaptığı gibi, uygulayanlar var.

-Sizce hakemler başarılı bir devre geçirdiler mi?

-Hakemler başarılıydı. Futbol değişti. Bu değişime hakemlerin intibak etmesi bir süreç meselesi. Bu süreç dolmadan hakemleri suçlamamak lazım. Bu süreç tamamlanmadan başarılı olan hakemlerimiz var, Yüksel Okçuğlu, Sadık Deda, Ernan Toroğlu gibi. Hakem müessesesinin televizyonu kullanarak eğitimi çabuklaştırması lazım. MHK, yaşlı üyelerden kurulduğu için bu dinamizmi gösteremedi.

-Seyirciler arasında üzücü olaylar yaşandı..

-Seyirci konusunda bir hatalı yorumun içindeyiz. Avrupa Kupası maçlarında seyirciden dolayı kulüpler ceza alır. Çünkü, UEFA o ülkedeki örgüt olarak spor kulübünü muhatap alır. Ancak güvenlik güçleri de bu sorumluluğun altındadır. Yani bir sorumluluk kargaşası var.

Ayrıca Türkiye'de bir kavram kargaşası yaşanıyor. Enflasyon almış başını gidiyor. Sosyal ayrımlar ve kültürler belirginleşmemiş. Bütün bu kaoslar durak yeri olarak tribünü ve maçı seçtiği zaman alacağımız bütün önlemler boşa çıkabilir. Sporu bir yaşam biçimi olarak kabul etmeliyiz. Bu eğitim ve kültür işi. Kısa sürede kazanılan büyük paraların nasıl kullanılacağı yönünde kültür çerçevesi oluşturmak gerekir. Başarı amaç olmaktan çıkıyor ve tüketim toplumunun bir aracı haline geliyor. Futbolcu para kazanmayı ve hemen en güzel artistle beraber olmayı düşlüyor. Seyirciler de buna şartlanmış. Kolay şöhret arayan sahne sanatçıları da futbolculara yöneliyor. Spora kültürü sokmamız şart. Türkiye ise buna çok uzaktan bakıyor. ■

KAMİL ERDOĞDU

29 Aralık Pazar

1. KANAL
08.02 Çizgi Film *(Peter Pan)*
08.23 Dizi *(Star Runner)*
08.52 Çizgi Film *(Karateci Çocuk)*
09.17 Dizi *(Alf)*
09.42 Hata Kimde
10.00 Haberler ve İşitme Engellilere Haberler
10.25 Pazar Sinerması *(Polis Akademisi-2)*
12.00 TRT Çocuk Korosu
12.20 7'den 77'ye
13.05 Haberler
13.15 Bugün Pazar
14.00 Pazar Konseri
15.00 Haberler
15.10 Türk Sinerması *(Kafkas Kartalı)*
17.10 Bir Kelime Bir İşlem
17.40 Buyrun Bakalım
18.00 Haberler
18.10 Start
18.40 Belgesel *(Kentleşme ve Çevre)*
19.10 Drama *(Bizimkiler)*
20.00 Haberler ve Hava Durumu
20.40 Spor Stüdyosu
22.00 Drama *(Safiyedir Kızın Adı)*
23.00 Haberler
23.15 Gece ve Müzik
00.20 Haberler

2. KANAL
10.00 Merhaba Beyler
10.45 Pazar Keyfi
11.30 Dizi *(Küçük Moliere)*
11.55 Çılgınlar Yarışıyor
12.20 Dizi *(Kuzey Macerası)*
13.10 Belgesel *(Okyanus Araştırması)*
14.00 Pazar 91
16.00 Dizi *(Macera)*
16.30 Dizi *(Cennet Kasabası)*
17.20 Dizi *(Kara Osman'ın Esrarı)*
18.10 Okudukça
18.35 Gençlerle Müzik
19.00 Haberler
19.15 Komularını İçinden
19.40 Sine Flash
20.00 Dünya Listelerinden
20.35 Dizi *(Görev Vietnam)*
21.25 Turnuva
22.00 Haberler
22.35 Son 7 Gün Dünya
23.25 Seyredemediklerimiz *(Yeter Artık)*

3. KANAL
17.15 Telegün
19.20 Arkası Yarın *(Manuella)*
20.00 Festivallerden
21.00 Dizi *(Altın Kızlar)*
21.30 Dizi *(Yukarıdakiler Aşağıdakiler)*
22.20 Sinema *(Reis Çılgın At)*

4. KANAL
17.00 Dizi *(Afacan Kız)*
17.25 Sinema
18.55 Genç Çizgi
19.40 Fizikle Eğlenelim
20.00 Arkası Yarın *(Hayat Ağacı)*
20.55 Belgesel *(Dünyanın Bilinmeyen Yüzü)*
21.20 Dizi *(Gurur Dünyası)*
21.45 Klip Show
22.10 Bir Kelime Bir İşlem
22.40 Dizi *(Eski Polis)*

5. KANAL
18.00 7'den 77'ye
18.45 Tarihte Bu Hafta
19.00 Haberler
19.15 Pazar 91
21.20 İnsan ve Ahlak
21.35 Alıştık Artık
22.00 Türkçe, İngilizce ve Almanca Haberler
22.50 Spor Stüdyosu
24.00 Bugün Pazar
00.35 Konser

30 Aralık Pazartesi

1. KANAL
07.00 Gün Başlıyor
09.00 Susam Sokağı
09.30 Kadın Saatı
10.00 Haberler
10.20 Arkası Yarın *(Yalnızca Maria)*
10.45 Okul Televizyonu
15.00 Haberler
15.15 Çocuk Kuşağı
16.30 Bu Toprağın Sesi
17.15 Arkası Yarın *(Sevgi Bağları)*
18.00 Anadolu'dan Görünüm
18.30 A Stüdyosu'ndan
19.15 Beslenirken
19.25 Drama *(Milyarder Memnune)*
20.00 Haberler ve Hava Durumu
20.40 Spor
21.00 Stüdyo A
22.05 Konser *(Zerrin Özer)*
23.10 Haberler
23.15 Dizi *(Diamond'lar)*
00.05 Haberler

2. KANAL
08.00 Okul Televizyonu
10.45 Açık Öğretim
12.15 Kapanış
18.10 Arkası Yarın *(Yalan Rüzgarı)*
19.03 Haberler
19.20 25. Kare
19.50 Spor Panorama
20.50 Dizi *(Bizim Gibi İnsanlar)*
22.00 Haberler
22.35 Herşeye Rağmen
22.55 Radyo Konserleri

3. KANAL
17.15 Telegün
19.20 Arkası Yarın *(Manuella)*
20.00 Caz
20.30 Belgesel *(Geleceğe Miras)*
21.35 Dizi *(Avukat)*
22.20 Sinema *(Vahşi Hücum)*

4. KANAL
12.30 Açık Öğretim
15.00 Okul Televizyonu
20.05 Arkası Yarın *(Hayat Ağacı)*
21.00 Açık Öğretim
23.00 Spirit Of Rock'n Roll

5. KANAL
19.03 Haberler
19.20 Az Gittik Uz Gittik
19.45 Açıl Kitap Açıl
20.10 Alı Şu Komşularımız
20.40 Son 7 Gün Türkiye
21.10 Yörelerimiz Türkülerimiz
21.40 Kıssadan Hisse
22.00 Türkçe, İngilizce ve Almanca Haberler
22.50 Drama *(Issızlığın Ortası)*
23.40 Turizm
23.50 Gençlik
00.20 Tanıdınız mı?
00.45 Belgesel *(Gün Işığına Çıkan Saraylar)*

31 Aralık Salı

1. KANAL
06.45 Yayçep
07.00 Gün Başlıyor
09.00 Susam Sokağı
09.30 Kadın Saati
10.00 Haberler
10.20 Arkası Yarın *(Yalnızca Maria)*
10.45 Okul Televizyonu
15.00 Haberler
15.15 Çocuk Kuşağı
16.30 Bu Toprağın Sesi
17.15 Arkası Yarın *(Sevgi Bağları)*
18.00 Haberler
18.10 Bir Yılbaşı Düşü
18.40 Dizi *(Acemi Ajan)*
19.05 Yılın Yelpazesi
20.00 Haberler ve Hava Durumu
20.40 Spor
21.00 Yılbaşı Özel Programı
02.00 Müzik Dünyasından
04.00 Arjantin Tangoları
05.00 Dünya Dans Yarışması
06.00 Buz Dansı

2. KANAL
08.00 Okul Televizyonu
10.45 Açık Öğretim
12.15 Kapanış
18.10 Arkası Yarın *(Yalan Rüzgarı)*
19.03 Haberler
19.20 25. Kare
20.00 Arjantin Tangoları
21.00 Yılbaşı Özel Eğlence Programı
02.25 Kapanış

3. KANAL
17.15 Telegün
19.20 Arkası Yarın *(Manuella)*
20.15 Dizi *(Bizim Gibi İnsanlar)*
21.10 Buz Dansı
22.00 Sinema *(Yapıncılar)*
23.30 1991'in Melodileri

4. KANAL
12.30 Açık Öğretim
15.00 Okul Televizyonu
20.05 Arkası Yarın *(Hayat Ağacı)*
21.00 Yılbaşı Özel Eğlence Programı
23.30 TV Filmi *(Yaz Kampı)*

5. KANAL
19.02 Haberler
19.20 Yılbaşı Özel Programı
22.00 Türkçe, İngilizce ve Almanca Haberler
22.45 Yılbaşı Özel Programı

1 Ocak Çarşamba

1. KANAL
06.45 Yayçep
07.00 Çocuk Filmi *(Hiroşimalı Kız)*
08.00 Haberler
08.10 Çocuk Filmi *(Kurbağa)*
09.00 Çizgi Film *(Bir Varmış Bir Yokmuş)*
09.25 Susam Sokağı
10.00 Haberler
10.10 Kadın Saati
10.50 Arkası Yarın *(Yalnızca Maria)*
11.15 Yarışma 92
12.10 Dizi *(Pazar Yemekleri)*
12.35 Yarışma 92
13.00 Haberler
13.15 Arkası Yarın *(İntikam)*
14.00 TSM Bir Solist *(Kemal Caner)*
14.15 Dizi *(Mavi Ay)*
15.00 Haberler
15.10 Çocuk Kuşağı
16.30 Bu Toprağın Sesi
17.15 Arkası Yarın *(Sevgi Bağları)*
18.00 Haberler
18.10 Yörelerimiz Türkülerimiz
18.40 A Stüdyosundan
19.20 Gönül Sohbetleri
19.25 Alıştık Artık
20.00 Haberler ve Hava Durumu
20.40 Spor
21.00 Konser *(Serap Mutlu Akbulut)*
21.50 Gazeteciler Oturumu
23.00 Haberler
23.10 Dizi *(Onikinci Kanal)*
23.55 Haberler
00.10 Sinema *(Komandolar)*

2. KANAL
18.10 Arkası Yarın *(Yalan Rüzgarı)*
19.03 Haberler
19.20 25. Kare
19.50 Tele Müzik
20.20 Dizi *(Alf)*
20.50 Dizi *(Bizim Gibi İnsanlar)*
22.00 Haberler
22.40 Türk Sinerması *(İşte Hayat)*
00.10 Toplu Müzik
00.35 Dizi *(Zorlu İkili)*

3. KANAL
17.15 Telegün
19.20 Arkası Yarın *(Manuella)*
20.00 Klasik Müzik
21.00 Sinema *(Mirasçı)*
22.45 Belgesel *(Daha Dün Gibi-Son)*

4. KANAL
12.30 Açık Öğretim
15.00 Okul Televizyonu
20.05 Arkası Yarın *(Hayat Ağacı)*
21.00 Açık Öğretim
23.00 Konser *(Dr. Skull)*

5. KANAL
19.03 Haberler
19.20 Susam Sokağı
19.50 Açıl Kitap Açıl
20.15 Yaşadıkça
20.35 İstekleriniz
21.10 Merhaba Beyler
22.00 Türkçe, İngilizce ve Almanca Haberler
22.50 Drama *(Üç İstanbul)*
23.35 Eğlence
00.35 Drama *(Biz Bize Benzeriz)*
01.00 Bir Solist

2 Ocak Perşembe

1. KANAL
07.00 Gün Başlıyor
08.00 Haberler
09.00 Çizgi Film *(Bücürler)*
09.25 Susam Sokağı
10.00 Haberler
10.10 Kadın Saati
10.50 Arkası Yarın *(Yalnızca Maria)*
11.25 Türk Sinerması *(Yavrumu Kurtarın)*
13.00 Haberler
13.15 Arkası Yarın *(İntikam)*
14.00 Bir Solist *(Nursal Ercan)*
14.15 Merhaba Beyler
15.00 Haberler
15.15 Çocuk Kuşağı
16.30 Bu Toprağın Sesi
17.15 Arkası Yarın *(Sevgi Bağları)*
18.00 Haberler
18.10 Bir Solist *(Yıldıray Çınar)*
18.30 A Stüdyosu'ndan
19.10 Merhaba Çocuklar
19.20 Inanç Dünyası
20.00 Haberler ve Hava Durumu
20.40 Spor
21.00 Kopuk Dünyalar
22.15 Gündem
23.15 Haberler
23.25 Bizim Eller
00.10 Haberler
00.25 Dizi *(İnanılmaz Öyküler)*
00.50 Dizi *(Komiser Navarro)*

2. KANAL
18.10 Arkası Yarın *(Yalan Rüzgarı)*
19.03 Haberler
19.20 Çevre
19.50 Belgesel *(Dokuzuncu Sanat)*
20.18 Dizi *(Ateşle Barıu)*
20.47 Avrupa'dan Futbol
22.00 Haberler
22.40 Üçüncü Zil
23.30 Gece Konseri
00.30 Dizi *(Ateş Tarlaları)*

3. KANAL
17.15 Telegün
19.20 Arkası Yarın *(Manuella)*
20.00 Belgesel *(Mucize Gezegen)*
20.55 Sinema Tarihinden Bir Yaprak *(Sen Benimsin)*
22.45 Dizi *(Bizim Gibi İnsanlar)*
23.50 Dizi *(Kurt Kadın)*

4. KANAL
12.30 Açık Öğretim
15.00 Okul Televizyonu
20.05 Arkası Yarın *(Hayat Ağacı)*
21.00 Açık Öğretim
23.00 Video Müzik Türkiye

5. KANAL
19.03 Haberler
19.20 Susam Sokağı
19.50 Bir Konu Bir Konuk
20.10 Drama *(Perihan Abla)*
20.55 Sevgi Bağları
21.25 Gönül Sohbetleri
21.30 Inanç Dünyası
22.00 Türkçe, İngilizce ve Almanca Haberler
22.45 Spor
23.35 Drama *(Milyarder Memnune)*
00.05 Konser
00.50 Seyredemediklerimiz *(Çalı Kuşu)*

3 Ocak Cuma

1. KANAL
07.00 Gün Başlıyor
09.00 Çizgi Film *(Ron ve Dommel)*
09.25 Susam Sokağı
10.00 Haberler
10.10 Kadın Saatı
10.50 Arkası Yarın *(Yalnızca Maria)*
11.15 Yarışma 92
12.10 Dizi *(Kumpanya)*
12.35 Yarışma 92
13.00 Haberler
13.15 Arkası Yarın *(İntikam)*
14.00 Bir Solist *(Bedri Karadağ)*
14.15 Dizi *(Villa Grifi Olayı)*
15.00 Haberler
15.10 Çocuk Kuşağı
16.30 Bu Toprağın Sesi
17.15 Arkası Yarın *(Sevgi Bağları)*

18.00 Haberler
18.10 Sağlığınız İçin
18.40 A Stüdyosu'ndan
19.10 Beslenirken
19.20 Gençlik
20.00 Haberler ve Hava Durumu
20.40 Spor
21.00 Bir Başka Gece
23.05 Haberler
23.20 Dizi *(Dünyalar Savaşı)*
00.10 Haberler
00.25 Sinema *(Top Gun)*

2. KANAL

18.10 Arkası Yarın *(Yalan Rüzgarı)*
19.03 Haberler
19.20 25. Kare
19.50 İslam ve İnsan
20.25 Haftanın Sohbeti
20.50 Dizi *(Bizim Gibi İnsanlar)*
22.00 Haberler
22.40 Ekonomi Dosyası
23.15 Yarım Elma
00.05 Belgesel *(Yarının Dünyası)*
00.30 Dizi *(Mutsuzlar)*

3. KANAL

17.15 Telegün
19.20 Arkası Yarın *(Manuella)*
20.00 Mavi Küre
20.50 Dizi *(Aile Mahkemesi)*
21.15 Belgesel *(Nova)*
22.15 TV Filmi *(Rüzgarın Mirası)*

4. KANAL

08.00 Okul Televizyonu
12.30 Açık Öğretim
15.00 Okul Televizyonu
20.05 Arkası Yarın *(Hayat Ağacı)*
21.00 Açık Öğretim
23.00 Dizi *(Fanelli Kardeşler)*
23.30 Belgesel *(Akdeniz Doğası)*

5. KANAL

19.03 Haberler
19.20 Susam Sokağı
19.50 Hata Kimde?
20.00 Haftasonu
22.00 Türkçe, İngilizce ve Almanca Haberler
22.45 Merhaba
23.45 24'e Doğru

4 Ocak Cumartesi

1. KANAL

07.30 Hangi İl, Hangi Çiftçi
08.00 Çizgi Film *(Üç Silahşörler)*
08.25 Dizi *(Yetim Kız)*
08.55 TRT Çocuk Koroları ve Halk Oyunları
09.10 Çizgi Film *(Şirinler)*
09.35 Dizi *(Hepimiz Birimiz İçin)*
10.00 Haberler
10.10 Çizgi Sinema *(Söğütlükteki Rüzgar)*
11.00 Birdirbir
12.00 Dizi *(Yarınlardan Gelen Kız)*
12.25 Çizgi Film *(İtfaiyeci Sam)*
12.35 Herşeye Rağmen
13.00 Haberler
13.10 Belgesel *(Macera Peşinde)*
14.05 Dizi *(Kurtarma 911)*
15.00 Haberler
15.10 Haftasonu
17.15 Tarihte Bu Hafta
17.30 Gençliğin Dünyası
18.00 Haberler
18.10 Dizi *(Gece Uçuşu)*
19.00 Klasik Türk Müziği
19.40 Feyyaz Tokar'la Söyleşi
20.00 Haberler ve Hava Durumu
20.40 Spor
21.00 Türk Sineması *(Suyun Öte Yanı)*
22.35 Eğlence *(24'e Doğru)*
00.30 Gecenin Konukları
01.10 Dizi *(Alfred Hitchcock)*
01.40 Haberler

2. KANAL

10.00 Iyi Günler Hanımlar
11.00 Kamera Sizde
11.45 Dizi *(Emilie)*
12.35 Dizi *(Flash Gordon)*
13.00 Dizi *(Güney Denizleri Korsanı)*
13.30 Kadın Saati
14.00 Siz Ne Dersiniz?
15.00 Tatil Sineması *(Elveda New York)*
16.30 Enstrumental Müzik
16.55 Son 7 Gün Türkiye
17.25 İngiltere Lig Maçları
19.00 Haberler
19.15 Belgesel *(Avşar Elleri)*
19.45 Rock Günlüğü
20.12 Dizi *(Zirvedeki Polisler)*
21.00 Bizim İnsanlarımız
21.30 Dizi *(Ateşle Barut)*
22.00 Haberler
22.40 Sinema *(13. Gün)*
01.10 Dizi *(Güzel ve Çirkin)*

3. KANAL

17.15 Telegün
19.20 Arkası Yarın *(Manuella)*
20.00 Belgesel *(Dünyamız)*
21.00 Dizi *(Bizim Gibi İnsanlar)*
22.05 Video Müzik Türkiye

4. KANAL

17.00 Dizi *(Maxie'nin Dünyası)*
17.25 Dizi *(Andy Robson)*
17.50 Dizi *(Quantum Leap)*
18.40 Müzik *(Amerikan Folk)*
19.05 Dizi *(Eve Doğru)*
19.30 Belgesel *(Fırça ve Sanat)*
20.00 Arkası Yarın *(Hayat Ağacı)*
20.55 Eğitim ve Müzik
21.20 Müzikhol
22.20 Dizi *(Tehlike Körfezi)*
22.50 Belgesel *(Sonsuzluğa Yolculuk)*

5. KANAL

18.00 TRT Çocuk Korosu ve Halk Oyunları
18.15 Klasik Türk Müziği
19.00 Cumartesi Eğlencesi
19.15 Müzikhol
20.15 İnkılap Tarihi
20.40 TV'de Türk Sineması *(72. Koğuş)*
22.00 Türkçe, İngilizce ve Almanca Haberler
22.45 Bir Başka Gece
00.30 Drama *(Bizimkiler)*
01.15 Turnuva

MAGIC BOX / STAR 1

29 ARALIK PAZAR

07.00 Zıpzıplar
07.25 Karateci Kediler
07.50 Fırtına Kuşlar
08.15 Taş Devri
08.40 Scooby
09.05 Ninja Kaplumbağalar
09.30 Dizi *(Taksi Durağı)*
10.00 Sinema *(Yılbaşı Tatili)*
11.50 Dizi *(Hayat Devam Ediyor)*
12.40 Dizi *(Bebekler)*
13.05 Dizi *(Kanun ve Düzen)*
13.55 Sinema *(Riskli İşler)*
15.35 Haberler
15.45 Dizi *(21. Cadde)*
16.35 Dizi *(Sürpriz Akraba)*
17.00 Dizi *(Şerefe)*
17.30 Sinema *(Kimse Ahmak Değil)*
19.30 Haberler
20.00 Spor Stüdyosu
20.30 Sinema *(Yol Savaşçıları)*
22.20 Haberler
22.30 Dizi *(Tepedekiler)*
23.30 Kırmızı Koltuk
00.30 Haberler / Gece Jimnastiği
00.50 Dizi *(İkiz Tepeler)*
01.40 Spor Magazin *(Tehlikeli Atlayışlar)*
02.30 Dizi *(Buraraya Gelince)*
03.20 Şampiyonlar Yarışıyor
04.10 Sugar Ray Leonard ve Boks
05.00 Müzik
06.00 Otomobilin Tarihçesi
06.30 Goldie Gold

30 ARALIK PAZARTESİ

07.00 Iyi Günler Türkiye
09.50 Dizi *(Riviera)*
10.50 Dizi *(Yaşadığımız Günler)*
11.35 Dizi *(Dekoratör Kızlar)*
12.10 Sinema *(Kan Kardeşler)*
13.50 Dizi *(Başka Bir Dünya)*
14.40 Dizi *(Dallas)*
15.30 Dizi *(Bugünün Canavarları)*
16.00 Ağaçkakan Woody
16.30 Thundercats
17.10 Dizi *(Cesur ve Güzel)*
18.00 Dizi *(Patron Kim)*
18.30 Dizi *(A Takımı)*
20.00 Dizi *(Çin Plajı)*
21.00 Dizi *(Adalet Savaşçısı)*
22.00 Dizi *(Cinayet Dosyası)*
23.10 Dizi *(Büyük Tuzak)*
00.10 Dizi *(Otostopçu)*
00.40 Haberler / Gece Jimnastiği
01.00 Dizi *(Dallas)*
01.50 Dizi *(Bir Ömür)*
02.40 Dizi *(Marina Maceraları)*
03.30 Tenis Magazin
04.20 Müzik
04.45 Dizi *(Hastane Günlüğü)*
05.30 Dizi *(Bütün Çocuklarım)*
06.15 Dizi *(Santa Barbara)*

31 ARALIK SALI

07.00 Iyi Günler Türkiye
09.50 Dizi *(Riviera)*
10.50 Dizi *(Yaşadığımız Günler)*
11.35 Dizi *(Dekoratör Kızlar)*
12.10 Sinema *(Mükemmel İnsanlar)*
13.50 Dizi *(Başka Bir Dünya)*
14.40 Dizi *(Dallas)*
15.30 Dizi *(Bu Dünyanın Dışından)*
16.00 Taş Devri
16.30 Ninja Kaplumbağalar
17.10 Dizi *(Cesur ve Güzel)*
18.00 Dizi *(Jefferson Ailesi)*
18.30 Dizi *(Magnum)*
20.00 Yılbaşı Özel Eğlence Programı

1 OCAK ÇARŞAMBA

07.00 Iyi Günler Türkiye
09.50 Dizi *(Riviera)*
10.50 Dizi *(Yaşadığımız Günler)*
11.35 Dizi *(Dekoratör Kızlar)*
12.10 Sinema *(Altı Milyon Dolarlık Adamın Dönüşü)*
13.50 Dizi *(Başka Bir Dünya)*
14.40 Dizi *(Dallas)*
15.30 Dizi *(Beni Rahat Bırak)*
16.00 Ağaçkakan Woody
16.30 Thundercats
17.10 Dizi *(Cesur ve Güzel)*
18.00 Dizi *(Çocuklarla Evlilik)*
18.30 Dizi *(Simon ve Simon)*
20.00 Dizi *(Avcılar)*
21.00 Sinema *(Iradenin Gücü)*
23.30 Dizi *(Süper Ekip)*
00.30 Dizi *(Bir Başka Amerika)*
01.00 Haberler / Gece Jimnastiği
01.20 Dizi *(Dallas)*
02.10 Dizi *(Evlilik Kuralları)*
03.00 Yıldızların Gecesi
03.50 Dizi *(Süpermarket)*
04.15 Müzik
04.45 Dizi *(Hastane Günlüğü)*
05.30 Dizi *(Bütün Çocuklarım)*
06.15 Dizi *(Santa Barbara)*

2 OCAK PERŞEMBE

07.00 Iyi Günler Türkiye
09.50 Dizi *(Riviera)*
10.50 Dizi *(Yaşadığımız Günler)*
11.35 Dizi *(Dekoratör Kızlar)*
12.10 Sinema *(Claudia)*
13.50 Dizi *(Başka Bir Dünya)*
14.40 Dizi *(Dallas)*
15.30 Dizi *(Biz On Kişiyiz)*
16.00 Taş Devri
16.30 Ninja Kaplumbağalar
17.10 Dizi *(Cesur ve Güzel)*
18.00 Dizi *(Tatlı Dertler)*
18.30 Dizi *(Melekler Şehri)*
20.00 Dizi *(Miami Vice)*
21.00 Yeniden Olacak O Kadın Televizyonu
21.30 Dizi *(Tek Başına)*
22.40 Orhan Boran'lı Dakikalar
23.40 Dizi *(Sherlock Holmes)*
00.40 Haberler / Gece Jimnastiği
01.00 Dizi *(Dallas)*
01.50 Dizi *(Gri Üniformalar)*
02.40 Dizi *(Özel Savaş)*
03.30 Dizi *(Tutkular)*
04.20 Müzik
04.45 Dizi *(Hastane Günlüğü)*
05.30 Dizi *(Bütün Çocuklarım)*
06.15 Dizi *(Santa Barbara)*

3 OCAK CUMA

07.00 Iyi Günler Türkiye
09.50 Dizi *(Riviera)*
10.50 Dizi *(Yaşadığımız Günler)*
11.35 Dizi *(Dekoratör Kızlar)*
12.10 Sinema *(Zor Yol)*
13.50 Dizi *(Başka Bir Dünya)*
14.40 Dizi *(Dallas)*
15.30 Dizi *(Aşk Tedavileri)*
16.00 Ağaçkakan Woody
16.30 Thundercats
17.10 Dizi *(Cesur ve Güzel)*
18.00 Dizi *(Murphy Brown)*
18.30 Dizi *(21. Cadde)*
20.00 Dizi *(Kimse Durduramaz)*
20.30 Türk Sineması *(Kahır)*
22.10 Laf Lafı Açıyor
23.10 Sinema *(Cennet)*
01.15 Haberler / Gece Jimnastiği
01.20 Sinema *(Kasırga)*
02.50 Salı Pazarı
04.30 Müzik
04.45 Dizi *(Hastane Günlüğü)*
05.30 Dizi *(Bütün Çocuklarım)*
06.15 Dizi *(Santa Barbara)*

4 OCAK CUMARTESİ

07.00 Çizgi Film *(Yeşil Dev)*
07.25 Çizgi Film *(Muhteşem Dörtlü)*
07.50 Fırtına Kuşları
08.15 Ağaçkakan Woody
08.40 Tiny Toon Maceraları
09.05 Scooby
09.30 Ninja Kaplumbağalar
10.00 Dizi *(Amcamız)*
10.30 Dizi *(Evimiz Hollywood'da)*
11.20 Youngstar Galaksy
11.50 Magic Miks
12.50 Sinema *(Oto Yıkama)*
14.30 Dizi *(240 Robert)*
15.20 Dizi *(Denizler Hakimi)*
16.10 Şov Dünyası
16.40 Sinema *(Cumartesi Gecesi Ateşi)*
18.45 Motor Sporları Dünyası
19.30 Haberler
20.00 Dizi *(Şen Dullar)*
20.30 Bir Cumartesi Eğlencesi
22.00 Ahmet Uğurlu Karşı Show
22.30 Haberler
22.40 Dizi *(Gecenin Sesi)*
23.40 Sinema *(Kostümcü)*
01.40 Haberler / Gece Jimnastiği
02.00 Dizi *(İngiliz Usulü)*
02.50 Bir Cumartesi Eğlencesi
04.20 Nancy Wilson Show
05.10 Amerikan Güreşi
06.00 Otomobilin Tarihçesi
06.30 Goldie Gold

NOT: Magic Box / Star 1'de cumartesi ve pazar günleri dışında her gün saat *12.00, 17.00, 19.30, 23.00* ve *00.40*'da haberleri izleyebilirsiniz.

KANAL GAP

30 ARALIK PAZARTESİ

12.30 Kadınlarımız
13.00 Hata Kimde
13.10 Çizgi Film *(Tom ve Jery)*
13.30 İstekleriniz
14.00 Haberler ve Hava Durumu
14.20 Belgesel *(GAP'ın 1991'de Getirdiği Yenilikler)*
14.40 Şairlerimizle
14.55 Tarım Takvimi
15.00 İlkokullar Arası Bilgi Yarışması
15.30 Tarihte Bu Hafta
15.45 Sağlık
16.00 GAP Spor
17.00 Belgesel

31 ARALIK SALI

12.30 Kadınlarımız
13.00 Çocuk
13.30 Sizin İçin Seçtiklerimiz
14.00 Haberler ve Hava Durumu
14.20 TRT Çocuk Korosu
14.30 Türk Sineması *(Aşık Oldum)*
16.00 Yılbaşı Özel Programı

1 OCAK ÇARŞAMBA

12.30 Kadınlarımız
13.00 Çocuk
13.30 Altın Bilezik
14.00 Haberler ve Hava Durumu
14.20 Tarım Takvimi
14.25 Biz Bize
14.45 Sağlık
14.55 Ortaokullar Arası Bilgi Yarışması
15.30 GAP Müzik Şöleni
16.15 Seyredemedikleriniz *(7'den 77'ye)*
17.00 GAP Magazin

2 OCAK PERŞEMBE

12.30 Kadınlarımız
13.00 Çocuk
13.30 Türk Sanat Müziği
14.00 Haberler ve Hava Durumu
14.20 Seyredemedikleriniz *(Avrupa'da Türk İzleri)*
15.00 Gökyüzü
15.25 Biz Bize
15.45 Yörelerimiz Türkülerimiz
16.00 Edebiyat Edebiyat
16.15 TV Oyunu *(İnsanlık Hali)*
17.00 Ezgi Akşamı
.12.30 Kadınlarımız
13.00 İstekleriniz
14.00 Haberler ve Hava Durumu
14.20 Seyredemedikleriniz *(Herşeye Rağmen)*
14.50 Sağlık
15.00 Liseler Arası Bilgi Yarışması
15.40 İnsan ve Ahlak
16.00 Türk Sineması *(Karlı Dağdaki Ateş)*

Tiyatro ve yaşam

KOSTÜMCÜ (THE DRESSER) **Yönetmen:** Peter Yates, 1984 İngiltere yapımı, 118 dakika.

Shakespeare oyuncusu Donald Wolfit'in son turnesinde eşcinsel kostümcüsüyle yaşadığı son günü. Oyuncunun ve kostümcünün karşı konulmaz tutkuları, Shakespeare'e ve birbirlerine. Sahnedeki rolün sahne arkasına da yansıması.

Gösterildiği yıl dört dalda Oscar'a aday olan ve haksızlığa uğrayarak alamayan *Kostümcü*, Peter Yates'ın sinemada bir kez daha ulaşamadığı bir doruk. Ronald Harwood'un kendi oyunundan uyarladığı senaryo mükemmel olduğu kadar yaşamsal da. Albert Finney ve Tom Courtenay'ın sözcüklere sığmayan oyunları ise Yates'ın başarısının belki de en büyük nedenleri.

Televizyonda haftanın filmi olan *Kostümcü*, insan ilişkilerindeki gülleri (dikenleriyle birlikte) izleyiciye bir bir sunan görkemi tam "kırılma noktası"nda yakalamış, benzersiz bir başyapıt.

4 Ocak Cumartesi, Star1, 23. 40

Komedinin kusursuz reçetesi

OTO YIKAMA (CAR WASH) **Yönetmen:** Michael Schultz, 1976 ABD yapımı, 97 dakika.

Los Angeles'da bir oto yıkama servisi ve ilginç, sıra dışı kişilikler resmi geçiti. Komedinin siyah rengi. Robert Altman'ın *M. A. S. H.* 'inin değişik bir açıdan uzantısı.

Günümüz Amerikan sinemasının "görece" başarılı yönetmenlerinden Joel Schumacher'ın yazdığı senaryodan Michael Schultz'un çektiği *Oto Yıkama*, komedinin bildik reçetesini kusursuz biçimde sunan etkili bir güldürü. Richard Pryor ve dönemin "başarılı" müzikal üçlüsü Pointer Sisters da cabası.

4 Ocak Cumartesi, Star1, 12. 50

MARLON BRANDO.

Kısa ama etkili

VAHŞİ HÜCUM (THE WILD ONE) **Yönetmen:** Laslo Benedek, 1954 ABD yapımı, 79 dakika.

Bir motosiklet çetesinin küçük bir kasabada estirdiği terörün anlatıldığı *Vahşi Hücum*, kısa olmasına karşın etkili bir film.

Marlon Brando'nun çete reisini canlandırdığı filmde Lee Marvin ve Mary Murphy de filmin başarısında pay sahibi oluyor. Haftanın bol "yeni" filmli panoromasında eski ama vurucu bir yapım da izlemek isterseniz *Vahşi Hücum* tam aradığınız nokta.

30 Aralık Pazartesi, TV3, 22. 20

Kanlı Cuma

13. GÜN (FRIDAY THE 13TH) **Yönetmen:** Sean S. Cunningham, 1980 ABD yapımı, 95 dakika.

Yeniden açılan yaz kampında esrarengiz ölümler görülmeye başlar. Kampa katılan gençler birer birer ölümle kucaklaşmaktadır...

"Gore" türünün en bilinen örneklerinden olan *13. Gün*, en sonunda küçük ekrana da geldi. Korku sinemasının gediklilerinden Sean S. Cunningham'ın yönettiği serinin bu ilk filmi, "Jason" karakterinin yaratıldığı yapım. Kanın su gibi aktığı filmde genç oyuncular rol almış.

4 Ocak Cumartesi, TV2, 22. 40

ALAIN DELON.

Yazar, metres, sevgilisi ve kızı

SEN BENİMSİN (LA PISCINE) **Yönetmen:** Jacques Deray, 1968 Fransa-İtalya ortak yapımı.

Yazın kavurucu sıcağında havuz başında dört kişi. Kendini içkiye vermiş yazar, uzatmalı metresi, kadının eski sevgilisi ve sevgilisinin kızı. Bu insanlar arasındaki geçmişten gelen çatışmaların yüzeye çıkmasıyla bir cinayete tanık oluyoruz ve ardından...

Her dönem sıra işi filmlerinden tanıdığımız Fransız yönetmen Jacques Deray, bir ilk dönem filmi olan *Sen Benimsin*'de yalın bir yapıma imza atmış. Fon müziği kullanılmayan filmde Alain Delon-Romy Schneider ikilisine Maurice Ronet ve Jane Birkin eşlik ediyorlar.

2 Ocak Perşembe, TV3, 20. 55

Yaşamın peşinde

İRADENİN GÜCÜ (CLEAN AND SOBER) **Yönetmen:** Glenn Gordon Caron, 1988 ABD yapımı, 124 dakika.

Kokain bağımlısı Daryl Poynter'ın tedavi aşamasında yaşadıkları üzerine kurulu *İradenin Gücü*, genç yönetmen Glenn Gordon Caron'ın da çabasıyla oldukça inandırıcı bir düzeye ulaşıyor. Dramatik çatısının eksiksiz oturtulmasıyla da belirginleşen yapıcı toplum eleştirisi yapıma değişik yönde bir ivme de kazandırıyor.

Michael Keaton, Kathy Baker, Morgan Freeman, M. Emmet Walsh gibi oyuncuların ustalığa varan çabaları ise *İradenin Gücü*'nü duyumsattırıyor. İzleyin, pişman olmayacaksınız.

1 Ocak Çarşamba, Star1, 21.00

Uğur Dündar'ın sinema serüveni

İŞTE HAYAT. Yönetmen: Atıf Yılmaz, 1976 yapımı.

Uğur Dündar'ın o dönemdeki TV programı *İşte Hayat*'ın popüleritesi doğrultusunda çekilen aynı adlı film, Dündar'ı yine kendi adıyla oynatıyor. Hülya Koçyiğit ve özellikle Adile Naşit filmi götürüyorlar.

Türkiye'nin en işbilir yönetmeni Atıf Yılmaz'ın yetkin elleriyle *İşte Hayat* izlenebilir bir film olup çıkıyor. Yılmaz'ın çabası bu tür filmlerin dayanılmaz başarısızlığını bir nebze olsun hafifletiyor.

1 Ocak Çarşamba, TV2, 22.40

Kabilenin iç sorunları

REİS ÇILGIN AT (CHIEF CRAZY HORSE) **Yönetmen:** George Sherman, 1954 ABD yapımı, 86 dakika.

General Custer'ı yaptıkları savaşta püskürten kızılderili reisi "Çılgın At", kabilesinin bazı iç sorunlarını çözüme ulaştırma çabasına girişir.

Westernlerin kızılderili yakasının tüm klişelerini birer birer kullanan oldukça sıradan bir yapım. Dönemin "iri" oyuncusu Victor Mature'ü kızılderili reisi rolünde izliyoruz.

29 Aralık Pazar, TV3, 22.20

Travolta stili

CUMARTESİ GECESİ ATEŞİ (SATURDAY NIGHT FEVER) **Yönetmen:** John Badham, 1977 ABD yapımı, 118 dakika.

Yaşamın anlamını diskoda dans ederek beyinlerine işleyen Brooklyn gençliğinin ve içlerinden birinin aşk öyküsü.

John Travolta'nın üne kavuşmasını sağlayan *Cumartesi Gecesi Ateşi*, aynı zamanda aktöre Oscar adaylığı da getirmişti. Film, Brooklyn sokaklarındaki insanların konuşmalarını, davranışlarını oldukça gerçekçi bir açıdan yansıtıyor.

Bee Gees'in dönemin müziğini belirginleştiren şarkıları da bir zamanların gençliğinin müziğe bakışını en iyi biçimde gösteriyor. İzlenebilir.

4 Ocak Cumartesi, Star1, 16.40

Absürd komedide "kült" film

YAPIMCILAR (THE PRODUCERS) **Yönetmen:** Mel Brooks, 1967 ABD yapımı, 88 dakika.

Bir Broadway yapımcısı, yeni oyununa finansman sağlamak için yaşlı dulları baştan çıkarır. Batmasına kesin gözüyle baktığı oyunun haklarını satar, ancak oyun beklenmedik biçimde başarıya ulaşınca...

Asıl adı Melvin Kaminsky olan oyuncu-yönetmen-senarist Mel Brooks'un ilk uzun metraj filmi *Yapımcılar*, Broadway yaşamına yaptığı göndermelerle ilginçliğin ötesinde bir konuma oturuyor. Brooks'un kendine özgü "absürd"e yakın mizah anlayışı daha sonraları ZAZ grubunda ve daha birçok sinemacıda da görülecektir. Bu yönüyle film, "kült" katına da yükseltilir ve türün ilk örneği olarak gösterilir.

Zero Mostel, Gene Wilder, Kenneth Mars, Estelle Winwood gibi oyuncular da beklenenden çok üstün performanslarıyla yapıma katkıda bulunuyorlar. *Yapımcılar*, aynı zamanda iki dalda oscara aday olmuş ve Mel Brooks'a senarist olarak ödül kazandırmıştı.

31 Aralık Salı, TV3, 22.00

IRENE PAPAS. Ünlü Yunanlı oyuncu 1968 yapımı *Kan Kardeşler*'de.

Baba'nın prototipi

KAN KARDEŞLER (THE BROTHERHOOD) **Yönetmen:** Martin Ritt, 1968 ABD yapımı, 96 dakika.

Mafya içinde yaşanan ilişkilere iki kardeş açısından bakan, Ritt sinemasının doruklarından bir film *Kan Kardeşler*. Lewis John Carlino'nun bolca şiddet yüklü senaryosuna dayalı olan yapım, mafya olgusuna yaklaşımıyla daha sonraki mafya filmlerinden Francis Ford Coppola'nın *Baba* serisini anımsatıyor.

Alex Cord'un "müthiş" performansı, Kirk Douglas, Irene Papas gibi kimi oyuncuların başarısı ve Lalo Schifrin'in film hakkında ipuçları veren müziğiyle *Kan Kardeşler* izlenmesi gerekli bir kurdela.

30 Aralık Pazartesi, Star1, 12.10

YILBAŞI BULMACASI

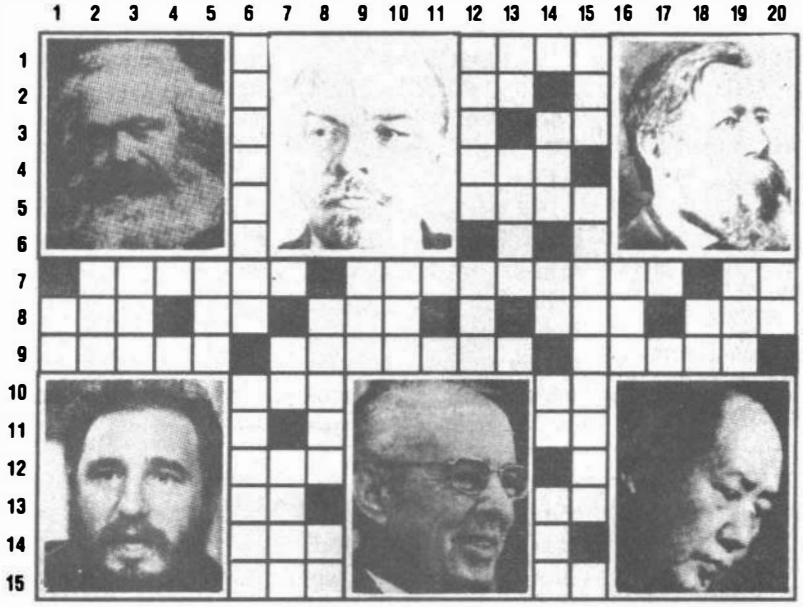

SOLDAN SAĞA

1)Bir İngiliz soyluluk ünvanı. **2)**Bir besin maddesi (Sığır vebalı da olabilir). **3)**Su. **4)**Balıkesir ilindeki kaz dağının mitolojik adı. **5)**Bulgaristan'dan göçen bir haltercimizin adı. **7)**Küba Devrimi'nden sonra ABD'ye kaçan, Kennedy yönetiminden silah ve mali destek sağlayan Kübalıların Nisan 1961'de giriştiği Domuzlar Körfezi Çıkarması başansızlıkla sonuçlanınca, çıkarmanın ardından yayımladığı *Havana Bildirisi* ile ilk kez Küba'nın sosyalist politikalar izleyeceğini bütün dünyaya duyurdu. CIA'nın onu öldürmeye yönelik suikast planları hiç eksik olmaz. Enerjik ve karizmatik bir önder ve parlak bir hatiptir. Alt sol köşede fotoğrafı görülmektedir. / 1939'da İtalyanların Arnavutluk'u işgalinden sonra kurulan Arnavutluk Faşist Partisi'ne katılmayı reddettiğinden dolayı öğretmenlik mesleğine son verildi. Bunun üzerine Tiran'da bir tütüncü dükkanı açtı ve dükkan bir komünist hücre olarak işlev gördü. İtalya ve Almanya'nın 1941'de Yugoslavya'yı paylaşmalarından sonra Arnavutluk Komünist Partisi'nin (sonradan Arnavutluk Emek Partisi) kurulmasında rol oynadı ve 1943'te partinin direniş kolunun başına geçti. / Güzel sanat. **8)**Her hükümet ve kapitalist hükümetin yaptığı pakettir, halk da bu arttırma paketini sevdiği için hep oylanıyla destekler. / Sosyalistin "S"si ile Türkçede bulunmayan bir harfin yan yana gelmesi. / Felsefede düşünce. / Üye. / Bir bağlaç. **9)**Hazır durumda bulunan. / Asteriks'in köpeğinin adı. / Çanakkale'nin bir ilçesi. **10)**Ege kabadayısı. / İsim. **11)**Ruhi önadlı halk ozanı. **12)**Maçlarda olur. **13)**Zorla yaptırılma süreci kısalacak olan askerlerden biri. / Gümüşün simgesi. **14)**Bir mikroskop camı. **15)**Kayak (İngilizcede de kayak). / Yetersiz.

YUKARIDAN AŞAĞIYA

1)Güney Afrika Cumhuriyeti'nin plaka işareti. **2)**Sırça. **3)**Gözleri görmeyen. **5)**"Türk Standartlan Enstitüsü". **6)**Bir burjuva ailesinin çocuğu olarak doğdu. Dedesi hahamdı. 21 yaşındayken henüz Hegel'in düşüncesini tanımadan önce, Antik Çağ maddeci filozofları üzerine bir tez hazırladı. 1842'de Engels ile tanıştı. "Profesyonel bir devrimci" olarak Almanya ve Fransa'da bulundu. 1849'da ailesiyle birlikte Londra'ya yerleşti ve ömrünün sonuna değin orada yaşadı. Engels'in ancak sınırlı para yardımında bulunabildiği ilk 14 yıl boyunca büyük yoksulluk ve acı çekti; Soho'da iki odaya sığınan karısı ve çocuklarıyla zaman zaman aç kaldı. Oğlu Guido ve kızı Franziska'nın öldüğü bu dönemde alacaklılar kapısından hiç eksik olmadı; karısı sık sık sinir krizleri geçirdi. Engels'in yardımıyla 1864'ten sonra biraz olsun rahatlayabildi. 1870-71 Fransız-Alman Savaşı'nda Fransız ordularının yenilgisinden sonra Paris'in emekçi halkı ayaklanıp Komün'ü kurduğunda, "proletarya diktatörlüğü"nün tarihteki bu ilk örneğini kayıtsız şartsız destekledi. 14 Mart 1883'te akciğer iltihabından öldü. Yaşamını kapitalizmin eleştirisine ve devrimci mücadeleye adamış; Friedrich Engels ile birlikte yazdığı *Komünist Manifesto* 150 yıllık bir akımın adını ve temel siyasal programını vermiş; *Das Kapital* adlı incelemesi bu programın ekonomik temelini oluşturmuştur. Kişisel yapıtlarıyla da temellerini attığı Marksizm yalnızca bir kuram ya da yöntem değil, bütünsel bir dünya görüşünün ifadesi olmuştur. Yukarıda sol üst köşede fotoğrafı görülmektedir. Her zaman etiketçiliği reddetmiştir; hatta marksçılığın canlı bir kuram olduğunu anlatmak için şöyle demiştir: "ben Marksçı değilim". / Kültürlü bir kişi olan annesine karşı derin bir sevgiyle bağlıydı. Sonradan devrimci görüşleri nedeniyle babasıyla çatışmaya düştüğü dönemlerde bile, annesinin etkisiyle ailesinden mali destek gördü. Marks'la hep aynı safta yer aldı; ona yönelik saldırıları da, ona gösterilen saygıyı da paylaştı. Hep bir İngiliz centilmeninin inceliğine sahip, yaşama azmiyle dolu, keskin zekalı ve şen bir insan olarak kaldı. Bir aşağılama karşısında hemen tepki gösteren ve bunu, şiddetle karşılık vermeye kadar götürmekten çekinmeyen bir onur anlayışı vardı. Marks'ın tamamlanmamış el yazmalarına ve notlarına dayanarak *Das Kapital*'in 2. ve 3. ciltlerini tamamladı. Kansere yakalanması çalışmalarının kesintiye uğramasına ve çok geçmeden ölmesine yol açtı. Marks'la birlikte bilimsel sosyalizmi kurmuştur. Üst sağ köşede fotoğrafı görülmektedir. **7)**Akdeniz'de hapishanesi ile ünlü küçük bir ada. / SSCB'nin bayrağında da olan bir tarım aleti. Artık hiçbirinde yok. **8)**Ülkü. / Bir nota. **9)**Ağabey. **10)**Mimarlıkta sahın. **12)**1887'de Petersburg Üniversitesi'nde (bugün Leningrad Devlet Üniversitesi-*belki tekrar değiştirilmiştir*-) okuyan, çok sevdiği ağabeyi Aleksandr, Çar 3.Aleksandr'a suikast planlayan *Narodnaya Volya*'ya bağlı bir guruba katıldığı için asıldı. İlk başkanlığını yaptığı yeni Sovyet devletinin temellerini atmış, dünya işçi hareketinin yeni öncü hareketi olarak 3. Enternasyonal'i kurmuştur. Tarihin en büyük devrimcilerinden biri olarak kabul edilir. Yukarıda ortada fotoğrafı görülmektedir. Önadı Vladimir İliç'tir. Ölümünden sonra adı, halk tarafından Petersburg kentine verilmiştir ve Leningrad olmuştur. Bugün bu ad tekrar değiştirilmiştir, *bazı günümüz insanlarının ise ad değiştirilmelerine ihtiyacı yoktur !...* / Güç. **13)**Argoda esrar. / İlişkin, ait. **14)**Eski dilde mavi. / Hektarın simgesi. / İskambilde birli. / Avuç içi. **15)**Slayt. / Çin Komünist Partisi'nin 1935'ten başlayarak fiili liderliğini, 1943'ten ölümüne değin de resmen başkanlığını yapmıştır. ÇHC'nin kurulmasıyla sonuçlanan devrim mücadelesine önderlik etmiş, ölümüne değin ülkesindeki gelişmeleri derinden etkileyerek yeni Çin'in başlıca mimarı olmuştur. Çin'in kurtuluş savaşını zafere ulaştırabilecek, görece tutarlı "milli burjuvazi" önderliğinin bulunmayışı sorununa değinip Türkiye'nin Kemalist Devrimi ile de karşılaştırma yapıp; "Çin'in Kemal'i nerede?" sorusuyla Çan Kay-şek yönetimindeki Kuomintang'ın "komprador" karakterine dikkati çekerek, devrimi ancak ÇKP'nin tamamlayabileceğini belirtti. Alt sağ köşede fotoğrafı görülmektedir. Marksizme yaptığı katkılarla tanınır. Kaynak Yayınları 1992 yılı içerisinde Seçme Yapıtlarının yedi cilt halinde basımını yapacaktır. **16)**Bir müzik türü. **18)**Mağara. **19)**Bir çeşit İngiliz birası. **20)**Renyumun simgesi.

GEÇEN HAFTANIN ÇÖZÜMÜ

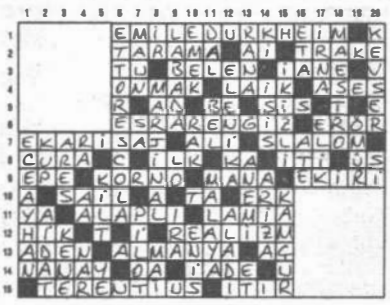

"EN GÜZEL YENİ YIL ARMAĞANI"
"2000'e DOĞRU Aboneliğidir."

Almanya'daki abonelerimiz,
Derginiz salı günü elinizde
2000'e Doğru artık uçak kargo ile gönderiliyor.

Avrupa'da Türkiye Gerçeğini 2000'e Doğru'dan izleyiniz.
Şimdi 2000'e Doğru'ya abone olmanın tam zamanı...

2000'e DOĞRU'ya mutlaka abone olunuz!

Almanya'daki okuyucularımız, lütfen ABOKARTE'ı veya ABONE FORMU'nu, diğer ülkelerdeki okuyucularımız yalnız ABONE FORMU'nu doldurup Frankfurt büromuzun Mainzer Landstr. 147, 6000 Frankfurt 1 adresine postalayınız.

ABOKARTE

Ich abboniere 2000'e DOĞRU für ein Jahr/halbes Jahr ab Nr. _____

❑ ein Jahr 200 DM ❑ halbes Jahr 110 DM

Name, Vorname : _____

Strasse/NR : _____

PLZ/Wohnort : _____

Beruf : _____

Diese Bestellung kann ich innerhalb von 10 Tagen bei 2000'e DOĞRU Mainzer Landstr. 147, 6000 Frankfurt 1 wiederrufen. Zur Wahrung der Frist genügt die rechtzeitige Absendung des Wiederrufs. Davon habe ich Kenntnis erhalten.

Datum/Unterschrift : _____

ZAHLUNGSWEISE

Ich möchte

❑ per Bankeinzug zaglen. Die Ermächtigung teile ich hiermit bis auf Wiederruf.

Konto-Nr : _____ Bankleitzahl : _____ Geldinstitut / Bank : _____

Ort/Datum: _____ Unterschrift : _____

ABONE FORMU

(Lütfen formu doldurup Frankfurt büro adresimize postalayınız.

Adı, Soyadı : _____

Adres : _____

Abonman ücreti olarak

Avrupa ve Ortadoğu	❑ 6 Aylık 110 DM	❑ 1 yıllık 200 DM
Amerika ve Avustralya	❑ 6 Aylık 80 $	❑ 1 yıllık 150 $
Amerika Uçak	❑ 6 aylık 110 $	❑ 1 yıllık 200 $
Avustralya Uçak	❑ 6 aylık 130 $	❑ 1 yıllık 220 $

Yukarıda işaretlediğiniz ederi, Dilber Tütüncübaşı Postgirokonto 554730-609 Postgiroamt: Frankfurt am Main Bankletzahl: 500 100 60 hesabına yatırınız.

MERHABA 1992 pelê sor YAYINLARI **MERHABA KİTAP!**

FİLİSTİN İŞÇİ HAREKETİ

Çıktı...

"Bu kitap, içerdiği konular ve bilgiler itibarıyla, Filistin Halkının genel mücadelesini yansıttığı gibi, özellikle de Filistinli işçilerin mücadelesini yansıtmaktadır. Bu kitabın okunmasını gerekli kılan, yararını ve önemini artıran iki gerçek vardır:

Birincisi,
İşgalin ve sömürgeciliğin taşıdığı zulme karşın, Filistin işçi sınıfı mücadelesi her zaman ayaklanmanın, direnmenin ve devrimin ana kaynağını oluşturmuştur.

İkincisi,
Kitap bu zamanda çıkarken, Filistin'deki işçi sınıfı kimliğini ve kişiliğini kanıtlamakta ve İsrail işgaline karşı mücadelesini kökleştirmektedir..."

(FİLİSTİN DEVLETİ TEMSİLCİSİ BÜYÜKELÇİ FUAT YASİN)

Filistin halkının savaşım tarihini gözler önüne sermesinin yanısıra, Özgürlük savaşımında, ulusal kurtuluş ile toplumsal kurtuluşun içiçeliğinin biricik güvencesi İşçi Sınıfı'nın konumunu, yakınımızdaki bir özgürlük savaşımından yola çıkarak netleştiren FİLİSTİN İŞÇİ HAREKETİ'ni okuyuculara sunmuş olmaktan mutluyuz.

25.000 TL. (KDV Dahil)

PELÊ SOR YAYINLARININ DAHA ÖNCE ÇIKARDIĞI KİTAPLAR:

- **NEWROZLADIK ŞAFAKLARI**
  Edip POLAT
  Şex Seid'den Zekiye Alkan'a...
  Diyarbakır direnişleri,
  112 sayfa-10.000.-TL
- **KİNE EM?**
  Cigerxwîn
  Marksist Kürt ozanı Cigerxwîn'un sekiz divanından derlemeler
  (Kürtçe-Türkçe)
  416 sayfa-30.000.-TL
- **KÜRT HALKINA KARŞI NASIL SAVAŞTIK!**
  (Bir Askerin Anıları)
  Kürdistan'da, operasyon timlerinde yer almış ilerici bir komando erinin gördükleri.
  80 Sayfa-8.000.- TL.
  (TOPLATILDI)

YAYIN HAZIRLIĞINI YAPTIĞIMIZ KİTAPLAR

- **SUSMAYAN TÜFEK: AHMET ARİF**
  (oyun)
  Yazan: **M. Sait Alpaslan**
- **KÜRDİSTAN KOMÜNİST PARTİSİ**
  (Savunma Belgeleri)

İsteme Adresi: PELÊ SOR YAYINLARI Divanyolu Cad. Hocarüstem Sok. Zafer Han, No: 7 Daire: 12/1
Cağaloğlu-İSTANBUL Tel:/Fax: 511 37 31
(Tek sıparişlerde, kitap ederi kadar posta pulu gönderilmesi rica olunur) (Toplu ödemeli gönderilerde indirim yapılır.)